

เด็กและ ครอบครัวไทย ในสอง ทางแพร่ง

รายงานสถานการณ์
เด็กและครอบครัว
ประจำปี 2023

ศูนย์ความรู้นโยบาย
เด็กและครอบครัว
(คิด for คิดส์)

วรตโร เลิศรัตน์
สรัช สีนรุประมา

เด็กและครอบครัวไทย ในสองทางแพร่ง:

รายงานสถานการณ์เด็กและ
ครอบครัว ประจำปี 2023

วราธร เลิศรัตน์ และ สรัช สินธุประมา

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)

โดยความร่วมมือระหว่าง

สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

กับ ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง

พฤษภาคม

2023

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)

โดยความร่วมมือระหว่างสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กับ ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (101 PUB)

เผยแพร่ครั้งแรก พฤษภาคม 2023

พิมพ์รูปเล่มครั้งแรก พฤศจิกายน 2023

บรรณาธิการอำนวยการ

ณัฐยา บุญภักดี

ปกป้อง จันวิทย์

สนับสนุนการดำเนินงาน

กษิติเดช คำฟูช

เจณิตตา จันทวงษา

พัชรินทร์ รักสัตย์

พิชชากร เรื่องเดชาวิวัฒน์

ศุภณัฐ ศิริวัฒน์

สรวิศ มา

บรรณาธิการที่ปรึกษา

สมคิด พุทธศรี

วิโรจน์ สุขพิศาล

จัดพิมพ์

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)

83/2 ซอยอารีย์สัมพันธ์ 1 ถนนพหลโยธิน

แขวง/เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <https://www.kidforkids.org/>

อีเมล: contact.101pub@gmail.com

บรรณาธิการ

ฉัตร คำแสง

วรรต เลิศรัตน์

พิมพ์ที่

บริษัท ชัคเชส พับลิเคชั่น จำกัด

34 ซอยลาซาล 22 ถนนสุขุมวิท 105

แขวง/เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

วิจัย/เขียน

วรรต เลิศรัตน์

สรัช สินธุประมา

ออกแบบรูปเล่มและปก

วนา ภูษิตาชัย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วรรต เลิศรัตน์.

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว

ประจำปี 2023.-- กรุงเทพฯ : ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์), 2566. 123 หน้า.

1. เด็ก. 2. ครอบครัว. I. สรัช สินธุประมา, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

305.23

ISBN 978-616-94316-1-9

รายงานนี้เป็นลิขสิทธิ์ของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว ห้ามผู้ใดทำซ้ำ คัดลอก ลอกเลียน ตัดแปลง ปลอมแปลง และจัดเผยแพร่โดยมุ่งประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัวเป็นลายลักษณ์อักษร

สารบัญ

คำนำ		3
บทนำ	เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพรง	5
	เข้าใจตัวตน-ความคิดของ ‘เด็กสมัยนี้’: คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์	8
แนวโน้มนที่ 1	เด็กและเยาวชนเติบโตในครัวเรือนเปราะบางทับซ้อน และยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต	31
แนวโน้มนที่ 2	เยาวชนมีงานที่ดีและสอดคล้องกับความฝันได้ยากขึ้น	47
แนวโน้มนที่ 3	เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา	61
แนวโน้มนที่ 4	เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง	73
แนวโน้มนที่ 5	เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น	87
แนวโน้มนที่ 6	เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง	101
เชิงอรรถ		117
รู้จักศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)		125
รู้จักผู้เขียน		126

คำนำ

สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

รายงานสถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัว ประจำปี 2023 เล่มนี้ใช้ชื่อว่า “เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง” แพร่งหนึ่งคือเส้นทางของการเยียวยาฟื้นฟูผลกระทบที่ติดตามมาจากวิกฤติโควิด มาตรการต่างๆ มีอะไรบ้าง เยียวยาฟื้นฟูได้ตรงจุดไหม ตอบโจทย์การพัฒนาและเติบโตของเด็กและเยาวชนหรือไม่ ล้วนยังเต็มไปด้วยเครื่องหมายคำถาม อีกแพร่งหนึ่งคือ ความเป็นไปหลังการเลือกตั้งที่หลายพรรคการเมืองใหญ่นำเสนอนโยบายเพื่อเด็กและเยาวชน นโยบายเหล่านี้จะเป็นอย่างไร ตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการได้ตรงจุดมากน้อยแค่ไหน ยังเต็มไปด้วยเครื่องหมายคำถามเช่นกัน

รายงานสถานการณ์ฯ ในปีนี้ยังมีความพิเศษอีกสองประการ พิเศษหนึ่ง คือ เป็นครั้งแรกที่เราใช้ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อจัดกลุ่มข้อมูลสะท้อนคุณค่าและทัศนคติที่เด็กและเยาวชนเกือบ 2 หมื่นคนยึดถือ “เสียง” เหล่านี้ถูกส่งเข้ามาในการสำรวจครั้งใหญ่ระดับ

ประเทศเมื่อต้นปี 2022 และเผยให้เราเห็นว่าภาพเหมารวมของคนรุ่นใหม่ไม่มีจริง เพราะเราพบความแตกต่างในคุณค่าและทัศนคติที่ยึดถือ โดยแบ่งออกได้ 5 กลุ่ม พิเศษสอง คือเรานำปัจจัยเรื่องคุณค่าและทัศนคติที่แตกต่างกัน 5 กลุ่มนี้ไปวิเคราะห์ร่วมกับสถานการณ์สังคมอันเป็นบริบทแวดล้อมชีวิตของเด็กและเยาวชน ทั้งเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์กลุ่ม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ประเด็นถกเถียงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเพศสภาพและครอบครัว และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเสนอนโยบายของพรรคการเมืองหลักในสนามเลือกตั้งเพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางนโยบายใหม่ที่เป็นไปได้ในการตอบสนองสถานการณ์และนำทางอนาคต

หวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะในมิติใด หวังมากที่สุดคือทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้และร่วมมือกันพัฒนาโยบายสาธารณะที่ยึดฐานความรู้และความผาสุกของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เป็นศูนย์กลางในการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณ ศูนย์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (101 Public Policy Think Tank, 101 PUB) บริษัท ดี วันโอวัน เปอร์เซนต์ จำกัด ที่ร่วมคิดร่วมสร้างจนเกิด ‘ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)’ และผลิตผลงานชิ้นสำคัญนี้ และที่ต้องกล่าวถึงด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง คือเสียงของเด็กและเยาวชนทุกคนจากทั่วประเทศที่ส่งเข้ามาในการสำรวจใหญ่ปี 2022

สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

บทนำ

เด็กและครอบครัวไทย ในสองทางแพร่ง

รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัวของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์) ฉบับปีที่ผ่านมา (2022) เรียกขานสถานการณ์ในเวลานั้นว่า “เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต” ซึ่งมุ่งอธิบายสภาพปัญหาของเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่กำลังเผชิญวิกฤตโรคระบาดโควิด วิกฤตความเหลื่อมล้ำและการพัฒนา และวิกฤตสังคมและการเมือง

ต่อมาในวันที่ 1 ตุลาคม 2022 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกโควิดจากการเป็นโรคติดต่ออันตรายและยุติการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ถือเป็นหมุดหมายแห่งการสิ้นสุดลงของวิกฤตโควิด สถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัวจึงดำเนินพ้นจากช่วงเส้นทางอันเต็มไปด้วยขวากหนามแห่งสามวิกฤต มาหยุดยังอยู่ ณ ‘ทางแพร่ง’ ที่พวกเขาจะต้องหันเหไปยังทิศทางหนึ่ง เพื่อมุ่งสู่ทางข้างหน้าต่อไป

ทางแพร่งนี้หมายถึงการฟื้นฟูและพัฒนาหลังวิกฤตโควิด โรคระบาดที่สิ้นสุดลง มิได้หมายความว่าบาดแผลจากขวากหนามแห่งวิกฤตครั้งนั้น – ปัญหาของเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบสืบเนื่อง – จะสลายหายไปราวกับไม่เคยเกิดขึ้น พวกเขาอาจรักษาบาดแผลแล้วเติบโตเต็มเต็มความฝันได้ดียิ่งขึ้น แต่ในอีกทิศทางหนึ่ง พวกเขาอาจเจ็บปวดทรมานจากพิษแผลนั้นต่อไป ได้แผลเป็น และมีสุขภาวะและพัฒนากาย่าแย้ในระยะยาว จนไม่สามารถเอื้อมคว้าความฝันของตนได้

เด็ก เยาวชน และครอบครัวจะหันไปสู่อีกทิศทางไหนก็ขึ้นอยู่กับนโยบายสาธารณะว่าจะเยียวยาบาดแผลและสนับสนุนพวกเขาได้ตอบโจทย์ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพียงใด แต่่นโยบายดังกล่าวกำลังอยู่ ณ ทางแพร่งอีกชุดหนึ่ง คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในเดือนพฤษภาคม 2023 ประชาชนพึงใช้สิทธิเลือกทิศทางนโยบายและผู้กำหนดนโยบายชุดใหม่ ท่ามกลางบรรยากาศของตลาดนโยบายที่เปิดกว้าง เกิดการวิพากษ์นโยบายเดิมและจินตนาการถึงนโยบายใหม่อย่างมีพลวัต ซึ่งอาจส่งผลให้นโยบายเด็ก เยาวชน และครอบครัวอาจหันสู่อีกทิศทางใหม่หลังจากนี้

สถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัวจึงกำลังอยู่ใน ‘สองทางแพร่ง’ คือทางแพร่งหลังโควิดและทางแพร่งหลังเลือกตั้ง ขณะเดียวกัน วิกฤตความเหลื่อมล้ำและการพัฒนา วิกฤตสังคมและการเมือง ตลอดจนจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวก็ยังคงดำเนินต่อไป

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ภายใต้บริบทเช่นนี้ ปรากฏประเด็นสำคัญในสถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัวทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่

1. เด็กและเยาวชนเติบโตในครัวเรือนเปราะบางกับช้อบและยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต

2. เยาวชนมีงานที่ดีและสอดคล้องกับความฝันได้ยากขึ้น

3. เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยและพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

4. เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง

5. เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้นในรูปแบบช้อบเร้นยิ่งยั้ง

6. เด็กและเยาวชนฟันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลายแต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้างและรับฟัง

รายงาน 6 บทหลังจากบทถัดไปจะอธิบายสถานการณ์และปัญหาแต่ละประเด็นในบริบทตั้งแต่ระหว่างถึงหลังวิกฤตโควิด พร้อมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเสนอแนะนโยบายของพรรคการเมืองหลักในสนามเลือกตั้ง 6 พรรค ได้แก่ พรรคเพื่อไทย พลังประชารัฐ ภูมิใจไทย ก้าวไกล ประชาธิปัตย์ และรวมไทยสร้างชาติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางนโยบายใหม่ที่เป็นไปได้ ในการตอบสนองสถานการณ์และปัญหาข้างต้นภายหลังจากจัดตั้งรัฐบาล

เข้าใจตัวตน-ความคิด ของ 'เด็กสมัยนี้':

คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

วรรต เลิศรัตน์ และ กษิณีเดช คำฟูช

ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนว่า พวกเขา
คิดฝันถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองใหม่ และอยากผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่
เป้าหมายนั้น เราทุกคนอาจรู้กันดีว่าเยาวชนคิดฝัน แต่กลับมีภาพในหัวเลือนรางเหลือเกิน
ว่าความคิด-ความฝันนั้นหน้าตาเป็นอย่างไร? – 'คุณค่า-ทัศนคติ' แบบไหนเป็น 'แวนตา'
ที่พวกเขาใช้มองโลกปัจจุบันและสร้างภาพฝันแห่งอนาคต?

การเหมารวมว่า 'เด็กสมัยนี้' มีคุณค่า-ทัศนคติเหมือนกันเสียหมด ดูจะละเลย
ความหลากหลายทางความคิดในหมู่เยาวชนเกินไป ขณะเดียวกัน คำที่มักถูกใช้เรียก
กลุ่มเยาวชนตามคุณค่าทางสังคม-เศรษฐกิจ-การเมือง เช่น สลิม ควายแดง สามก๊ีบ หรือ
เฟมทวิต ก็อธิบายได้น้อยมากกว่าจริง ๆ แล้วคนที่ถูกเรียกเช่นนั้นคิดหรือเชื่ออะไรกันแน่?
– หลายครั้งถูกใช้ 'แปะป้าย-ตีตรา' คนเห็นต่างเสียมากกว่า

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

การเข้าใจคุณค่า-ทัศนคติของเยาวชนจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ปัญหาของพวกเขา ซึ่งจะกล่าวถึงใน 6 บทถัดจากนี้ ได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งยังสำคัญต่อการพัฒนาบทสนทนาและความร่วมมือที่สร้างสรรค์ในสังคม เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ ยั่งยืน และเสริมสร้างเสถียรภาพและความเป็นปึกแผ่นในสังคมได้ดียิ่งขึ้นด้วย

คิด for คิดส์ โดยความร่วมมือระหว่าง 101 PUB กับ สสส. ชวนทำความเข้าใจคุณค่า-ทัศนคติทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของเยาวชนไทย จากการวิเคราะห์ผลสำรวจเยาวชนเกือบสองหมื่นคนทั่วประเทศ หากคำตอบว่าเยาวชน ‘5 กลุ่มทัศนคติ’ คิดฝันอะไรเป็นใคร และมีพฤติกรรมอย่างไร เพื่อเป็นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าอกเข้าใจยิ่งขึ้น

เข้าใจเยาวชนด้วย ‘การวัดและจัดกลุ่มคุณค่า-ทัศนคติ’ จากผลสำรวจ คิด for คิดส์

คุณค่า-ทัศนคติเยาวชนที่จะเล่าถึงในที่นี้ มาจากการวิเคราะห์ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ ซึ่งสำรวจเยาวชนไทยอายุ 15-25 ปี 19,237 คนทั่วประเทศ เมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2022¹ โดยนำคำตอบของข้อคำถามที่เกี่ยวข้อง มาวัดคุณค่า-ทัศนคติของเยาวชนแต่ละคนใน 6 เรื่อง แต่ละเรื่องจะวัดด้วยคะแนนในสเกลระหว่าง ‘สองขั้วจุดยืน’ ที่สำคัญในเรื่องนั้น² ทั้งนี้ คุณค่า-ทัศนคติและขั้วจุดยืน 6 เรื่องดังกล่าวประกอบด้วย

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล:

เน้นรักษาความสัมพันธ์

แสดงออกตัวตน

2. ความสัมพันธ์กลุ่ม:

เน้นกลุ่ม

เน้นปัจเจกบุคคล

3. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ/การเมือง:

ลำดับชั้น/อำนาจนิยม

เท่าเทียม/เสรีนิยม

4. ประเด็นทางสังคม:

สืบสานธรรมเนียม

ก้าวหน้า/อิสระ

5. เศรษฐกิจการเมือง:

ตลาดแบบปัจจุบัน

รัฐคุ้มครองให้เสมอภาค

6. เพศสภาพและครอบครัว:

ชายเป็นใหญ่

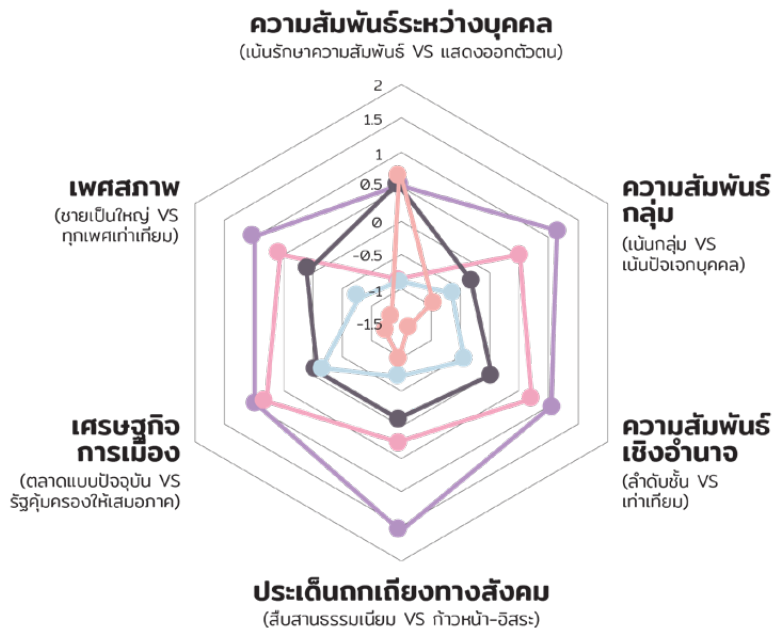
ทุกเพศเท่าเทียม

แน่นอนว่าเยาวชนแต่ละคนย่อมมีคุณค่า-ทัศนคติแตกต่างกัน แต่เพื่อให้พอเห็นภาพและอธิบายความหลากหลายนั้นได้โดยไม่ซับซ้อนจนเกินไป จึงจัดเยาวชนที่มีคุณค่า-ทัศนคติในทั้ง 6 เรื่องใกล้เคียงกัน เข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน ผลปรากฏว่าสามารถจัดออกมาได้ทั้งสิ้น '5 กลุ่มทัศนคติ'³ โดยเยาวชนแต่ละกลุ่มยึดถือคุณค่า-ทัศนคติ และมีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

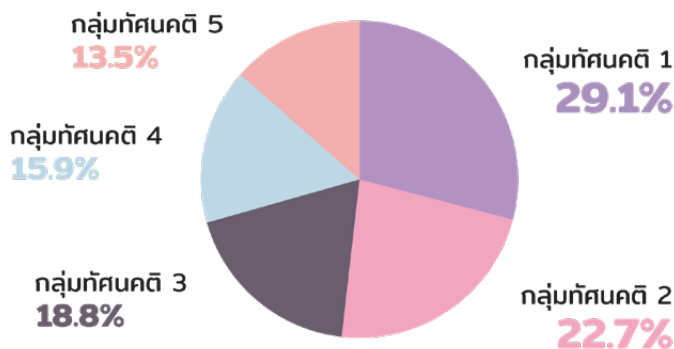
แผนภูมิที่ P.1

ลักษณะคุณค่าและทัศนคติของเยาวชนแต่ละกลุ่มทัศนคติ (จุดยิ่งใกล้ศูนย์กลางพื้นที่แผนภูมิ แสดงว่ายังมีจุดยืนแบบชั่วร้ายของคำอธิบายแทน เช่น เน้นกลุ่ม ลำดับชั้น)

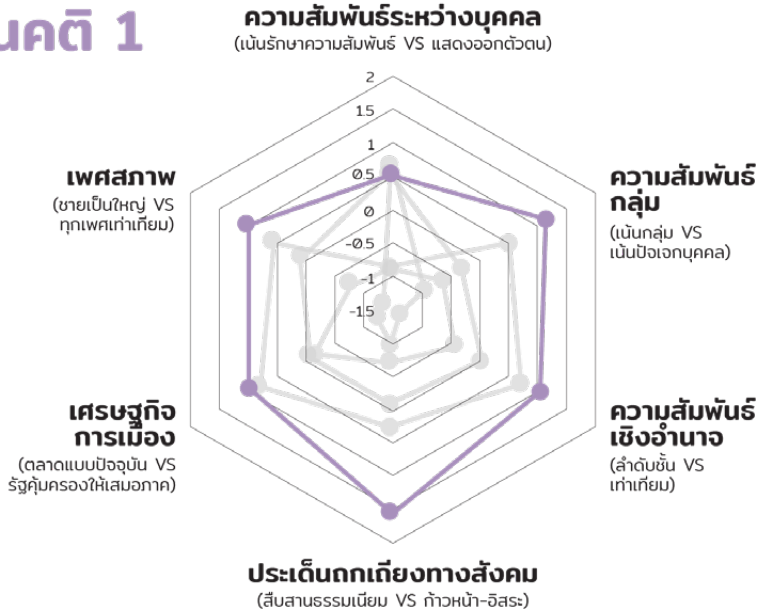
แผนภูมิที่ P.2

สัดส่วนเยาวชนที่ถูกจัดอยู่ในแต่ละกลุ่มทัศนคติ

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

กลุ่ม ทัศนคติ 1

พฤติกรรม

- * มีการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงสุด
- * อ่านหนังสือมากที่สุด

- * ใช้ Twitter มากที่สุด
- * ฟังวิทยุ-ดูโทรทัศน์น้อยที่สุด

- * สนใจ-มีส่วนร่วม
ทางการเมืองมากที่สุด

คุณค่า-ทัศนคติเด่น

- * เชื้อติดคนรอบตัวน้อย
- * ให้ความสำคัญกับ
การแสดงออกของปัจเจก

- * หนุนประชาธิปไตยเสรี-มีส่วนร่วม
- * ไม่ไว้วางใจให้รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิ์

- * **89.7%** รู้สึกเป็นพลโลก
- * ภูมิใจในชาติไทยต่ำที่สุด

- * **50.6%** ไม่นับถือศาสนา
- * ก้าวหน้าเรื่องสังคม-เพศสภาพที่สุด

- * มองคนเท่าเทียมกัน

- * มองความเหลื่อมล้ำเป็น
ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องแก้ไข
- * หนุนรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า

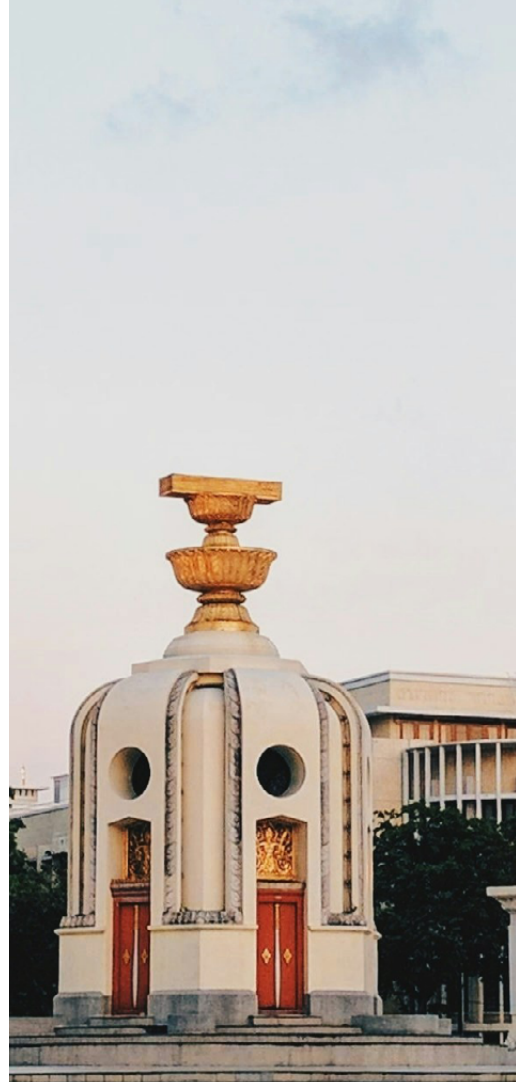
กลุ่มทัศนคติ 1 คิดอะไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 มีแนวโน้มเชื่อถือคนรอบตัวอย่างครอบครัว ครูอาจารย์ และเพื่อนบ้านในชุมชนน้อย แต่ไวใจเพื่อนสนิทมาก – มากกว่าคนรอบตัวกลุ่มอื่น และมากกว่าเยาวชนกลุ่มทัศนคติอื่นทั้งหมด – พวกเขาให้ความสำคัญกับการแสดงออกอัตลักษณ์-ตัวตนของ ‘ปัจเจกบุคคล’ เหนือกว่าการรักษาความสัมพันธ์กับคนรอบตัวอย่างชัดเจน

เยาวชนกลุ่มนี้ถึง 89.7% นิยามตนเองเป็น ‘พลเมืองโลก’ มากกว่าพลเมืองไทย ภายใต้ว่าทกรมชาตินิยมกระแสหลักในปัจจุบัน ประมาณ 61.9% รู้สึกภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด และ 90.4% เห็นว่าชาติและวัฒนธรรมไทยมีได้ดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น สัดส่วนสองข้อหลังนี้สูงกว่ากลุ่มทัศนคติอื่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มทัศนคติ 2-5 เท่ากับ 19.1% และ 45.7% ตามลำดับ

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 มองคน ‘เท่าเทียม’ และยึดถือคุณค่า ‘ประชาธิปไตยเสรีแบบมีส่วนร่วม’ 98-100% เห็นว่าเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และการรวมตัว-ชุมนุม ตลอดจนสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสำคัญค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ฉะนั้นพวกเขาจึงมีแนวโน้มไม่ไวใจให้รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพ โดย 75.4% เห็นว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไม่ควรถูกจำกัด แม้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวม, 93.4% เห็นว่ารัฐบาลไม่ชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงกับประชาชนเพื่อรักษาความสงบ, และ 61.0% เห็นว่าการรักษาเสรีภาพทางการแสดงออกสำคัญกว่าการกำจัดข่าวลวง (fake news)

คุณค่าซึ่งกลุ่มทัศนคติ 1 แตกต่างจากกลุ่มอื่นมากที่สุดคือเรื่องสังคมและเพศสภาพ โดยมีจุดยืน ‘ก้าวหน้า’ ไม่ยึดติดกับธรรมเนียม-ความเชื่อดั้งเดิม เยาวชนกลุ่ม

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้': คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

นี่เกินครึ่งหรือ 50.6% ไม่นับถือศาสนาใดเลย เป็นสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มทัศนคติ 2-5 ที่มีค่าเฉลี่ย 5.5% ตัวอย่างจุดยืนในประเด็นอื่นได้แก่ 85.4% สนับสนุนสิทธิการรณรงค์, 94.2% สนับสนุนสิทธิทำแท้ง, 97.4% สนับสนุนสมรสเท่าเทียม, 82.2% สนับสนุนเสรีภาพการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ได้แต่งงานด้วย, และ 96.4% สนับสนุนโสเภณีถูกกฎหมาย

ท้ายที่สุด เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 ถือเป็นกลุ่มเดียวซึ่งเสียงข้างมาก (79.6%) มองว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจการเมืองไม่ใช่เรื่องปกติธรรมดา แต่เป็น 'ปัญหาเชิงโครงสร้าง' ที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจัง โดย 99.2% เห็นว่าโครงสร้างดังกล่าวไม่เปิดโอกาสให้ทุกคนอย่างเสมอภาค และ 83.0% เห็นว่าความมั่งคั่งของคนรวยเกิดจากการกดขี่ขูดรีดคนจน เยาวชนกลุ่มนี้ 99.6% ยังเห็นว่าการกระจายความมั่งคั่ง-ลดความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องสำคัญ ขณะเดียวกัน พวกเขาก็เป็นกลุ่มเดียวที่สนับสนุนให้รัฐจัด 'สวัสดิการถ้วนหน้า' มากกว่าจัดสวัสดิการให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับ (59.1%)

กลุ่มทัศนคติ 1 เป็นใคร-มีพฤติกรรมอย่างไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 มีสัดส่วน 29.1% ของจำนวนเยาวชนทั้งหมด ถือเป็นกลุ่มทัศนคติที่ 'ใหญ่ที่สุด' ในสังคมไทย และใหญ่ที่สุดในหมู่เยาวชนเพศสภาพหญิง (35.3%) และ LGBTQ+ (47.1%) เยาวชนอายุ 19-22 ปี (46.0%) และ 23-25 ปี (65.9%) รวมถึงเยาวชนในครัวเรือนรายได้สูงสุด 60% แรก สัดส่วนของเยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุและรายได้ครัวเรือน พวกเขายังมีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดโดยเยาวชนที่กำลังเรียนหรือเรียนจบปริญญาตรี 57.4% ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

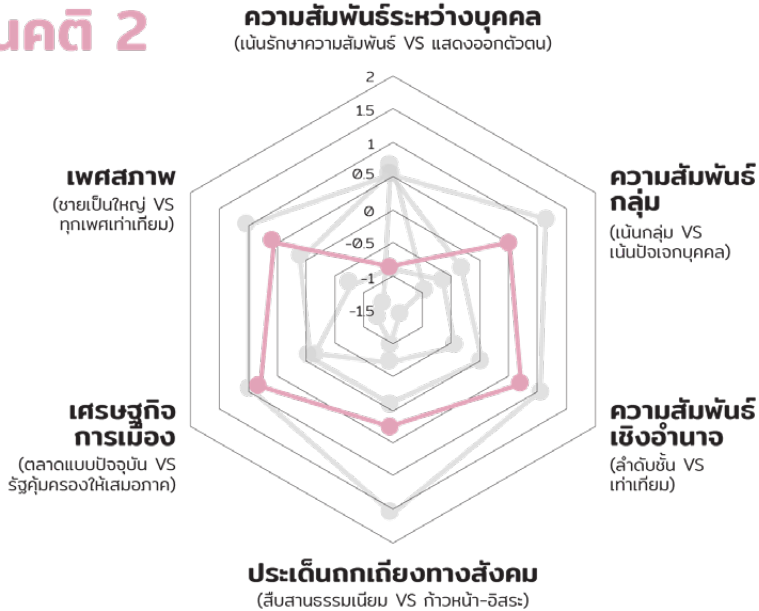

เราอาจพบเจอเยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 ได้ใน ‘ทวิตเตอร์’ ซึ่งเป็นสื่อโซเชียลมีเดียที่พวกเขาใช้งานมากที่สุด – มากกว่าสื่ออื่น และมากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่น – โดย 52.4% ใช้งานอย่างน้อย 2 ชั่วโมงต่อวัน ขณะเดียวกัน พวกเขาก็เป็นกลุ่มที่ใช้งานดีกติกออก รวมถึงรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสมัยเก่าอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์น้อยที่สุด น่าสนใจด้วยว่าพวกเขาเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือเยอะที่สุด เฉลี่ยประมาณ 10.4 เล่มต่อปี

เนื่องจากยึดถือคุณค่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงไม่น่าแปลกที่เยาวชนกลุ่มนี้ถึง 85.2% จะสนใจติดตามการเมือง และ 96.8% เคยมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นสัดส่วนสูงสุดในทุกกลุ่มทัศนคติ ทั้งนี้ พวกเขามักมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ลงมือทำได้เอง ไม่ผ่านองค์กรจัดตั้ง และตอบสนองสถานการณ์เฉพาะเรื่อง พรรคการเมืองที่พวกเขาเห็นว่ามีแนวคิดตรงกับตนเองที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ พรรคก้าวไกล (75.8%) พรรคเพื่อไทย (13.5%) และพรรคสามัญชน (0.8%)

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

กลุ่ม ทัศนคติ 2

พฤติกรรม

- * อยากศึกษาต่อระดับปริญญาโท-เอกมากที่สุด

- * เข้าเรียน-ฝึกอบรมออนไลน์มากที่สุด

- * ใช้ Instagram และ Facebook มากที่สุด

คุณค่า-ทัศนคติเด่น

- * เชื่อถือและคำนึงถึงคนรอบตัว
- * ให้ความสำคัญกับความเกรงใจ

- * ให้ความสำคัญกับศาสนาและธรรมเนียม

- * **86.0%** รู้สึกเป็นพลโลก
- * ภูมิใจในชาติไทยสูง

- * หนุนความเสมอภาค LGBTQ+
- * หนุนเสรีภาพทางเพศน้อยกว่า

- * ยึดหลักประชาธิปไตยเสรี
- * ให้รัฐจำกัดสิทธิได้เมื่อจำเป็น

- * มองว่าเศรษฐกิจไม่เปิดโอกาสให้ทุกคน
- * **67.5%** เห็นว่ารัฐควรจัดสวัสดิการให้เฉพาะผู้ที่จำเป็น

กลุ่มทัศนคติ 2 คิดอะไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 2 เชื่อถือไว้วางใจและให้ความสำคัญ ‘คนรอบตัว’ สูง 98.7% รายงานว่าพวกเขา มักตัดสินใจและทำสิ่งต่างๆ โดยคำนึงถึงคนรอบตัวมากกว่าตนเอง พวกเขายังให้น้ำหนักกับ ‘ความเกรงใจ มารยาท และความถูกต้องทางการเมือง’ (political correctness, PC) เหนือกว่าเสรีภาพในการแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญ

เยาวชนกลุ่มนี้ 86.0% นิยามตนเองเป็น ‘พลเมืองโลก’ มากกว่าพลเมืองไทย ซึ่งเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับกลุ่มทัศนคติ 1 ขณะเดียวกัน 73.6% ก็ ‘ภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย’ ด้วย ถึงกระนั้น ส่วนใหญ่หรือ 62.3% ก็ไม่ได้มองว่าชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น แต่เท่าเทียมกันหรือด้อยกว่า

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 2 เคารพลำดับชั้นทางสังคมมากกว่ากลุ่มทัศนคติ 1 โดย 71.2% รู้สึกกลัวที่จะแสดงความเห็นแย้งกับผู้ใช้อาวุโส มีอำนาจ หรืออยู่ในสถานะสูงกว่า พวกเขายึดถือคุณค่า ‘ประชาธิปไตยเสรี’ โดย 95-98% ให้ความสำคัญกับเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และการรวมตัว-ชุมนุม อย่างไรก็ตาม พวกเขามีแนวโน้มยินยอมให้รัฐ ‘จำกัดสิทธิเมื่อจำเป็น’ ได้มากกว่ากลุ่มทัศนคติ 1 โดย 52.0% เห็นว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลควรถูกจำกัด หากก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวม และ 63.1% เห็นว่าการกำจัดข่าวลวงสำคัญกว่าการรักษาเสรีภาพทางการแสดงออก

เยาวชนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับ ‘ศาสนาและขนบธรรมเนียม’ โดยมีเพียง 9.5% เท่านั้นที่ไม่นับถือศาสนา, 42.0% เห็นว่าชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยกรรมในชาติก่อน พระเจ้าหรือดวงชะตา, และ 74.1% เห็นว่าคนไทยควรรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป จุดยืนต่อประเด็นทางสังคมของพวกเขามีลักษณะเป็นอนุรักษ์นิยมมากกว่ากลุ่มทัศนคติ 1 แต่ก้าวหน้ากว่ากลุ่มที่เหลือ ตัวอย่างได้แก่ 41.1% เห็นด้วยกับสิทธิการรณรงค์ และ 56.6% เห็นด้วยกับสิทธิทำแท้ง

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้': คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

ในประเด็นเพศสภาพและครอบครัว เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 2 สนับสนุนข้อเสนอที่มุ่งยกระดับสิทธิของ 'LGBTQ+' ให้เสมอภาคกับชายหญิงเป็นสัดส่วนสูงมาก ใกล้เคียงกับกลุ่มทัศนคติ 1 เช่น 91.7% สนับสนุนสมรสเท่าเทียม แต่ยอมรับเสรีภาพทางเพศน้อยกว่า เช่น 58.0% ยอมรับเสรีภาพการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ได้แต่งงานด้วย และ 75.6% ยอมรับโสเภณีถูกกฎหมาย

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 2 มีจุดยืนต่อประเด็นว่า ความเหลื่อมล้ำเป็น 'เรื่องธรรมดา' หรือ 'ปัญหาที่ต้องแก้ไข' ในสัดส่วนครึ่งต่อครึ่ง แต่พวกเขาเกือบทั้งหมดหรือ 98.5% ก็เห็นว่าโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองไทยไม่เปิดโอกาสให้ทุกคน และ 85.8% เห็นว่าความมั่งคั่งของคนรวยเกิดจากการเอาเปรียบคนจน แม้ประมาณ 97.8% จะให้ความสำคัญกับการกระจายความมั่งคั่ง-ลดความเหลื่อมล้ำ แต่ 67.5% เห็นว่ารัฐควรแก้ปัญหาข้างต้นโดยจัดสวัสดิการให้เฉพาะ 'ผู้ที่จำเป็นต้องได้รับ' มากกว่าจัดสวัสดิการถ้วนหน้า

กลุ่มทัศนคติ 2 เป็นใคร-มีพฤติกรรมอย่างไร?

เยาวชนไทยราว 22.7% ถูกจัดอยู่ในกลุ่มทัศนคติ 2 ถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดในหมู่เยาวชนอายุ 15-18 ปี (23.5%) และเยาวชนจากครัวเรือนที่รายได้ต่ำสุด 40% แรก สัดส่วนของเยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มลดลงจากช่วงอายุ 19-22 ปี (24.4%) สู่อายุ 23-25 ปี (11.6%) อย่างมีนัยสำคัญ และลดลงตามระดับรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น

แม้จะมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 1 แต่พวกเขาก็กระตือรือร้นกับการเรียนในระบบมากที่สุด โดย 32.4% อยากเรียนถึงระดับปริญญาโทขึ้นไป ในแง่การรับสื่อ พวกเขาใช้งาน 'อินสตาแกรม' และ 'เฟซบุ๊ก' มากกว่าสื่ออื่นและมากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่น โดยมีผู้ที่ใช้งานสื่อข้างต้นเกิน 2 ชั่วโมงต่อวันคิดเป็น 59.4% และ 54.4% ตามลำดับ

เยาวชนกลุ่มนี้ 74.1% สนใจติดตามการเมือง และ 86.0% เคยมีส่วนร่วมทางการเมือง พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนคุณค่า-ทัศนคติของพวกเขาได้ดีที่สุดคือ พรรคก้าวไกล (49.0%) พรรคเพื่อไทย (28.0%) และพรรคประชาธิปัตย์ (2.5%)

กลุ่ม ทัศนคติ 3

พฤติกรรม

* ใช้ TikTok มากที่สุด

* สนใจการเมืองน้อยที่สุด

* ชุมชน-มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านองค์กรจัดตั้งน้อยที่สุด

คุณค่า-ทัศนคติเด่น

* ให้ความสำคัญกับการแสดงออกของปัจเจกกับคนใกล้ชิด

* เชื่อคุณค่าทางศาสนา-ขนบธรรมเนียมมลาย **กลุ่ม 2**

* ยึดหลักประชาธิปไตยเสรี
* ให้รัฐจำกัดสิทธิได้เมื่อจำเป็น

* มุ่งความเสมอภาค LGBTQ+
* มุ่งเสรีภาพทางเพศน้อยกว่า

* มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทวยราษฎร์

* มองว่าเศรษฐกิจไม่เปิดโอกาสให้ทุกคนในระดับต่ำกว่า **กลุ่ม 2**

กลุ่มทัศนคติ 3 คิดอะไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 3 เชื่อถือไว้ใจคนรอบตัวอย่างครบถ้วน ครูอาจารย์ และเพื่อนบ้าน ต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 2 แต่สูงกว่ากลุ่มทัศนคติ 1 และเยาวชนทั้งหมดโดยเฉลี่ย พวกเขาให้ความสำคัญกับการแสดงออกอัตลักษณ์-ตัวตนของ 'ปัจเจกบุคคล' โดยเฉพาะการแสดงออกกับคนใกล้ชิด

เยาวชนกลุ่มนี้มีคุณค่าใน 5 เรื่องที่เหลืออยู่ 'กึ่งกลาง' ระหว่างทุกกลุ่มทัศนคติ โดย 70.1% นิยามตนเองเป็นพลเมืองโลกมากกว่าพลเมืองไทย ถือเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าเยาวชนภาพรวม พวกเขามีลักษณะชาตินิยมคล้ายกับกลุ่มทัศนคติ 2 คือ ภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย (77.4%) แต่มีได้มองชาติและวัฒนธรรมไทยเหนือกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น (58.8%)

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 3 เคารพลำดับชั้นทางสังคม พร้อมทั้งยึดหลักสิทธิเสรีภาพ ต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 2 โดย 85-92% ให้ความสำคัญกับเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และการรวมตัว-ชุมนุม ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขายังยินยอมให้รัฐจำกัดสิทธิและมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ 'ทวยราษฎร์' มากกว่ากลุ่มทัศนคติ 2 หมายความว่าสนใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่า

ในภาพรวม พวกเขามีจุดยืนต่อประเด็นทางสังคม เพศสภาพ และครอบครัว อนุรักษ์นิยมในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับกลุ่มทัศนคติ 2 โดยมีเพียง 8.1% ไม่นับถือศาสนา, 38.0% เชื่อว่าชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดไว้ด้วยกรรมในชาติก่อน พระเจ้า หรือดวงชะตา, และ 75.8% มองว่าควรรักษาธรรมเนียม ตัวอย่างจุดยืนเฉพาะเรื่อง เช่น 32.5% เห็นด้วยกับสิทธิการรูดยฆาต, 41.2% เห็นด้วยกับสิทธิทำแท้ง, 87.6% สนับสนุนสมรสเท่าเทียม, 44.6% สนับสนุนเสรีภาพการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ได้แต่งงานด้วย, และ 60.5% สนับสนุนโสเภณีถูกกฎหมาย

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 3 ส่วนใหญ่ราว 59.7% มองว่าความเหลื่อมล้ำเป็น 'เรื่องธรรมดา' มากกว่าปัญหาที่ต้องแก้ไข แต่ 91.3% ก็เห็นด้วยว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองไทยไม่เปิดโอกาสให้ทุกคน และ 74.9% เห็นว่าความมั่งคั่งของคนรวยเกิดจาก

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

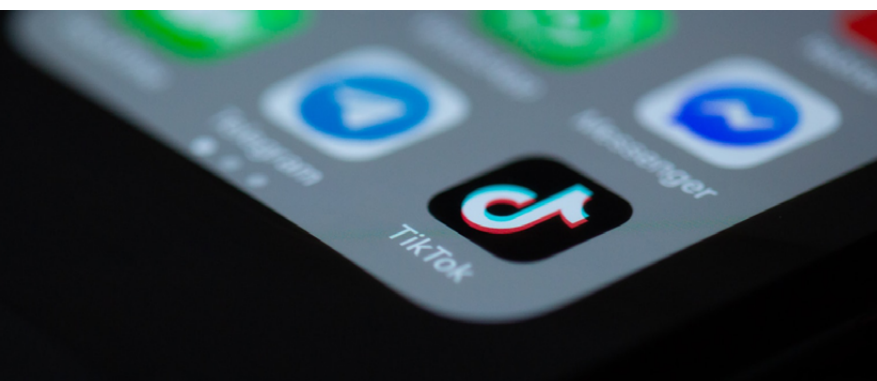
การกดขี่ขูดรีดคนจน ถือเป็นสัดส่วนต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 2 เยาวชนกลุ่มนี้ 89.5% ให้ ความสำคัญกับการกระจายความมั่งคั่ง-ลดความเหลื่อมล้ำ โดยกว่าสองในสามหรือ 69.0% คิดว่ารัฐควรจัดสวัสดิการให้เฉพาะ ‘ผู้ที่จำเป็น’ มากกว่าสวัสดิการถ้วนหน้า

กลุ่มทัศนคติ 3 เป็นใคร-มีพฤติกรรมอย่างไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 3 คิดเป็น 18.8% ของจำนวนเยาวชนทั้งหมด โดยเป็น กลุ่มทัศนคติใหญ่ที่สุดในหมู่เยาวชนเพศสภาพชาย (23.1%) สัดส่วนของกลุ่มทัศนคตินี้ มีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากช่วงอายุ 15-18 ปี (22.7%) สู่ 19-22 ปี (11.5%) อีกทั้งยังมีจำนวนน้อยในหมู่เยาวชนจากครัวเรือนรายได้สูงและต่ำ แต่มีอยู่มากในครัวเรือน รายได้ปานกลาง

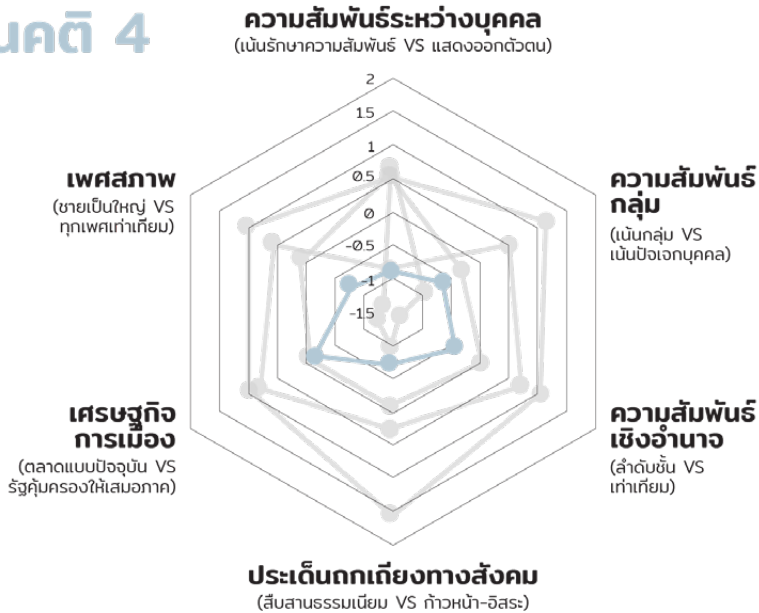
เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 3 เรียกได้ว่าเป็น ‘วัยรุ่นดึกตอก’ เพราะพวกเขาได้รับข้อมูล ข่าวสารผ่านดึกตอกมากกว่าสื่ออื่น และมากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่น ราว 58.6% ใช้งานสื่อ ดังกล่าว 2 ชั่วโมงต่อวันขึ้นไป

เยาวชนกลุ่มนี้สนใจติดตามการเมืองน้อยที่สุดในบรรดาทุกกลุ่ม (55.0%) อย่างไรก็ดี 74.4% เคยมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 1-2 และเยาวชนภาพรวม แต่ยังสูงกว่ากลุ่มทัศนคติ 4-5 หากแยกตามรูปแบบการมี ส่วนร่วม พบว่ากลุ่มทัศนคติ 3 มีส่วนร่วมแบบผ่านองค์กรจัดตั้งน้อยกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด โดยมีเพียง 6.7% ที่เคยร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง และ 10.8% เคยร่วมชุมนุมทางการเมือง พรรคการเมืองที่พวกเขาเห็นว่ามีความคิดตรงกับตนเองที่สุด ได้แก่ พรรคก้าวไกล (35.8%) พรรคเพื่อไทย (29.1%) และพรรคพลังประชาชน (5.3%)

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

กลุ่ม ทัศนคติ 4

พฤติกรรม

- * ใช้ Instagram มาก
- * ดูโทรทัศน์มากที่สุด

- * เสียงแสดงจุดยืน-ทัศนะที่ชัดเจน

- * มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เน้นรูปแบบผ่านองค์กรจัดตั้ง

คุณค่า-ทัศนคติเด่น

- * เชื้อถือและคำนึงถึงคนรอบตัวมากที่สุด

- * ยอมรับให้รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิมากที่สุด

- * ชาตินิยมมากที่สุด
- * มองว่าวัฒนธรรมไทยดีที่สุดใน

- * เพียง **1.9%** ไม่นับถือศาสนา
- * อนุรักษ์นิยมเรื่องสังคม-เพศสภาพ

- * เคารพลำดับชั้นทางสังคมมากที่สุด

- * มองความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องธรรมดา-ไม่ใช่ปัญหา มากที่สุด

กลุ่มทัศนคติ 4 คิดอะไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 เชื่อถือและคำนึงถึงคนรอบตัวสูงสุด 99.2% รายงานว่าพวกเขาตัดสินใจหรือทำสิ่งต่างๆ โดยคิดถึงคนรอบตัวมากกว่าตนเอง อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับ ‘ความเกรงใจ มารยาท ตลอดจนการรักษาความรู้สึกและความสัมพันธ์กับคนรอบตัว’ เหนือกว่าเสรีภาพการแสดงออกของปัจเจกบุคคลมากที่สุดด้วย

เยาวชนกลุ่มนี้มีความรู้สึกชาตินิยมสูงสุด แม้ 65.9% จะนิยามตนเองเป็นพลเมืองโลก แต่กว่า 91.8% ก็ภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ที่สำคัญ 71.8% ยังเห็นว่าชาติและวัฒนธรรมไทย ‘ดีที่สุด’ เหนือกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่นต่างจากกลุ่มทัศนคติ 2-3 ซึ่งมีมุมมองในประเด็นหลังตรงกันข้าม

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 เคารพ ‘ลำดับชั้นทางสังคม’ สูงสุด 83.2% รู้สึกกลัวที่จะแสดงความเห็นแย้งกับผู้ที่อาวุโส มีอำนาจ หรืออยู่ในสถานะสูงกว่า ในเชิงหลักการพวกเขาให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพทางความคิด (78.1%) และการแสดงออก (77.8%) แต่กลับยอมรับให้รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพได้มากที่สุด โดย 78.7% เห็นว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลควรถูกจำกัดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, 58.8% เห็นว่ารัฐชอบธรรมที่จะใช้ ‘ความรุนแรง’ กับประชาชนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย, และ 74.2% เห็นว่าการกำจัดข่าวลวงสำคัญกว่าการรักษาเสรีภาพทางการแสดงออก

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 ยึดถือ ‘ศาสนาและธรรมเนียม’ มากที่สุด มีเพียง 1.9% ไม่นับถือศาสนา, 61.0% เชื่อว่าชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดไว้ด้วยกรรมในชาติก่อน พระเจ้าหรือดวงชะตา, และ 93.2% เห็นถึงความจำเป็นในการรักษาธรรมเนียม พวกเขามีจุดยืนต่อประเด็นทางสังคมในแนว ‘อนุรักษนิยม’ มากกว่ากลุ่มทัศนคติ 1-3 แต่น้อยกว่ากลุ่มทัศนคติ 5 ตัวอย่างเช่น 11.0% เห็นด้วยกับสิทธิการรุกรณขนาด และ 10.6% เห็นด้วยกับสิทธิทำแท้ง ข้อยกเว้นได้แก่ประเด็นการรักษา ‘สิ่งแวดล้อม’ ซึ่งเกือบ 81.1% สนับสนุน – เป็นสัดส่วนที่สูงใกล้เคียงกับกลุ่มทัศนคติ 1-3 มากกว่าประเด็นทางสังคมอื่นอย่างชัดเจน

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้': คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

ประเด็นเพศสภาพและครอบครัวก็เช่นกัน เยาวชนกลุ่มนี้สนับสนุนความเสมอภาคทางเพศน้อย โดยมีเพียง 60.3% ที่สนับสนุนสมรสเท่าเทียม และเปิดกว้างต่อเสรีภาพทางเพศน้อยยิ่งกว่า เช่น 16.4% ยอมรับเสรีภาพการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ได้แต่งงานด้วย และ 18.1% สนับสนุนโสเภณีถูกกฎหมาย น่าสนใจด้วยว่าพวกเขาให้ความสำคัญกับ 'การแต่งงานสร้างครอบครัว' มาก โดยประมาณ 30.0% รายงานว่าการแต่งงานจำเป็นสำหรับตนเอง ถือเป็นสัดส่วนสูงสุดในทุกกลุ่มทัศนคติ

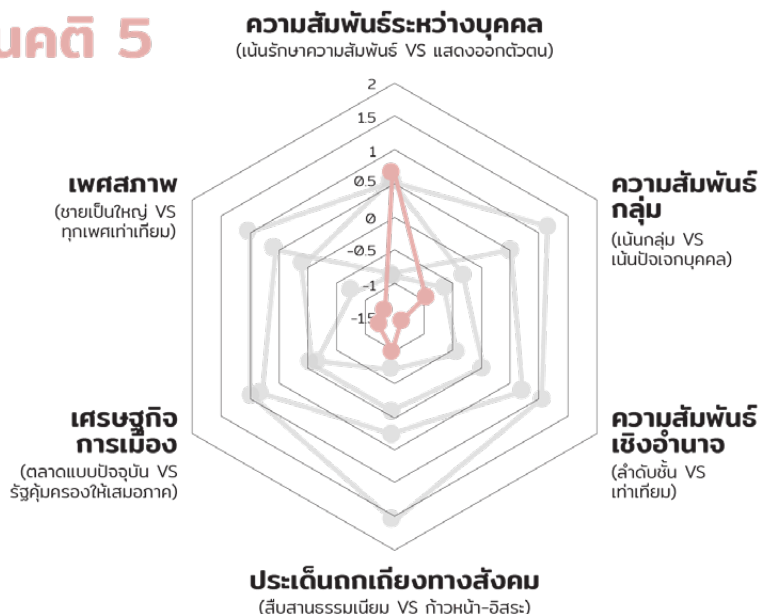
เมื่อเคารพลำดับชั้นทางสังคมที่สุด จึงไม่น่าแปลกที่เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 จะมองว่าความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่อง 'ปกติธรรมดา' มากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่นทั้งหมด (79.5%) ถึงกระนั้น พวกเขา ก็เล็งเห็นปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่เปิดโอกาสอย่างเสมอภาค (89.9%) และเอาเปรียบคนจน (81.1%) มากกว่ากลุ่มทัศนคติ 3 แต่น้อยกว่ากลุ่มทัศนคติ 1-2 นอกจากนี้ 79.1% ยังให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำ และ 83.4% เห็นว่ารัฐควรจัดสวัสดิการให้เฉพาะ 'ผู้ที่จำเป็น' มากกว่าให้ทุกคน

กลุ่มทัศนคติ 4 เป็นใคร-มีพฤติกรรมอย่างไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 คิดเป็น 15.9% ของจำนวนเยาวชนทั้งหมด สัดส่วนของเยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มลดลงตามอายุและระดับรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ในประเด็นการรับข้อมูลข่าวสาร พวกเขาใช้งานอินสตาแกรมมากกว่าสื่อโซเชียลมีเดียอื่น อีกทั้งยังดูโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่น โดยมีผู้ที่รับสื่อข้างต้นเกิน 2 ชั่วโมงต่อวันคิดเป็น 52.2% และ 17.6% ตามลำดับ

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 มีพฤติกรรมหลักเลี่ยงการแสดงจุดยืนและทัศนส่วนตัว พวกเขาสนใจติดตามและมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าเยาวชนไทยโดยเฉลี่ย (64.3% และ 68.5% ตามลำดับ) หากแยกตามรูปแบบการมีส่วนร่วม พบว่าเยาวชนกลุ่มนี้มักเคยมีส่วนร่วมผ่านองค์กรจัดตั้ง เช่น 11.0% เคยร่วมกิจกรรมพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนคุณค่าของกลุ่มนี้ได้แก่ พรรคเพื่อไทย (33.7%) พรรคก้าวไกล (25.8%) และพรรคพลังประชาชน (9.6%)

กลุ่ม ทัศนคติ 5

พฤติกรรม

- * มีการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำสุด
- * อ่านหนังสือน้อยที่สุด

- * ใช้ TikTok มาก
- * ฟังวิทยุมากที่สุด

- * เสียงแสดงจุดยืน-ทัศนคติชัดเจน
- * มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

คุณค่า-ทัศนคติเด่น

- * เชื่อถือคนรอบตัวน้อย
- * เน้นเอาตัวรอด > คุณค่านามธรรม

- * ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับหลักเสรีประชาธิปไตย

- * รู้สึกเป็นพลโลกน้อยที่สุด
- * ชาตินิยมน้อยกว่า **กลุ่ม 4**

- * บัณฑิตศาสนาในนาม ไม่จริงจัง
- * อนุรักษ์นิยมเรื่องสังคม-เพศสภาพที่สุด

- * กล้าทำกายพู่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่า

- * ไม่เห็นความสำคัญของรัฐในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

กลุ่มทัศนคติ 5 คิดอะไร?

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 5 ให้ความสำคัญกับ 'การเอาตัวรอด' เหนือคุณค่านามธรรมมาก พวกเขาจึงเชื่อถือและดำเนินถึงคนรอบตัวอย่างครบครัน เพื่อนสนิท และคนรักน้อยที่สุด ทั้งยังใส่ใจมารยาทและความถูกต้องทางการเมืองค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทัศนคติอื่น

เยาวชนกลุ่มนี้นิยมตนเองเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด (64.6%) แต่ชาตินิยมต่ำกว่ากลุ่มทัศนคติ 4 โดย 81.0% ภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย และ 66.4% เห็นว่าชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 5 มิได้ยึดถือคุณค่าความเท่าเทียม-เสมอภาคมากนัก แต่ก็มิได้เคารพและ 'กล้าท้าทายลำดับชั้นทางสังคม' 30.6% ไม่รู้สึกกลัวที่จะต้องแสดงความเห็นแย้งกับผู้ที่มีอำนาจ หรืออยู่ในสถานะสูงกว่า ถือเป็นสัดส่วนสูงสุดอันดับสองรองจากกลุ่มทัศนคติ 1 เท่านั้น

ในเชิงหลักการ พวกเขาไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเสรีภาพทางความคิด (มีเพียง 31.2% ที่เห็นว่าสำคัญค่อนข้างมากถึงมากที่สุด) เสรีภาพการแสดงออก (29.2%) เสรีภาพการรวมตัว-ชุมนุม (28.8%) และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (27.4%) ขณะเดียวกัน ก็ยินยอมให้รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพได้มาก แต่อย่างน้อยกว่ากลุ่มทัศนคติ 4 ส่วนหนึ่งเพราะพวกเขาไม่ไว้วางใจทั้งมนุษย์และรัฐ โดย 63.3% เห็นว่าสิทธิควรถูกจำกัดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, 58.0% เห็นว่ารัฐชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงกับประชาชนเพื่อรักษาความสงบ, และ 62.3% เห็นว่าการกำจัดข่าวลวงสำคัญกว่าการรักษาเสรีภาพการแสดงออก

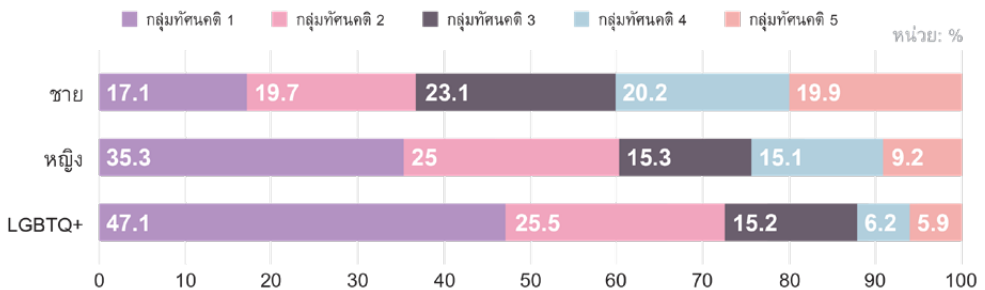
เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

นอกจากนี้ พวกเขายังอ่านหนังสือที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการทำงานน้อยที่สุด เฉลี่ยประมาณ 6.6 เล่มต่อปี

เยาวชนกลุ่มดังกล่าวมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการแสดงจุดยืนและทัศนะส่วนตัว ราว 56.3% สนใจติดตามการเมือง เป็นสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มทัศนคติ 3 เล็กน้อย แต่ต่ำกว่า กลุ่มทัศนคติที่เหลิ้อ ขณะที่ 61.0% เคยมีส่วนร่วมทางการเมือง น้อยที่สุดในทุกกลุ่ม ทัศนคติ พรรคการเมืองที่พวกเขาเห็นว่ามีแนวคิดตรงกับตนเองมากที่สุดได้แก่ พรรคเพื่อไทย (31.1%) พรรคก้าวไกล (20.9%) และพรรคพลังประชาชนรัฐ (9.6%)

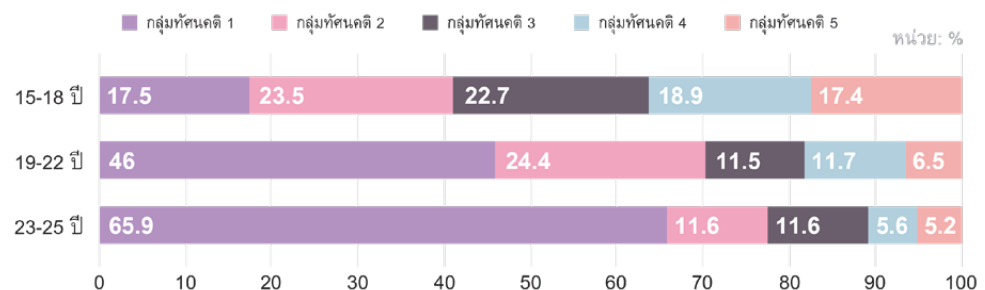
แผนภูมิที่ P.3

สัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มทัศนคติ แยกตามเพศสภาพ

แผนภูมิที่ P.4

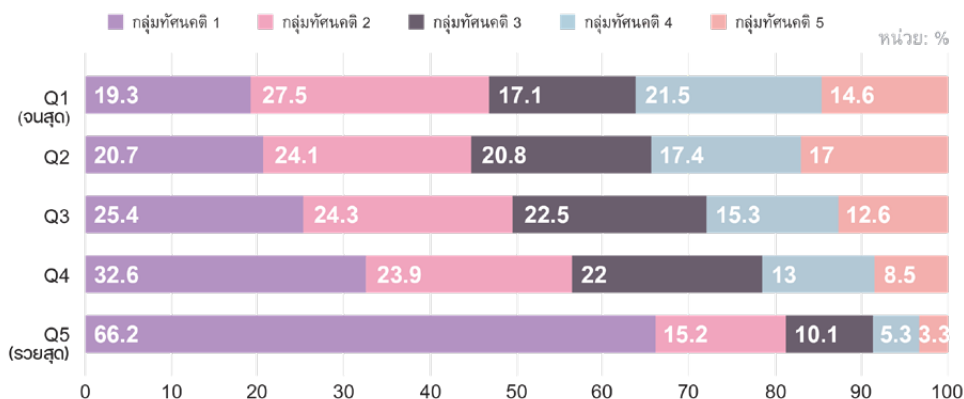
สัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มทัศนคติ แยกตามช่วงอายุ

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

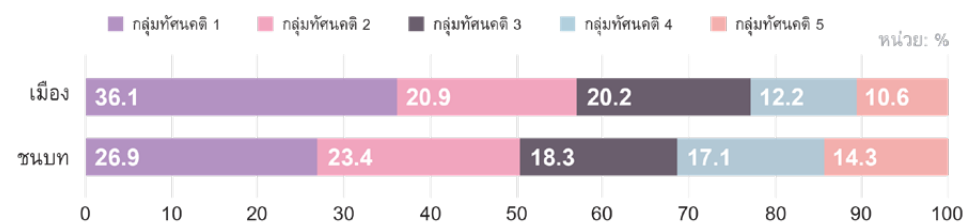
แผนภูมิที่ P.5

สัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มทัศนคติ แยกตามกลุ่มรายได้ครัวเรือน 5 กลุ่ม

แผนภูมิที่ P.6

สัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มทัศนคติ แยกตามพื้นที่อยู่อาศัย

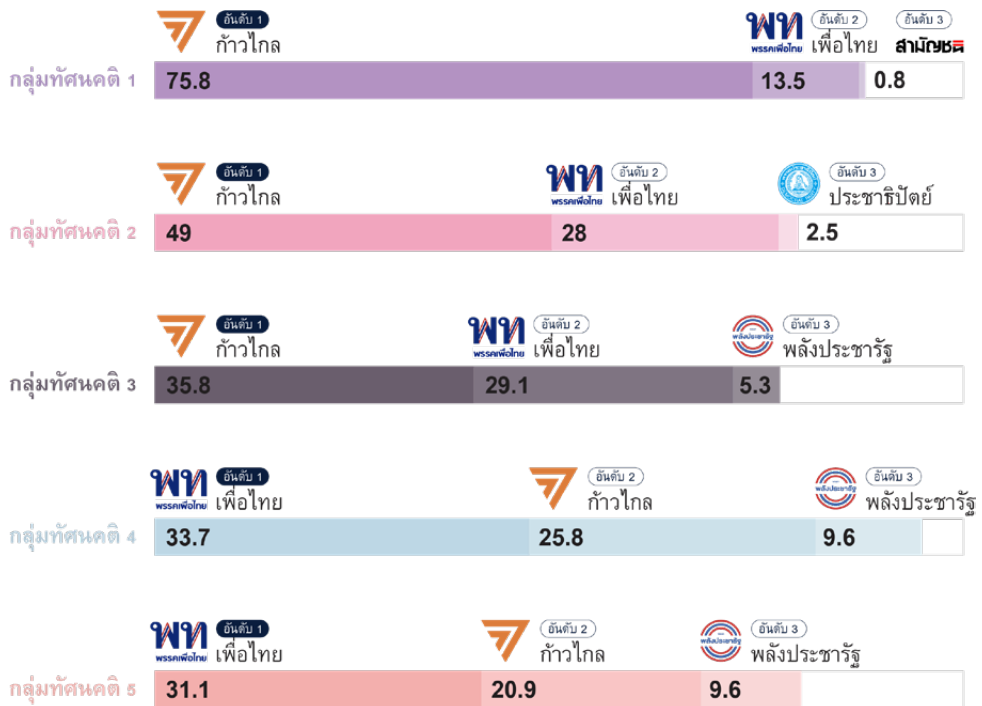
บทส่งท้าย

เยาวชนไทยยึดถือเชื่อใช้คุณค่าและทัศนคติทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อย่างหลากหลาย แต่อาจจัดกลุ่มได้เป็น '5 กลุ่มทัศนคติ' ใหญ่ การเข้าใจเยาวชนผ่านกลุ่มทัศนคติเช่นนี้น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจตัวตน-ความฝันของพวกเขาในเชิงลึกต่อไป อีกทั้งยังมีศักยภาพที่จะนำไปสู่การพัฒนาบทสนทนาและ

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้':
คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

แผนภูมิที่ P.7

พรรคการเมืองที่เยาวชนเห็นว่ามีความคิดตรงกับตนเองมากที่สุด แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ความร่วมมือที่สร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในสังคม ให้ตอบสนองเยาวชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นด้วย

กลุ่มทัศนคติยังสามารถอธิบายพฤติกรรมที่แตกต่างกันของเยาวชน ไม่จำกัด เพียงแค่พฤติกรรมการรับสื่อและพฤติกรรมทางการเมืองที่ได้เล่ามาแล้ว รายงาน สถานการณ์เด็กและครอบครัวฉบับนี้จะใช้โมเดล '5 กลุ่มทัศนคติ' ไปเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปราะบาง ปัจจัยในการเลือกงานและนายจ้าง ปัญหาที่นักเรียนเผชิญในสถานศึกษา ปัญหาสุขภาพจิต ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ ความรุนแรง ตลอดจนความฝันต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองใหม่

1

เด็กและเยาวชนเติบโต ในครัวเรือนเปราะบางกับช้อน และยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต

ครัวเรือนเปราะบางมีรายได้ลดลงมากกว่าครัวเรือนทั่วไปในช่วงวิกฤตโควิด และยังคงไม่ฟื้นตัวจากวิกฤตโดยสมบูรณ์ เป็นเหตุให้สมาชิกครัวเรือนเผชิญปัญหาความเป็นอยู่ย่ำแย่เรื้อรัง ความเปราะบางของครัวเรือนเหล่านี้ยังมีลักษณะทับซ้อนกว่าในอดีต เช่น สมาชิกมิได้อยู่พร้อมหน้ากัน หรือต้องพึ่งพาการดูแลมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในหลากหลายรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหลังการเลือกตั้งถือเป็นความหวังใหม่ที่อาจช่วยบรรเทาปัญหาให้พวกเขาฟื้นฟู เติบโต และเติมเต็มความฝันได้ดีขึ้น แต่ข้อเสนอนโยบายของพรรคการเมืองยังเน้นเพิ่มสวัสดิการตัวเงินเท่านั้น ละเลยการจัดการความเปราะบางมิติอื่นอย่างรอบด้าน

รายได้ครัวเรือนไม่ฟื้นหลังโควิด กระทบชีวิตเด็กและเยาวชน ยากจนในระยะยาว

จากผลสำรวจสถานการณ์หลังโควิดของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund, UNICEF) ในเดือนกันยายน 2022 ครัวเรือนร้อยละ 62 รายงานว่ามีรายได้ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยกลุ่มครัวเรือนรายได้ต่ำสุดประสบปัญหามากกว่ากลุ่มครัวเรือนสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญ (ร้อยละ 69 และ 50 ตามลำดับ)⁴

เมื่อประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ครัวเรือนส่วนใหญ่จึงต้องลดบริโภคอาหาร (ร้อยละ 53) และลดอุปโภคสินค้าอื่นที่มีใช้อาหาร (ร้อยละ 54) ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็กและเยาวชน กลุ่มครัวเรือนรายได้ต่ำสุดถึงร้อยละ 40 รายงานว่าไม่สามารถบริโภคอาหารที่ต้องการหรือมีสารอาหารเหมาะสม และร้อยละ 12 เคยอดอาหารทั้งวัน เพราะไม่มีเงินเพียงพอ⁵

ครัวเรือนจำนวนมากยังต้องพึ่งพาเงินออมและสินเชื่อมาหมุนเวียนใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่มีเด็ก ครัวเรือนกลุ่มนี้ร้อยละ 30 รายงานว่าเคยกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ร้อยละ 19 นำทรัพย์สินไปจำหน่ายหรือจำนอง และร้อยละ 35 ผิดนัดชำระหนี้ ถือเป็นสัดส่วนมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีเด็กราวหนึ่งเท่าตัว (ร้อยละ 15, ร้อยละ 8, และร้อยละ 18 ตามลำดับ)

62%

ของครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงจากปีก่อนหน้า

40%

ของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดไม่สามารถบริโภคอาหารที่ต้องการ/มีสารอาหารเหมาะสม

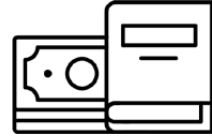

35%

ของครัวเรือนที่มีเด็กเคยผิดชำระหนี้

เด็กและเยาวชนเติบโตในครัวเรือนเปราะบางกับข้อ และยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต

ภาวะรายได้น้อย เงินออมต่ำ และหนี้สินท่วม จะบั่นทอนขีดความสามารถของเด็กและเยาวชนในการเติบโตและเติมเต็มความฝันท่ามกลางโลกท้าทาย โดยเยาวชนอายุ 15-25 ปีถึงร้อยละ 52.2 เห็นว่าการมีเงินไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการประสบความสำเร็จด้านการศึกษา สัดส่วนข้างต้นสูงถึงร้อยละ 67.1 ในกลุ่มเยาวชนในครัวเรือนรายได้ต่ำสุด ร้อยละ 20 ตามผลสำรวจของ คิด for คิดส์ เมื่อเดือน พฤษภาคม 2022⁶

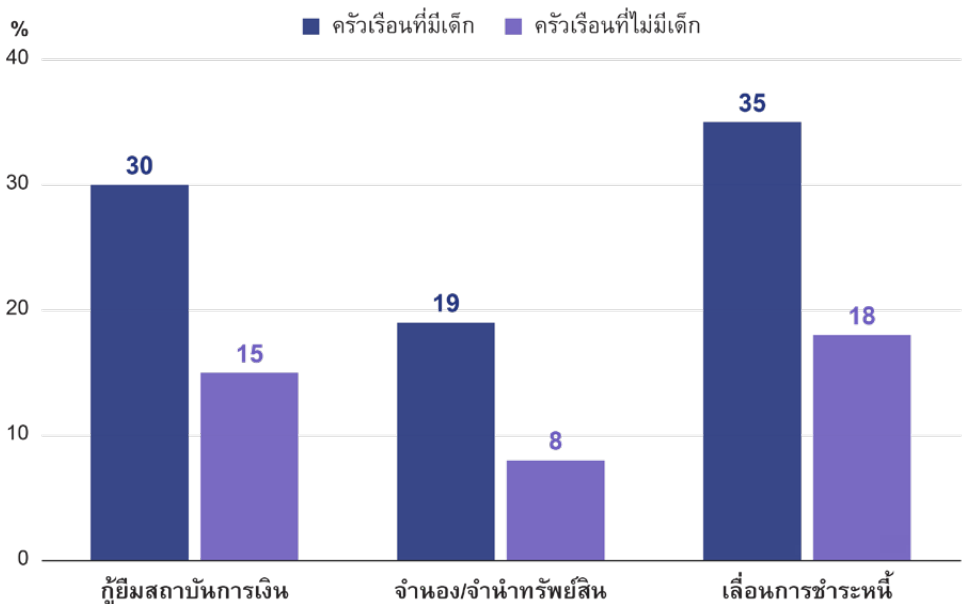

52.2%

ของเยาวชนเห็นว่า การมีเงินไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการประสบความสำเร็จด้านการศึกษา

แผนภูมิที่ 1.1

สัดส่วนครัวเรือนตามวิธีรับมือปัญหาการเงินหลังโควิด แยกตามการมีเด็กในครัวเรือน

ที่มา: UNICEF (2022)

ครัวเรือนเปราะบางอย่าง หลากหลาย มีพลวัต และทับซ้อน

ครัวเรือนจำนวนมากยังเผชิญความเปราะบาง มิติอื่นนอกเหนือจากความยากจน เช่น ไม่มีสัญชาติไทย มีสมาชิกพิการ ป่วย หรือติดเตียง และเป็นครัวเรือน แหว่งกลางหรือข้ามรุ่น ในปี 2021 เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ใน 1.8 ล้านครัวเรือนมีได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา คิด เป็นร้อยละ 26.5 ของครัวเรือนที่มีเด็กช่วงอายุดังกล่าว ทั้งหมด⁷

26.5%

ของครัวเรือนที่มี
เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
ไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย

ผลการศึกษาระยะเวลา 5 ปีของ คัด for คัดส์ พบว่าครัวเรือนแหว่งกลาง มิได้เกิดจากบิดามารดาย้ายถิ่นไปทำงาน แล้วฝากบุตรไว้กับปู่ย่าตายายหรือญาติเท่านั้น แต่หลายกรณีเกิดจากบิดามารดาต้องโทษจำคุก ติดยาเสพติด ติดการพนัน หรือหย่าร้าง และไปสร้างครอบครัวใหม่ เป็นต้น ความแหว่งกลางยังมีพลวัต เช่น บิดามารดาอาจไม่มี งานและกลับมาอาศัยอยู่กับบุตรในช่วงโควิด แต่หลังจากนั้นก็ย้ายออกไปทำงานอีก บิดา มารดาที่ต้องคดีหรือติดยาเสพติดก็อาจกลับบ้านเป็นครั้งคราว แต่ไม่พร้อมจะดูแลบุตร⁸

ความเปราะบางหลากหลายมิติอาจเกิดขึ้นทับซ้อนกัน ส่งผลให้ครัวเรือนต้องการการ สนับสนุนเป็นพิเศษ ซึ่งมักเกินความสามารถของญาติและชุมชนที่จะช่วยเหลือ แต่ใน ปัจจุบัน รัฐบาลจัดสวัสดิการในรูปแบบตัวเงินให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย อีกทั้งยังขาด สวัสดิการในรูปแบบบริการที่ทั่วถึง เช่น บริการสำหรับคนพิการ คนออทิสติก และผู้ป่วย จิตเวช จึงไม่สามารถส่งเสริมให้ครัวเรือนเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมได้⁹

เยาวชนเผชิญปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว หลายรูปแบบ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคม อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวและพึ่งพิงที่สำคัญสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ จากผลสำรวจของ คิด for คิดส์ เยาวชนอายุ 15-25 ปี เชื่อถือไว้ใจครอบครัวมากกว่ากลุ่มและสถาบันทางสังคมอื่นทั้งหมด โดยร้อยละ 44.4 เลือกปรึกษาครอบครัวเป็นลำดับแรกเมื่อประสบปัญหาในชีวิต เยาวชนถึงร้อยละ 79.8 ยังเห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวเป็นเป้าหมายชีวิตที่สำคัญมากถึงมากที่สุด ถือเป็นเป้าหมายสำคัญอันดับสาม รองจากความสำเร็จในหน้าที่การงาน (ร้อยละ 85.0) และความร่ำรวยและอิสรภาพทางการเงิน (ร้อยละ 80.4)¹⁰

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกครอบครัวที่ปลอดภัย อบอุ่น และเป็นรากฐานอันมั่นคงในการเติบโตและเติมเต็มความฝันสำหรับเยาวชน หากจำแนกเยาวชนด้วยคุณค่าและทัศนคติตามผลวิจัยของ คิด for คิดส์ เยาวชนแต่ละกลุ่มทัศนคติมีแนวโน้มประสบปัญหาความสัมพันธ์เปราะบางภายในครอบครัวต่างรูปแบบกัน¹¹

... ฉันผูกพันกับพ่อแม่ กระทั่งคำต่อว่าเบาๆ ของพวกเขา ก็ทำให้ฉันรู้สึกแย่ได้ แม้เป็นเช่นนี้แต่แม่กับฉันยังคงพูดจาไม่ตีใส่กัน ฉันร้องไห้เพราะแม่มานับครั้งไม่ถ้วน จนเรียนรู้วิธีลดความเสียใจ วิธีที่จะไม่รู้สึกอะไรกับคำพูดของแม่ แต่ฉันจดจำถ้อยคำเหล่านั้นไว้ มันไม่ได้อยู่ในรูปของคำพูด แต่เปลี่ยนเป็นความรู้สึกในใจ [...]

ฉันคาดหวังให้ชีวิตของตัวเองมีความสุขกว่านี้ มีบ้านที่พักผ่อนได้อย่างสบายใจ ไม่ต้องกังวลว่าออกมาจากห้องแล้วจะต้องทะเลาะกับแม่ ไม่ต้องระแวงว่าจะได้เงินไปกินข้าวใหม่หากขัดแย้งกับคนในบ้าน ต่อให้ผูกพัน แต่ฉันไม่อยากจะอยู่กับพ่อแม่อีกแล้ว ฉันรอวันที่จะทำงานหาเงินเอง ได้ออกไปจากบ้านที่น่าอึดอัด โดดแล่นออกไปตามความต้องการ

ไม่ประสงค์
เปิดเผยชื่อ
อายุ 16 ปี

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

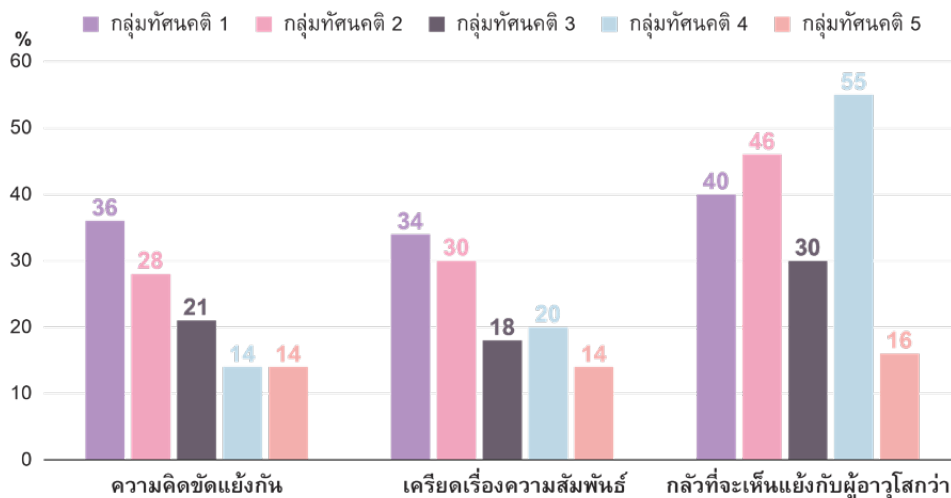
มีครูพูดกับฉันว่า “ให้แต่แม่คอยบอกคิดเองไม่ได้” [...] เราก็ได้แต่ต้องเงยบแล้วปล่อยไป เพราะสิ่งที่ครูพูดก็เป็นแบบนั้นจริงๆ แต่ถ้าเราไม่ทำตามก็จะต้องทะเลาะกับแม่ ซึ่งผลที่ตามมาไม่ใช่เรื่องที่ดีและเราก็ไม่อยากให้เรื่องแบบนี้เกิดขึ้น ฉันไม่ชอบการทะเลาะ หรือการจะต้องมาเสียเวลาไปกับการพูดที่มันไม่เป็นผลดีต่อฉันเองและครอบครัว ถ้าเพียงอยู่ในกรอบ และทำตามกฎเกณฑ์ เรื่องวุ่นวายต่างๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น แต่จริงๆ แล้วกลายเป็นเราที่ต้องทนเก็บกลิ่นไว้เพียงคนเดียวพูดอะไรก็ไม่กล้า

ศุภดา
อายุ 21 ปี

แผนภูมิที่ 1.2

สัดส่วนเยาวชนที่มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำฟูช (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

กลุ่มทัศนคติ 1 เสี่ยงห่างเหิน ขัดแย้ง และตึงเครียด โดยพวกเขาใช้เวลาและสนิทสนมกับครอบครัวน้อยที่สุด ขัดแย้งทางความคิดกับครอบครัวสูงสุด และรู้สึกเครียด

จากเรื่องความสัมพันธ์กับครอบครัวมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทัศนคติอื่น กลุ่มทัศนคติ 2 และ 4 อาจเผชิญความสัมพันธ์ที่ต้องปิดปากเงียบ เพราะพวกเขากลัวที่จะแสดงความเห็นแย้งกับผู้อาวุโสมากที่สุด ส่วนกลุ่มทัศนคติ 5 ก็เชื่อถือไว้วางใจให้ความสำคัญและคำนึงถึงครอบครัวน้อยที่สุด¹²

รัฐบาลขาดข้อมูลครัวเรือน เปราะบาง-สนับสนุนได้ไม่ทั่วถึง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์กำหนดนิยามครัวเรือนเปราะบาง หมายถึง
ครัวเรือนที่สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาท
ต่อคนต่อปี และมีสมาชิกอยู่ในภาวะพึ่งพิง เช่น เด็กเล็ก
คนพิการ และผู้ป่วยติดเตียง ผลสำรวจของสำนักงาน
สถิติแห่งชาติในปี 2021 พบว่าครัวเรือนลักษณะ
ดังกล่าวมีจำนวน 3.4 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 14.4
ของครัวเรือนทั้งหมด โดยกระจุกตัวมากที่สุดในจังหวัด
นครราชสีมา (2.1 แสนครัวเรือน) จังหวัดนครศรีธรรมราช
(1.3 แสนครัวเรือน) และกรุงเทพมหานคร (1.2 แสน
ครัวเรือน)¹³

3.4
ล้านครัวเรือน

คือ จำนวนครัวเรือนเปราะบาง
ตามนิยามของกระทรวง พม.

อย่างไรก็ดี ฐานข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง
ของกระทรวง (สมุดพกครัวเรือนอิเล็กทรอนิกส์) กลับ
ครอบคลุมครัวเรือนกลุ่มข้างต้นเพียง 4.5 แสน
ครัวเรือน หรือราวร้อยละ 13.2 ของทั้งหมด และไม่มี
ข้อมูลครัวเรือนเปราะบางในกรุงเทพมหานครเลย¹⁴
สะท้อนว่ารัฐบาลจะไม่รับทราบสภาพปัญหา และไม่สามารถ
ดำเนินมาตรการแก้ปัญหาให้เข้าถึงครัวเรือน
เปราะบางส่วนใหญ่ได้

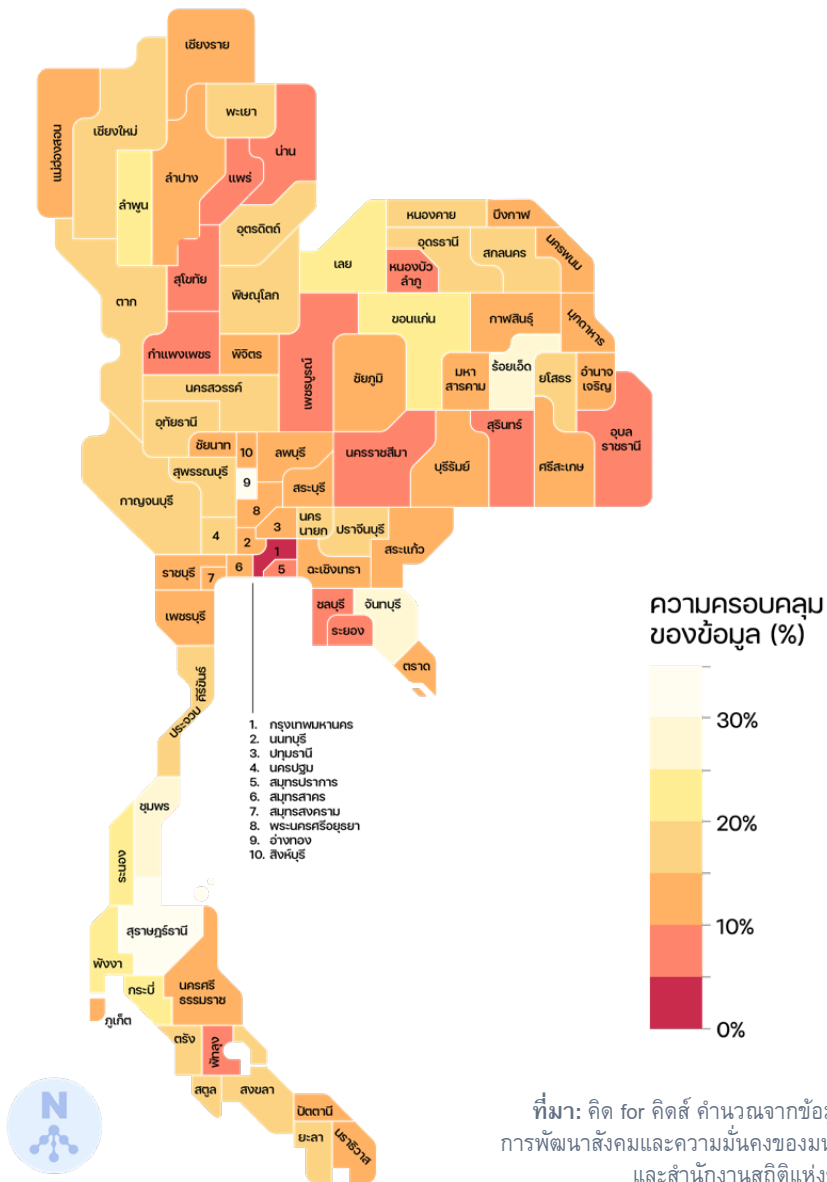
13.2%

คือ อัตราความครอบคลุมของ
ฐานข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง
ของกระทรวง พม.

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

แผนภูมิที่ 1.3

สัดส่วนความครอบคลุมของข้อมูลครัวเรือนเปราะบางในฐานะข้อมูลสมุดพกครัวเรือนอิเล็กทรอนิกส์เปรียบเทียบกับผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2021

ที่มา: คัด for คัดส์ คำนวณจากข้อมูลกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2023) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021)

ตามฐานข้อมูลนี้ มาตรการต่อครัวเรือนเปราะบางร้อยละ 59.0 ยังเป็นการให้
คำแนะนำเท่านั้น มีเพียงร้อยละ 36.2 ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวง และร้อยละ
4.8 ที่ได้รับการประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่น¹⁵

พรรคเน้นเสนอนโยบายครอบครัวเป็นสวัสดิการตัวเงิน ขาดระบบสนับสนุนครัวเรือนเปราะบางกับข้อ

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 ข้อเสนอนโยบายครอบครัวของ
พรรคการเมืองหลักส่วนใหญ่มุ่งเน้นการขยายสวัสดิการตัวเงิน โดยยกระดับเงินอุดหนุน
เด็กเล็ก ด้วยการเพิ่มวงเงิน ขยายช่วงอายุที่มีสิทธิรับเงิน หรือปรับเป็นสวัสดิการถ้วนหน้า
พรรครวมไทยสร้างชาติยังเสนอให้จัดตั้งกองทุนเงินกู้สำหรับพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยว

สำหรับสวัสดิการที่มีใช้ตัวเงิน มีเพียงพรรคก้าวไกลและพรรคประชาธิปัตย์ที่เสนอ
ให้ขยายสิทธิลาคลอดเป็น 180 วัน เพื่อให้พ่อแม่มีเวลาเลี้ยงดูเด็กเล็กมากขึ้น และให้เพิ่ม
ศูนย์เด็กเล็กในสถานที่ทำงาน พรรคก้าวไกลยังเสนอให้ลดอายุขั้นต่ำของเด็กเล็กที่
ศูนย์เด็กเล็กให้บริการ เพื่อปิดช่องว่างระหว่างระยะเวลาที่พ่อแม่มีสิทธิลาคลอด กับอายุ
ขั้นต่ำดังกล่าวด้วย

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ในด้านการช่วยเหลือครัวเรือนเปราะบาง มี 3 พรรคการเมืองที่เสนอจะพัฒนาระบบดูแลผู้ป่วยติดเตียง โดยพรรคก้าวไกลเสนอให้ทำผ่านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนเพื่อไทยเสนอให้มีศูนย์ชีวาภิบาล (hospice) แต่ไม่ได้ระบุถึงรายละเอียดในการดำเนินงาน

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคเดียวที่กล่าวถึงครัวเรือนเปราะบางในรูปแบบที่หลากหลายอย่างครบถ้วนมากที่สุด โดยเสนอให้ความช่วยเหลือทั้งครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว พ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัวแห่วงกลาง และครอบครัวเร่ร่อน แต่ไม่ได้ระบุถึงแนวทางในการดำเนินนโยบายแต่อย่างใด จึงกล่าวได้ว่านโยบายของทุกพรรคยังไม่เพียงพอสำหรับการช่วยเหลือครัวเรือนเปราะบางทับซ้อน

แผนภูมิที่ 1.4

นโยบายด้านครอบครัวของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ	พท	พลังประชาชน	ภูมิใจไทย	ก้าวไกล	เพื่อไทย	รวมไทยสร้างชาติ
ยกระดับเงินอุดหนุนเด็กเล็ก		✓ เพิ่มวงเงิน	✓ ลดการพิสูจน์สิทธิ์	✓ เพิ่มวงเงิน / ถ้วนหน้า	✓ ถ้วนหน้า	✓ เพิ่มวงเงิน / ขยายอายุ
ขยายสิทธิลาคลอด 6 เดือน				✓ พ่อแม่แบ่งกันได้	✓ พอลาได้ 1 เดือน	
พัฒนาศูนย์เด็กเล็ก		✓ พัฒนาคุณภาพ อาหาร		✓ ขยายอายุ, ศูนย์เด็กใน ที่ทำงาน	✓ ศูนย์เด็ก ในที่ทำงาน	
ช่วยเหลือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว					? มีเฉพาะหลักการ	✓ กองทุนเงินกู้
ระบบดูแลผู้ป่วยติดเตียง	✓			✓	✓	

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023); สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2023)

‘ไร้สัญชาติ จึงไร้ความมั่นคง’ ชีวิตเปราะบาง ของเด็ก-ครอบครัวข้ามชาติในแม่สอด กลางวิกฤตโควิดและรัฐประหารพม่า

“หนูมีบัตร 10 ปีก็จริง แต่สิทธิที่ได้รับก็ไม่ได้มากขนาดนั้น ทำใบขับขี่ก็ไม่ได้ ทำให้หนูขี่มอเตอร์ไซด์ไปทำงานเองไม่ได้ และก็เปิดบัญชีธนาคารยังไม่ได้ด้วย เขาบอกว่าต้องรอให้อายุถึง 20 ก่อน”

มิน (นามสมมติ) สาววัย 20 รุ่นราวคราวเดียวกับชู เล่าถึงอุปสรรคการใช้ชีวิตในอำเภอแม่สอดจากการไม่ได้มีสัญชาติไทย แม้ว่าครอบครัวของเธอจะใช้ชีวิตที่นี่มานานถึงกว่า 20 ปีแล้วก็ตาม โดยพ่อและแม่ของมินประกอบอาชีพลูกจ้างร้านขายผ้าในตัวเมืองแม่สอด และอาศัยอยู่ร่วมชายคากับครอบครัวลูกจ้างข้ามชาติร้านเดียวกัน ครอบครัวอื่นๆ กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา พ่อและแม่ของมินก็ยังคงติดต่อกลับชาติและไปมาหาสู่กับสมาชิกครอบครัวคนอื่นๆ ในเมืองพะอาน รัฐกะเหรี่ยง อยู่เป็นระยะ

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

มินเองถือว่าเป็นคนที่เกิดและเติบโตในแม่สอด แต่มีระยะหนึ่งที่พ่อและแม่ส่งเธอกลับไปเรียนในระบบการศึกษาของพม่า ที่เมืองพะอาน หลังจากที่พม่าเริ่มเปิดประเทศและเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย เพราะมองเห็นโอกาสทางเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตในประเทศบ้านเกิด โดยเธอสามารถสอบจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เมื่อเกิดวิกฤตโควิดตามด้วยการรัฐประหาร เธอก็ยังไม่อาจเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ ทำให้ในปัจจุบันเธอต้องข้ามกลับมาใช้ชีวิตในแม่สอดกับพ่อและแม่ของเธอ และช่วยหารายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่ง โดยเข้าทำงานร่วมกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งในแม่สอด และรับงานแปลภาษาเป็นรายได้เสริมด้วยความหวังเล็กๆ ว่าวันหนึ่งอาจมีโอกาสดูเรียนต่อที่นี่

ชีวิตของมินในปัจจุบันอาจถือได้ว่าค่อนข้างมั่นคงกว่าซู่ในระดับหนึ่ง เพราะสามารถมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ประกอบกับพ่อและแม่อยู่ในไทยมานาน ทำให้การใช้ชีวิตอาจสะดวกกว่าซู่ในบางด้าน เพียงแต่ด้วยสถานะที่ยังไม่ถือว่าเป็นสัญชาติไทย ทำให้ชีวิตยังคงเจอความตึงเครียดอยู่บ้างอย่างที่มินเล่าไป

แต่ชีวิตของครอบครัวมินก็ไม่ได้ราบเรียบขนาดนั้น โดยเฉพาะเมื่อมาเจอจุดเปลี่ยนสำคัญ คือการล้มป่วยของยายของมินเมื่อปีที่แล้ว ปัญหานี้คงไม่ซับซ้อนมากนักหากยายของเธออยู่ด้วยกันที่แม่สอด แต่ความจริงคุณยายอยู่อีกฝั่งพรมแดนที่เมืองพะอาน

“แม่ป่วยปีที่แล้ว อากาหนัก เป็นอัมพฤกษ์ข้างเดียว เดินไม่ได้ ตอนนั้นก็ต้องช่วยกันดูแล เตียวลีนเดือนนี้เราก็ตองกลับไปช่วยดูแลเขา ตอนนี้อย่างฝากแม่ไว้กับพี่ชาย แต่แม่ก็อยากให้เราไปดูแลมากกว่า เพราะพี่ชายไม่มีเวลาดูแล เขามีครอบครัวและต้องทำอะไรทำนา” มะซิ่น (นามสมมติ) แม่ของมิน เล่าให้เราฟัง

การล้มป่วยกะทันหันของยายทำให้มะซิ่นผู้เป็นลูกต้องเดินทางข้ามพรมแดนเที่ยวไปเที่ยวมานับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2022 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ครอบครัว เพราะตามปกติ รายได้หลักที่จุนเจือครอบครัวทั้งในฝั่งไทยและฝั่งพม่ามาจากเงินเดือนประจำของทั้งมะซิ่นและสามีที่ทำงานอยู่ด้วยกัน การที่มะซิ่นต้องพักงานเป็นระยะเพื่อกลับไปดูแลแม่ จึงทำให้รายได้หายไปทางหนึ่ง

“ตอนเรากลับไปดูแลก็ไม่มีรายได้เลย ตอนนี้อย่างเหลือพ่อ (สามีของมะซิ่น) และลูกสาว ที่ทำงานเก็บเงินและส่งเงินให้ครอบครัวที่ฝั่งนั้นอยู่ มันก็ลำบากขึ้น เราก็ตองประหยัดเอา” มะซิ่นเล่า

นอกจากรายได้ที่ขาดหายไปช่องทางหนึ่ง การเกิดขึ้นของการระบาดโควิด-19 ตามด้วยรัฐประหารพม่า ยังซ้ำเติมภาวะค่าครองชีพที่ฝั่งพม่า ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวที่ฝั่งนั้นลำบากขึ้น

ดูเพิ่มเติม: วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา, “ไร้สัญชาติ จึงไร้ความมั่นคง” ชีวิตเปราะบางของเด็ก-ครอบครัวข้ามชาติในแม่สอด กลางวิกฤตโควิดและรัฐประหารพม่า, *The101.world*, 3 สิงหาคม 2023, <https://www.the101.world/mae-sot-families-covid-coup/>.

จากชาอุดรถึงพี่น้อง: 'ความฝันพ่อ' สู่ 'ความจริงรุ่นลูก'

หากขับรถลึกเข้าไปในชุมชนของอำเภอเพ็ญ บนผืนดินแห้งแล้งสีน้ำตาล เราจะเห็นบ้านปูนสี่สไลต์ตั้งอยู่อย่างโดดเด่น หลายหลังมีขนาดใหญ่โตแตกต่างจากบ้านไม้หลังอื่นๆ ในชุมชน เป็นที่รู้กันว่า หากที่ดินตรงไหนปรากฏสิ่งปลูกสร้างใหม่ อย่างบ้านชั้นเดียวรูปทรงทันสมัย ฉาบปูนเรียบเนียน ทาสีเขียวหรือชมพู บ้านหลังนั้นมักเกิดจากน้ำพักน้ำแรงของแรงงานไกลบ้านที่ส่งเงินมาให้ครอบครัว และคนหาเงินแทบไม่เคยได้กลับมาอยู่อาศัย หรือไม่ก็อาจเป็นบ้านของคนที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติ โดยหลายคนที่ยังอาศัยอยู่ในชุมชนมักเป็นเด็กและผู้สูงอายุ เป็นครอบครัวแห่กลางที่คนวัยทำงานออกจากบ้านไปหาเงินมาดูแลครอบครัว

การไปทำงานไกลบ้านของคนอีสานไม่เหมือนการออกจากบ้านไปตอนเช้า แล้วกลับมากินข้าวพร้อมหน้าตอนเย็น แต่คือการไปด้วยชีวิตทั้งชีวิต ที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นเพียงเยื้องๆ เกาะเกี่ยวกันในนามความทรงจำเท่านั้น พ่อบางคนจากบ้านไปตั้งแต่ลูกยังเป็นเด็กหญิง จนลูกแต่งงานมีครอบครัวพ่อก็ยังไม่ได้กลับมา

การต้องจากกันยาวนานเช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายในการรักษาระดับความสัมพันธ์ ความเป็นพ่อลูกนั้นอีกเรื่อง แต่กับคู่รักอย่างสามี-ภรรยาที่ความสัมพันธ์ต้องอาศัย ปัจจัยหลายอย่างในการอยู่รอด การต้องอยู่ห่างกันเป็นสิบปีย่อมเป็นไปได้ที่ ความรักจะยังคงอยู่ตลอดกาล นี่จึงเป็นเหตุผลที่หลายครอบครัวในอำเภอเพ็ญอยู่ อย่างคาราคาซัง คือแม่ไม่หย่าร้างอย่างเป็นทางการ แต่ต่างคนก็ต่างมีคนใหม่ในทาง ปฏิบัติไปแล้ว ผู้ชายหลายคนมีอีกครอบครัวที่ต่างประเทศแต่ก็ยังส่งเงินกลับมาบ้าน ไม่เคยขาด แม่ไม่ใช่ทุกครอบครัวที่เป็นแบบนี้ แต่หลายครอบครัวก็ดำเนินความ สัมพันธ์เช่นนี้มาเป็นสิบปี ยังไม่นับว่าอีกหลายครอบครัวที่ไปทำงานทั้งพ่อและแม่ ปล่อยให้ลูกอยู่กับญาติที่บ้าน เรียนหนังสือและเรียนรู้โลกด้วยตัวเอง

“บางที่เขาอาจคิดว่าไปอยู่ต่างประเทศรายได้ดี ความเป็นอยู่ของลูกจะดีขึ้น อยู่น้อยๆ เขาก็ยังติดต่อสื่อสารกัน แต่ถ้าถามผมในความรู้สึกของคนเป็นครู ผมว่า ไม่คุ้มกับเด็ก” ครูสุนันท์กล่าว

ครูทิวเสริมว่า “อย่าว่าแต่ไปทำงานต่างประเทศเลย ส่วนใหญ่พ่อแม่ไปทำงาน ต่างจังหวัด เด็กอยู่กับญาติ บางทีก็มีปัญหากับญาติ เด็กไม่มีที่พึ่งก็มาถามครูว่าจะ ทำอย่างไรดี ครูในฐานะคนนอกก็แนะนำอะไรไม่ค่อยได้ ได้แต่ชัปพอร์ตความรู้สึก ของเขาไป”

ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อไม่มีใครคอยกำกับอย่างใกล้ชิด ญาติเองก็เกรงใจพ่อแม่ เด็ก เพราะเป็นคนส่งเงินมาให้ ทำให้ไม่กล้าต่อว่าเด็กมากนักหากทำอะไรนอกสู นอกทาง ตัวพ่อแม่เองก็ไม่อยากดูถูก เพราะคิดว่าเป็นการชดเชยที่ไม่ได้อยู่ดูแล ทำให้เกิดการปล่อยปละละเลยโดยไม่ตั้งใจ เด็กบางคนอาจประคองตัวเองไปได้ใน ภาวะแบบนี้ แต่เด็กบางคนก็ไม่

ดูเพิ่มเติม: ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย, “จากชาอุดรถึงผืนน้อย: ‘ความฝันรุ่นพ่อ’ สู่ ‘ความจริงรุ่นลูก’,” *The101.world*, 26 กรกฎาคม 2023, <https://www.the101.world/pen-district-documentary/>.

2

เยาวชนมีงานที่ดีและ สอดคล้องกับความฝันได้ยากขึ้น

การประสบความสำเร็จด้านการงานถือเป็นความฝันสูงสุดของเยาวชน แต่ตั้งแต่วิกฤตโควิดเป็นต้นมา เยาวชนต้องเผชิญปัญหาหางานได้ยาก มีงานให้ทำไม่เพียงพอยิ่งขึ้น บางส่วนไม่สามารถทำงานได้ด้วยข้อจำกัดของตลาดแรงงาน ระบบการศึกษาและฝึกอบรม รวมถึงระบบสวัสดิการและบริการการดูแล ยิ่งไปกว่านั้น งานจำนวนมากยังเป็นงานคุณภาพต่ำ คือค่าจ้างน้อย ไม่สอดคล้องกับความฝัน ต้องใช้เวลาทำมากเกินควร ตลอดจนขาดการรับฟังความเห็นของพวกเขาในฐานะลูกจ้างอย่างเพียงพอ แม้ข้อเสนอนโยบายของพรรคการเมืองจะพยายามสร้างงานสำหรับเยาวชน แต่ส่วนใหญ่ยังละเลยการสร้างงานที่คุณภาพดีในทุกมิติ

เยาวชนอยากประสบความสำเร็จ ด้านการทำงาน แต่ไทยไม่มีงาน ให้ทำเพียงพอ-ทั่วถึง

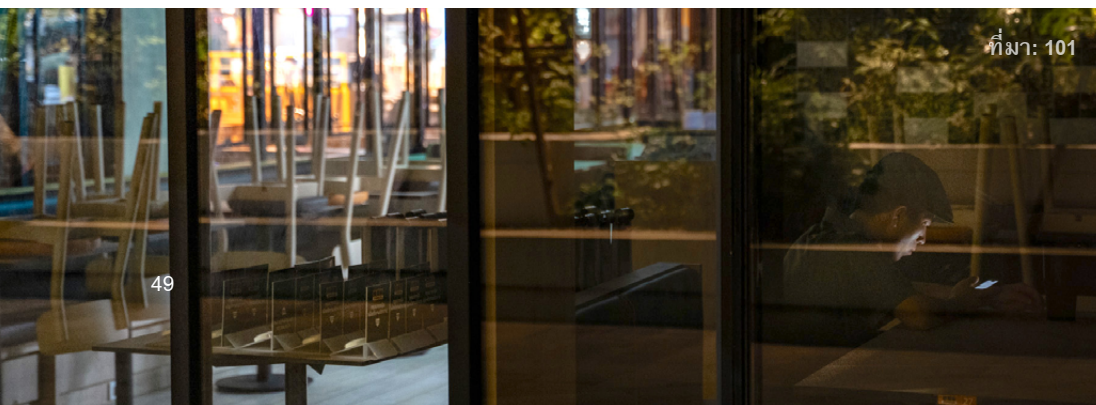
เยาวชนอายุ 15-25 ปีถึงร้อยละ 85.0 รายงานว่าการประสบความสำเร็จด้านการทำงานเป็นเป้าหมายชีวิตที่สำคัญมากถึงมากที่สุด ถือเป็นเป้าหมายสำคัญอันดับหนึ่ง ตามผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2022¹⁶

8.3%

คือ อัตราการว่างงานและ
ว่างงานแฝงของเยาวชน

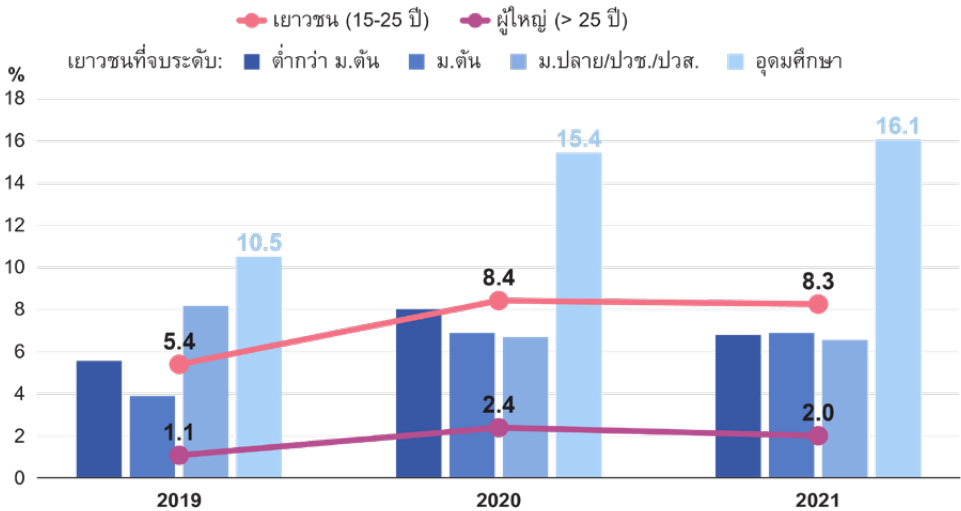
อย่างไรก็ดี ประเทศไทยกลับมีตำแหน่งงานไม่มีเพียงพอสำหรับเยาวชนยิ่งขึ้นตั้งแต่วิกฤตโควิดเป็นต้นมา โดยอัตราการว่างงานของเยาวชนพุ่งขึ้นจากร้อยละ 4.6 ในช่วงก่อนการระบาดปี 2019 เป็นร้อยละ 6.6-6.8 ในช่วงการระบาดปี 2020-2021 แม้วิกฤตสิ้นสุดลงแล้ว แต่อัตราการว่างงานก็ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ยังคงอยู่ที่ระดับร้อยละ 6.1 ในปี 2022 สูงสุดในรอบสองทศวรรษ หากพิจารณาการว่างงานแฝงร่วมด้วย (combined rate of unemployment and time-related underemployment) จะพบว่าอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.4 ในปี 2019 เป็นร้อยละ 8.3-8.4 ในปี 2020-2021 มากกว่าอัตราในกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 25 ปีขึ้นไปถึงสามเท่าตัว¹⁷

ปัญหาดังกล่าวรุนแรงที่สุดในกลุ่มเยาวชนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในปี 2021 อัตราการว่างงานและว่างงานแฝงของเยาวชนกลุ่มนี้สูงถึงร้อยละ 16.1 ซึ่งมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอื่น ทั้งระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 6.8) มัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 6.9) และมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตร และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ร้อยละ 6.5)¹⁸

แผนภูมิที่ 2.1

อัตราการว่างงานและว่างงานแฝง แยกตามช่วงอายุและระดับการศึกษา ปี 2019-2021

ที่มา: คัด for คัดส์ จำนวนจากผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2019-2021)

ยิ่งไปกว่านั้น งานที่ไม่เพียงพอข้างต้นยังมีได้กระจายตัวทั่วถึงทุกพื้นที่ ตำแหน่งงานนอกภาคเกษตรสำหรับเยาวชนร้อยละ 38.4 และมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรร้อยละ 51.0 กระจุกอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งเป็นภูมิสำเนาของเยาวชนเพียงร้อยละ 15.5 ของทั้งประเทศ ตามข้อมูลทะเบียนกรมการปกครอง ขณะที่ต่างจังหวัดกลับมีตำแหน่งงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจร้อยละ 61.6 และ 49.0 ตามลำดับ แม้จะเป็นภูมิสำเนาของเยาวชนมากถึงร้อยละ 84.5¹⁹ สะท้อนว่าเยาวชนในต่างจังหวัดยิ่งประสบปัญหาหางานได้ยาก จำนวนมากจำเป็นต้องอพยพสู่กรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่ที่อาจห่างไกลบ้านเกิดและครอบครัว เพื่อแสวงหาโอกาสและเติมเต็มความฝันด้านการทำงาน

38.4%

ของตำแหน่งงานนอกภาค
เกษตรอยู่ในกรุงเทพมหานคร

เยาวชนร้อยละ 14.8-15.1 ไม่ได้รับจ้างงาน เรียน หรือฝึกทักษะ (NEET) ในปี 2019-2021

เยาวชนอีกจำนวนหนึ่งเผชิญข้อจำกัดทางสังคม ส่งผลให้ไม่ต้องการหรือไม่สามารถทำงานได้ เยาวชนประเภทนี้และเยาวชนว่างงานซึ่งกล่าวถึงในส่วนที่ผ่านมารวมกันว่า “เยาวชนที่ไม่ได้รับจ้างงาน เรียน หรือฝึกทักษะ” (not in education, employment, or training, NEET – เยาวชน NEET) จากสถิติองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO) สัดส่วนเยาวชนอายุ 15-24 ปีที่เป็น NEET สูงถึงร้อยละ 14.8-15.1 ในช่วงก่อนและระหว่างวิกฤตโควิดตั้งแต่ปี 2019-2021 โดยในปี 2021 มีจำนวนรวมกว่า 1.3 ล้านคน²⁰

สัดส่วนเยาวชน NEET สูงสุดในกลุ่มเยาวชนผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอุดมศึกษา ในกลุ่มแรก สัดส่วนเยาวชน NEET ในเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญที่ร้อยละ 50.8 และ 27.2 ตามลำดับ ขณะที่ในกลุ่มหลัง สัดส่วนในทั้งสองเพศร่างกายใกล้เคียงกันที่ราวร้อยละ 32.9 อย่างไรก็ตาม เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาสองระดับนี้มีค่อนข้างน้อย หากพิจารณาเป็นจำนวน กลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีจำนวนเยาวชน NEET มากที่สุด คือ 6.4 แสนคน²¹

1.3
ล้านคน

คือ จำนวนเยาวชน NEET

50.8%

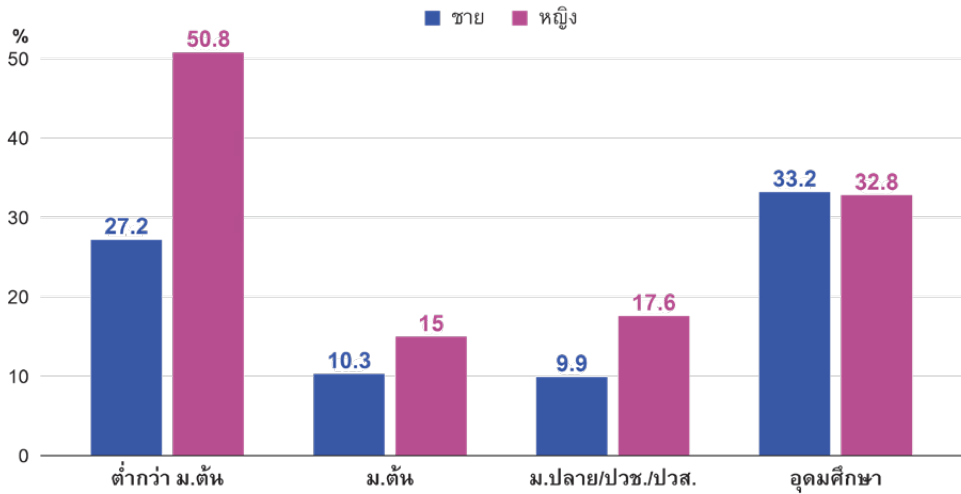
คือ สัดส่วน NEET ในกลุ่ม
เยาวชนหญิงที่เรียนจบต่ำกว่า
ม.ต้น

ที่มา: 101

แผนภูมิที่ 2.2

สัดส่วนเยาวชน NEET แยกตามระดับการศึกษาและเพศ ปี 2021

ที่มา: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (2023)

งานศึกษาของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า เยาวชน NEET กว่าสองในสามหรือประมาณร้อยละ 68.2 ไม่พร้อมทำงานและไม่ต้องการฝึกทักษะ สาเหตุสำคัญที่สุดสองอันดับแรกได้แก่ ต้องการพักผ่อน (ร้อยละ 24.4) และไม่มีเวลา (ร้อยละ 21.7)²²

ความต้องการพักผ่อนส่วนหนึ่งสะท้อนว่า งานในประเทศไทยไม่มีคุณภาพและคุณค่าเพียงพอที่เยาวชนจะอยากสละเวลาไปทำ ขณะเดียวกัน ระบบการศึกษาและฝึกทักษะก็ล้มเหลวในการพัฒนาเยาวชนให้ได้งานที่ดี ส่วนการไม่มีเวลามักเกิดจากภาระงานบ้านและดูแลสมาชิกครอบครัวในภาวะฟุ้งเฟ้อ เช่น ผู้สูงวัย ผู้พิการ และบุตร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการและบริการการดูแลอย่างทั่วถึง อีกทั้งงานเหล่านี้ก็ไม่ถูกนิยามเป็นงานอันพึงได้รับค่าตอบแทน ทั้งหมดกลายเป็นเงื่อนไขกีดกันมิให้เยาวชนมหาศาลได้ออกไปทำงาน ซึ่งจะบั่นทอนขีดความสามารถในการเติมเต็มความฝันของพวกเขาในระยะยาว

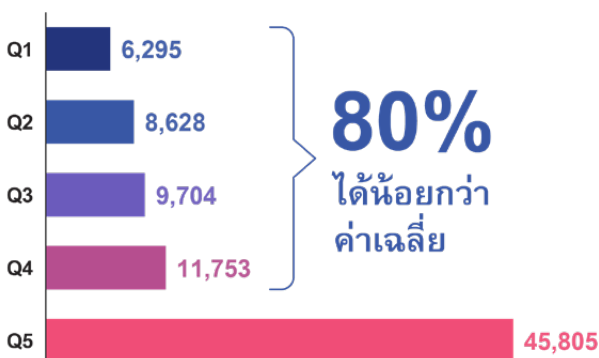
เยาวชนหางานยาก แต่หา ‘งานที่ดี’ ยากกว่า: งานค่าจ้างต่ำ-ไม่ตรงตามฝัน-หนักเกินควร

ปัญหาที่น่ากังวลยิ่งกว่าประเทศไทยไม่มีงานเพียงพอ คือไม่มี “งานที่ดี” (decent job) เพียงพอสำหรับเยาวชน หากนิยามความหมายของงานที่ดีตามปัจจัยสำคัญที่เยาวชนใช้เลือกงาน ผลสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ของ คิต for คิตส์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดสามอันดับแรกคือ ได้ค่าจ้างสูง (ร้อยละ 36.5) สอดคล้องกับความฝัน (ร้อยละ 22.9) และเลือกเวลาทำงานได้อิสระ (ร้อยละ 11.5)²³

เยาวชนคาดหวังค่าจ้างต่ำสุดในการทำงานเต็มเวลาเฉลี่ย 23,268 บาทต่อเดือน²⁴ แต่ค่าจ้างที่แรงงานเยาวชนได้จริงน้อยกว่าความคาดหวังมาก ในปี 2021 มีมูลค่าเฉลี่ยเพียง 16,680 บาทต่อเดือน²⁵ ซึ่งสูงกว่าระดับค่าใช้จ่ายขั้นต่ำในการยังชีพอย่างเหมาะสมที่ 15,201 บาทต่อเดือนเล็กน้อยเท่านั้น²⁶ ค่าจ้างแรงงานเยาวชนยังเหลื่อมล้ำรุนแรง โดยแรงงานเยาวชนถึงร้อยละ 80 ได้ค่าจ้างน้อยกว่าค่าเฉลี่ยและระดับค่าใช้จ่ายข้างต้น กลุ่มที่ค่าจ้างต่ำสุด 20% ได้ค่าจ้างเฉลี่ยเพียง 6,295 บาทต่อเดือน น้อยกว่าระดับค่าใช้จ่ายขั้นต่ำเกือบร้อยละ 58.6²⁷

แผนภูมิที่ 2.3

ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงานเยาวชน แยกตามกลุ่มระดับค่าจ้าง 5 กลุ่ม (Q1 ค่าจ้างต่ำสุด Q5 ค่าจ้างสูงสุด) ปี 2021

6,295
บาท/เดือน

คือ ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงาน
เยาวชนที่ค่าจ้างต่ำสุด 20%

ที่มา: คิต for คิตส์ คำนวณ
จากผลสำรวจภาวะ
การทำงานของประชากร
สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021)

ที่มา: 101

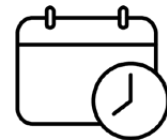
ตำแหน่งงานในประเทศส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับความฝันของเยาวชน จากผลสำรวจของกระทรวงวัฒนธรรมและมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปี 2023 เด็กและเยาวชนล้วนอยากทำอาชีพทักษะสูง อาชีพในฝัน 5 อันดับแรกได้แก่ ครูและอาจารย์ (ร้อยละ 14.9) แพทย์และพยาบาล (ร้อยละ 12.3) นักธุรกิจ (ร้อยละ 11.5) ทหารและตำรวจ (ร้อยละ 11.2) และยูทูบเบอร์ (ร้อยละ 9.6)²⁸ แต่ในปี 2021 มีแรงงานเยาวชนเพียงร้อยละ 6.9 เท่านั้นที่ได้ทำอาชีพในระดับทักษะดังกล่าวกว่าสามในสี่หรือร้อยละ 76.1 กลับต้องทำอาชีพทักษะปานกลาง และร้อยละ 16.8 ทำอาชีพทักษะต่ำ²⁹

ท้ายที่สุด เยาวชนยังต้องการอิสระในการเลือกเวลาทำงาน เฉลี่ยไม่เกิน 34.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์³⁰ แต่ในความเป็นจริง แรงงานเยาวชนต้องทำงานหนักกว่านั้นมาก ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยของพวกเขาสูงถึง 41.0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และร้อยละ 68.4 ก็ทำงานนานกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์³¹ ควรกล่าวด้วยว่าเยาวชนไม่ต้องการให้เวลาทำงานมากเกินไป สาเหตุหนึ่งก็เพราะงานส่วนใหญ่คุณภาพต่ำ ไม่สามารถสนองคุณค่าและความฝันอื่นที่เหนือกว่าการได้รับค่าจ้างตอบแทนเพียงน้อยนิด

92.9%

ของแรงงานเยาวชนทำอาชีพทักษะต่ำถึงปานกลาง

68.4%

ของแรงงานเยาวชนทำงานนานกว่า 40 ชั่วโมง/สัปดาห์

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

... ฉันเคยคิดเอาไว้ว่าเมื่อเรียนจบมา ทำงานจนมีเงินเดือนเป็นของตัวเอง ชีวิตความเป็นอยู่ก็คงจะดีขึ้น แต่ไม่เลย มรสุมที่เข้ามาทำให้มีเงินกินเงินใช้แค่เพียงเดือนชนเดือน เขาไปต่อยอดอะไรไม่ได้ เขาไปซื้อชีวิตที่ดีกว่านี้ไม่ได้ เพราะแค่บริหารเงินให้อิ่มท้องจนพ้นไปอีกเดือนก็ยากพอแล้ว ตอกย้ำฉันจนขึ้นใจอีกครั้งว่า หากลาออกไปทำสิ่งที่อยากทำจริงๆ ในเมืองนี้ฉันคงไส้แห้งตาย

ความ 'อยาก' ถูกบดจนป่นปี้ได้แต่จินตนาการทุกคนที่ได้ทุกอย่างในสิ่งที่ต้องการได้แต่น้อยเนื้อต่ำใจที่ต้องดิ้นรนอย่างไร้ความหมาย ไม่ว่าจะทำงานหนักอย่างไรก็แทบไม่เห็นหนทางที่ดีขึ้น ภาวะบ่นบ่าขางเป็นโซ่ล่ามอันแข็งแกร่งที่กักขังฉันไว้บนโลกอันพอนเพะ 'ความไม่มี' ได้รุมทั้งกัดแทะจนแทบไม่เหลืออะไรให้ฉันยินดีกตกินไปแม้กระทั่งความ 'อยาก' ของตัวฉันในอดีต ฉันเกลียดชังสังคมเน่าๆ ที่ฉันอยู่เพราะมันไม่เคยรองรับความฝันของใครเลยนอกจากคนรวย ฉันจะไปทำงานที่อยากทำได้อย่างไร ฉันจะไปเป็นพนักงานร้านหนังสือได้อย่างไรในเมื่อเงินเดือนข้างน้อยนิดสวนทางกับเรี่ยวแรงที่ทุ่มลงไปขนาดนั้น ฉันจะไปทำงานมูลนิธิหรือสังคมสงเคราะห์ยังงัถ้ารายได้ยังเป็นแค่เงินเดือนขั้นต่ำในเมืองที่ค่าครองชีพสูงลิ่วแบบนี้ ฉันจะไปกล้าทำตามความฝันในเมืองที่ยังด้อยค่าแรงงาน ดูถูกสายศิลปะ และยกยอแค่ไม่กี่อาชีพแบบนี้ได้ยังไง ...

magnitude99
อายุ 23 ปี

เยาวชนให้ความสำคัญกับจริยธรรมนายจ้าง- ประชาธิปไตยในที่ทำงาน

ปัญหาคุณภาพงานย่อมเกี่ยวข้องกับลักษณะของนายจ้างและความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างด้วย หากนิยามความหมายของนายจ้างที่ดีตามปัจจัยสำคัญที่เยาวชนใช้เลือกนายจ้าง ผลสำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี ของ คิด for คิดส์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ มั่นคงและเหมาะสมที่จะร่วมงานไปจนเกษียณ (ร้อยละ 35.6) ตำแหน่งงานอย่างมีจรรยาบรรณ (ร้อยละ 18.8) และรับฟังความเห็นของลูกจ้าง (ร้อยละ 16.5)³²

เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มทัศนคติเยาวชน การดำเนินงานอย่างมีจรรยาบรรณและการรับฟังความเห็นของลูกจ้างถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอันดับ 2-4 ในทุกกลุ่ม โดยประเด็นจรรยาบรรณสำคัญมากที่สุดสำหรับกลุ่มทัศนคติ 2 (ร้อยละ 22.1) และน้อยที่สุดสำหรับกลุ่มทัศนคติ 5 (ร้อยละ 11.6) ซึ่งเน้นเอาตัวรอดมากกว่ายึดถือคุณค่านามธรรม ส่วนประเด็นการรับฟังลูกจ้างสำคัญมากที่สุดสำหรับกลุ่มทัศนคติ 1 (ร้อยละ 19.8) ซึ่งมองคนเท่ากัน กล้าแสดงความเห็น และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วม และน้อยที่สุดสำหรับกลุ่มทัศนคติ 4 (ร้อยละ 10.9) ซึ่งเคารพลำดับชั้นทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น³³

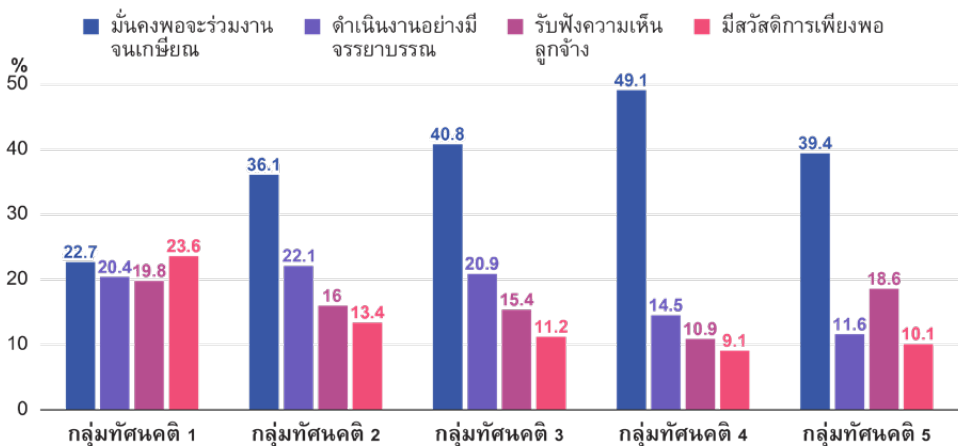
ผลสำรวจนี้สะท้อนว่า งานที่ดีในทัศนะของเยาวชนมิได้หมายถึงเพียงงานค่าจ้างสูงและไม่หนักเกินควร แต่ยังต้องสอดคล้องกับคุณค่าและทัศนคติที่พวกเขายึดถืออีกด้วย

ที่มา: 101

แผนภูมิที่ 2.4

ปัจจัยที่สำคัญที่สุด 4 อันดับแรกในการเลือกนายจ้างของเยาวชน แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรตกร เลิศรัตน์ และ กมิษฐ์เดช คำพูน (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

พรรคเน้นเสนอนโยบายสร้างงาน-เพิ่มรายได้ แต่ขาดนโยบายเฉพาะกลุ่ม NEET-สร้างงานที่ดี

การประสบความสำเร็จด้านการงานถือเป็นเป้าหมายชีวิตที่สำคัญที่สุดของเยาวชน ถึงกระนั้น ตั้งแต่วิกฤตโควิดเป็นต้นมา ประเทศไทยกลับมีตำแหน่งงานสำหรับเยาวชนไม่เพียงพอและทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “งานที่ดี” ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการด้านค่าจ้าง ความมั่นคง ระยะเวลา และคุณค่าของเยาวชนอย่างเหมาะสม

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 พรรคการเมืองหลักทุกพรรคล้วนมีข้อเสนอนโยบายแก้ปัญหาเยาวชนไม่มีงานทำ ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างตำแหน่งงานใหม่ ตลอดจนกระจายตำแหน่งงานไปยังต่างจังหวัด หลายพรรคยังมุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจบางสาขาเป็นพิเศษ เช่น พรรคเพื่อไทย ก้าวไกล ประชาธิปัตย์ และรวมไทยสร้างชาติสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจดิจิทัล ขณะเดียวกันทุกพรรคการเมืองก็มุ่งเพิ่มโอกาสในการได้งานและยกระดับค่าจ้างของแรงงานเยาวชน ด้วยการพัฒนาทักษะผ่านระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้และฝึกอบรมตลอดชีวิต

เยาวชนมีงานที่ดี และสอดคล้องกับความฝันได้มากขึ้น

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอของพรรคการเมืองหลักทั้งหมดยังขาดนโยบายแก้ปัญหาเฉพาะของเยาวชน NEET อย่างเป็นระบบ ที่สำคัญ แม้จะพยายามสร้างงานสำหรับเยาวชน แต่ส่วนใหญ่ละเลยการพัฒนาคุณภาพงานให้กลายเป็นงานที่ดีในทุกมิติ ในมิติรายได้ พรรคเพื่อไทย พลังประชารัฐ และก้าวไกลเสนอปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ ขณะที่ ในมิติเวลาและมาตรฐานการทำงาน พรรคก้าวไกลเป็นเพียงพรรคเดียวที่เสนอให้ กำหนดชั่วโมงการทำงานสูงสุดที่ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีวันหยุดอย่างน้อย 2 วันต่อสัปดาห์ ในมิติอำนาจต่อรองแรงงานก็เช่นกัน พรรคก้าวไกลเป็นพรรคเดียวที่ประกาศ รับรองเสรีภาพในการรวมตัวของแรงงาน และจะพัฒนากลไกต่อรองและยื่นข้อเรียกร้อง ต่อนายจ้างที่ชัดเจนและได้รับการคุ้มครอง

แผนภูมิที่ 2.5

นโยบายด้านการทำงานของเยาวชนของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ						
สร้างอุตสาหกรรม-งานใหม่ / กระจายงานไปยังต่างจังหวัด	✓ สร้างสรรค, ดิจิทัล	✓	✓ กัญชา	✓ สร้างสรรค, ดิจิทัล	✓ สร้างสรรค, ดิจิทัล	✓ สร้างสรรค, ดิจิทัล
พัฒนาทักษะผ่านการศึกษาและการเรียนรู้-ฝึกทักษะตลอดชีวิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำ (+ ผู้จบอาชีวศึกษา / ปริญญาตรี)	✓ 600 บาท/วัน ภายในปี 2027	✓ 400-425 บาท/วัน		✓ 450 บาท/วันทันที และปรับขึ้นทุกปี	? ไม่ระบุเป้าหมาย	
บังคับใช้มาตรฐานเวลาทำงาน / การจ่าย OT / สิทธิพักผ่อน				✓ + เฉพาะกลุ่ม		
เพิ่มอำนาจต่อรองคนทำงาน / คุ้มครองเสรีภาพในการรวมตัว				✓		

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023); สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2023)

“ในวันที่เราพึ่งตัวเองไม่ไหว ก็อยากให้รัฐเป็นที่พึ่ง” เสียงจากแรงงานนอกระบบผู้ถูกมองข้าม ถึงว่าที่รัฐบาล

101 พุดคุยกับแรงงานนอกระบบ 4 อาชีพ 4 ช่วงวัย ถึงชีวิตอัน ‘ขัดสน
เพราะบาง ‘ไร้หลักประกัน’ ของการเป็นแรงงานนอกระบบ ในโอกาสที่การเลือกตั้ง
ใกล้เข้ามา พวกเขาเหล่านี้อยากสะท้อนอะไรถึงรัฐบาลชุดใหม่

หนึ่ง-เมธัส แก้วดำ (23 ปี) – กราฟิกดีไซน์เนอร์

“เราเคยทำงานประจำ แต่ทำได้ประมาณ 2 อาทิตย์ก็ไม่ไหวแล้ว เหมือนจะ
ตายเลยกับการตื่นมา อยู่หน้าคอมพิวเตอร์แล้วนั่งทำภาพไปเรื่อยๆ ตอนเราจะออกจาก
งานประจำ ตำแหน่งกราฟิกดีไซน์ เราก็หวังดี อยากหาคนมาแทนให้เขา แต่พลาด
มากพอเราถามเพื่อนสายกราฟิก ไม่มีใครอยากทำงานประจำเลย ทุกคนบอกว่า
กราฟิกทำเป็นงานประจำไม่ได้ พอเป็นงานที่ใช้ภาพ มันใช้หัวหนักมาก burn out
ง่ายมาก อีกอย่างการทำงานกราฟิกในประเทศนี้ไม่คุ้มค่าตัว การทำงานกราฟิก
ต้องอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ทำเดี่ยวเป็นเวลานาน ส่งผลต่อร่างกายในระยะยาวแน่ๆ เรา
ค่อนข้างกังวลเรื่องนั้น ถ้าเราจะต้องแลกสุขภาพขนาดนั้นมันก็ควรได้ค่าตอบแทน
ที่มารักษาตรงนี้ได้”

“พอมาเป็นฟรีแลนซ์ พุดเลยว่ารายได้ไม่พอหรอก ค่ากิน ค่าอยู่ในกรุงเทพ
ไม่ใช่บ่อย เรายังอยู่หอเดียวกับสมัยมหาลัยเพราะค่าเช่าถูก ทุกวันนี้มีใช้แบบเดือน
ชนเดือนก็ถือว่าดีแล้ว งานฟรีแลนซ์มันขึ้นๆ ลงๆ สูง อีกอย่างคือเราไม่ยอมลด
ราคาให้ใคร เพราะเป็นการกดราคาตลาด เราารู้สึกว่าเรื่องนี้สำคัญมากกับแรงงาน
คนอื่นในวงการนี้ เราไม่ยอมไปกดราคาเด็กที่เพิ่งเข้ามา เพราะเราก็เคยอยู่จุดที่
โดนกดราคามาก่อน รู้ดีว่ามันไม่แฟร์ ประเทศนี้มีปัญหาตรงที่ทุกคนมองธุรกิจ
เป็นการลดต้นทุนมากกว่าการเพิ่มกำไร นานๆ ทีเราจะเจอคนที่ไม่กดราคา”

“การหาเสียงเลือกตั้งช่วงนี้ เราสนใจนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำนะ แต่ขณะเดียวกันเรามองว่ามันเป็นเรื่องที่พูดหลังจากนี้ก็ได้ถ้าสวัสดิการดี สิ่งที่เราสนใจมากที่สุดตอนนี้คือเรื่องสภาพแรงงาน เราว่ามันสำคัญ เพราะเหตุผลที่ค่าแรงไม่ขึ้น แรงงานไม่มีสวัสดิการ แนนอนส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐ อีกส่วนคือเราไม่เข้าใจถึงอำนาจของเรามากพอในการเป็นฟรีแลนซ์ ถ้าเรามีสภาพฟรีแลนซ์หรือย่อยมาเป็นสภาพฟรีแลนซ์กราฟิก เราารู้สึกว่าเราพูดถึงเรื่องพวกนี้ได้ เพราะทำยที่สุดแล้วเราก็ทำงานไม่ต่างกับพนักงานประจำ”

“การมีสภาพจำเป็นมากๆ โดยเฉพาะกับคนที่เพิ่งเข้าสู่วงการฟรีแลนซ์ ปัญหาแรกที่ทุกคนเจอคือไม่รู้จะกำหนดราคางานยังไง ดังนั้นเลยคิดแบบต่ำที่สุด เพราะมันไม่มีพื้นที่พูดคุย แลกเปลี่ยน ร่วมกันกำหนดราคาไง เราเลยต้องยอมกดตัวเองให้มึงงานทำ พอทำมาได้สักพักก็อาจจะมีการณีที่โดนนายจ้างเบียดค้ำมัดจำ หรือไม่จ่ายค่างานเลย เขาจะบอกว่ก็ไปฟ้องเอาสิ โอ้โฮ สมมติหนึ่งงานเราได้ 20,000 บาท เามาจ้างนายก็หมดแล้ว ไม่นับว่ามีเรื่องที่นายจ้างกดดันให้เราทำงานเกินเวลาหรือโทรตามงานตอนเที่ยงคืน บนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากันแบบนี้ สภาพแรงงานจะช่วยปิดช่องโหว่ได้”

“ฝากถึงพรรคการเมืองและรัฐบาลชุดใหม่ อยากรู้ให้ผลักดันการจัดตั้งสภาพแรงงานนอกระบบในทุกๆ อาชีพเลย เวลาหาเสียงว่าพวกเราทุกคนเท่ากัน ก็ขอให้เป็พวกเราทุกคนจริงๆ ไม่ใช่พวกเราเพียงหยิบมือ ที่หมายถึงนายทุนหรือชนชั้นกลางในเมือง แรงงานในประเทศนี้ยังไร้สวัสดิการ-ไร้หลักประกันหลายล้านคน ช่วยเอื้อมมือหาพวกเขาให้ทั่วถึงด้วย เรามีความหวังนะที่เห็นหลายพรรคพูดถึงแรงงานนอกระบบ พูดถึงสภาพแรงงาน ถ้าได้เข้าสภาแล้วก็อย่าลืมอุดมการณ์และคำสัญญาเหล่านี้ ทำให้มันเกิดขึ้นจริงด้วย”

ดูเพิ่มเติม: เพ็ญพิชชา มุ่งงาม, “ในวันที่เราพึ่งตัวเองไม่ไหว ก็อยากให้รัฐเป็นที่พึ่ง” เสียงจากแรงงานนอกระบบผู้ถูกมองข้ามถึงว่าที่รัฐบาล, *The101.world*, 1 พฤษภาคม 2023, <https://www.the101.world/voices-from-informal-workers-in-thailand/>.

3

เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟู ภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนากทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน
เติมเต็มความฝันของตนได้อย่างดีที่สุด แต่ปัจจุบันระบบการศึกษามีคุณภาพ
ย่ำแย่ ไม่สามารถป้องกันและลดผลกระทบฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่เกิด
จากการปิดสถานศึกษาในช่วงวิกฤตโควิด รวมถึงไม่สามารถพัฒนาทักษะที่
จำเป็นต่อการรับมือความท้าทายใหม่ในโลกหลังวิกฤต หนึ่งในสาเหตุสำคัญ
ของปัญหาดังกล่าวคือ ครูต้องเผชิญเงื่อนไขในการปฏิบัติงานและไม่ได้รับ
การพัฒนาทักษะให้เพียงพอที่จะสนับสนุนนักเรียน ขณะเดียวกัน อำนาจนิยม
การละเมิดสิทธิ และการขาดช่องทางการมีส่วนร่วมของนักเรียนก็ปิดโอกาส
ของระบบการศึกษาในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของนักเรียน
อย่างเหมาะสม ถึงกระนั้น ข้อเสนอนโยบายการศึกษาของพรรคการเมือง
ส่วนใหญ่กลับยังไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาประการหลังนี้

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

การปิดสถานศึกษาช่วงโควิด ก่อให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย ซ้ำเติมการศึกษาที่ย่ำแย่มานาน

เด็กและเยาวชนประสบปัญหาคุณภาพการศึกษา
ย่ำแย่มาเป็นเวลายาวนาน จากผลการประเมินนักเรียน
นานาชาติ (Programme for International Student
Assessment, PISA) รอบล่าสุดในปี 2018 ช่วงก่อนวิกฤต
โควิด นักเรียนอายุ 15 ปี ตกเกณฑ์ประเมินขั้นต่ำใน
ทักษะการอ่านเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 59.6 คณิตศาสตร์
ร้อยละ 52.7 และวิทยาศาสตร์ร้อยละ 44.5 สูงกว่าค่าเฉลี่ย
ของกลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation
and Development, OECD) กว่าหนึ่งเท่าตัว³⁴

แผนภูมิที่ 3.1

สัดส่วนนักเรียนในแต่ละระดับผลการประเมิน PISA แยกตามทักษะและประเทศ ปี 2018

ทักษะ/วิชา	ประเทศ	ตกเกณฑ์ ขั้นต่ำ	ผ่านเกณฑ์ ขั้นต่ำ	ดี
การอ่าน (ภาษา)	ไทย	59.6%	40.3%	0.2%
	OECD	22.7%	68.6%	8.7%
คณิตศาสตร์	ไทย	52.7%	45.0%	2.2%
	OECD	23.9%	65.1%	10.9%
วิทยาศาสตร์	ไทย	44.5%	54.8%	0.7%
	OECD	21.9%	71.3%	6.7%

ที่มา: องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2019)

เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

ผลการประเมินยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาที่นักเรียนต่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเข้าถึงได้ ในกรณีทักษะการอ่าน คะแนนประเมินเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนที่สถานะต่ำสุดร้อยละ 75 (ควอไทล์ 1-3) น้อยกว่ากลุ่มสถานะสูงสุดร้อยละ 25 (ควอไทล์ 4) อย่างชัดเจน³⁵ โดยสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมนี้เป็นปัจจัยอธิบายความแตกต่างระหว่างคะแนนประเมินของนักเรียนแต่ละคนราวร้อยละ 12.0³⁶

คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

คือ วิชาที่นักเรียน ม.ต้น เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย

การปิดสถานศึกษาเพื่อจำกัดการระบาดในช่วงวิกฤตโควิดระหว่างปี 2020-2022 ก่อให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย ซ้ำเติมนักเรียนที่ต้องเผชิญกับการศึกษาออนไลน์อย่างแออัดและเหลื่อมล้ำอยู่แล้ว ผลการศึกษาของ คิด for คิดส์ พบว่าภาวะถดถอยที่มีนัยสำคัญเกิดขึ้นในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สำหรับตอนปลาย³⁷ ความสามารถที่ถดถอยไปจะส่งผลให้นักเรียนสูญเสียรายได้ตลอดชีวิตเฉลี่ย 610,199 และ 531,800 บาทต่อคนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายตามลำดับ³⁸ โดยภาวะถดถอยและรายได้ที่สูญเสียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการปิดสถานศึกษาที่นานขึ้น และขนาดสถานศึกษาที่เล็กลง³⁹

วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

คือ วิชาที่นักเรียน ม.ปลาย เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย

ภาวะการเรียนรู้ถดถอยดังกล่าวสะท้อนความล้มเหลวของการจัดการเรียนออนไลน์และทางไกล ซึ่งถูกนำมาใช้ทดแทนในระหว่างปิดสถานศึกษา สอดคล้องกับผลสำรวจของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ คือเยาวชนและผู้ปกครองร้อยละ 65 เห็นว่าการเรียนรูปแบบข้างต้นมีประสิทธิภาพผลต่ำกว่าการเรียนปกติ และร้อยละ 14 เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพอย่างสิ้นเชิง⁴⁰ ถึงกระนั้น เมื่อวิกฤตโควิดสิ้นสุดลง รัฐบาลก็มีได้มีนโยบายระดับมหภาคที่ชัดเจนในการชดเชยภาวะถดถอยที่เกิดขึ้นเลย

โควิดเร่งความจำเป็นของ ‘ทักษะแห่งอนาคต’ แต่การศึกษายังช่วยพัฒนาได้ไม่เพียงพอ-ทั่วถึง

วิกฤตโควิดเร่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ส่งผลให้ทักษะใหม่ เช่น “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ตามงานศึกษาของที่ประชุมว่าด้วยเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum, WEF) ทวีความสำคัญจำเป็นในการดำเนินชีวิต ทำงาน และเติมเต็มความฝันของเด็กและเยาวชนยิ่งขึ้น⁴¹

... มหาวิทยาลัยทำให้ฉันพบว่า ไอ้ทุกเรื่องที่เราเรียนมาช่วงมัธยมมันไร้ประโยชน์ สิ้นดี [...] อย่างแรก มหาวิทยาลัยเปิดกว้างด้านความเห็น คุณมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องสั้นเรื่องนี้ คุณสามารถถกกันได้โดยไร้ขอบเขต เปิดมาคลาสแรก อาจารย์ให้นำเสนอประโยคที่ตนเองชอบ ฉันสั้นเป็นเจ้าเข้า พูดตะกุกตะกักเพราะไม่เคยชิน [...] ยืนยันเลยว่ามัธยมไม่มีแบบนี้เพราะเขากำหนดขอบเขตมาให้คิดชัดเจนมากๆ ปัญหาต่อมาคือ ฉันเขียนแย่มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความ บทความวิชาการอะไรก็ตามแต่ ทักษะการเขียนจึงต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ทั้งหมดเพราะมัธยมสอนการเขียนอย่างทิ้งขว้าง สิ่งที่ทำให้ฉันปวดหัวคือฉันไม่สามารถมีส่วนร่วมได้มากนักในคลาสที่เปิดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น [...] เพราะที่ผ่านมามีทั้งชีวิตไม่เคยได้มีโอกาสมานั่งถกเถียง แลกเปลี่ยนเนื้อหาบทเรียนกับเพื่อนหรืออาจารย์ ที่ผ่านมาก็คือจดตามที่เขาพูดเท่านั้น ...

บันทึก
อายุ 19 ปี

อย่างไรก็ดี จากผลสำรวจของ คิด for คิดส์ ในเดือนพฤษภาคม 2022 เยาวชนอายุ 15-25 ปีประเมินว่าระบบการศึกษาช่วยพัฒนาทักษะเหล่านั้นแก่พวกเขาไม่เพียงพอ โดยทักษะที่ช่วยพัฒนาได้น้อยที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ทักษะการเงินและการลงทุน (คะแนนประเมินเฉลี่ย 2.6 จาก 5) ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการเมือง (2.8) ภาษาอังกฤษ (2.8) การอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรม (3.0) และการคิดเชิงวิพากษ์ (3.0)⁴²

เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

นอกจากนี้ เยาวชนยังได้รับการพัฒนาทักษะไม่เท่าเทียมกัน เยาวชนในกลุ่มรายได้ครัวเรือนต่ำสุด ร้อยละ 20 (กลุ่มที่ 1) รายงานว่าตนมีทักษะน้อยกว่ากลุ่มรายได้ครัวเรือนสูงสุดร้อยละ 20 (กลุ่มที่ 5) ในแทบทุกทักษะ โดยทักษะที่เหลื่อมล้ำมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (0.8) ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการเมือง (0.5) การอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรม (0.5) การคิดเชิงวิพากษ์ (0.5) และการค้นคว้าและประเมินข้อมูล (0.5)⁴³

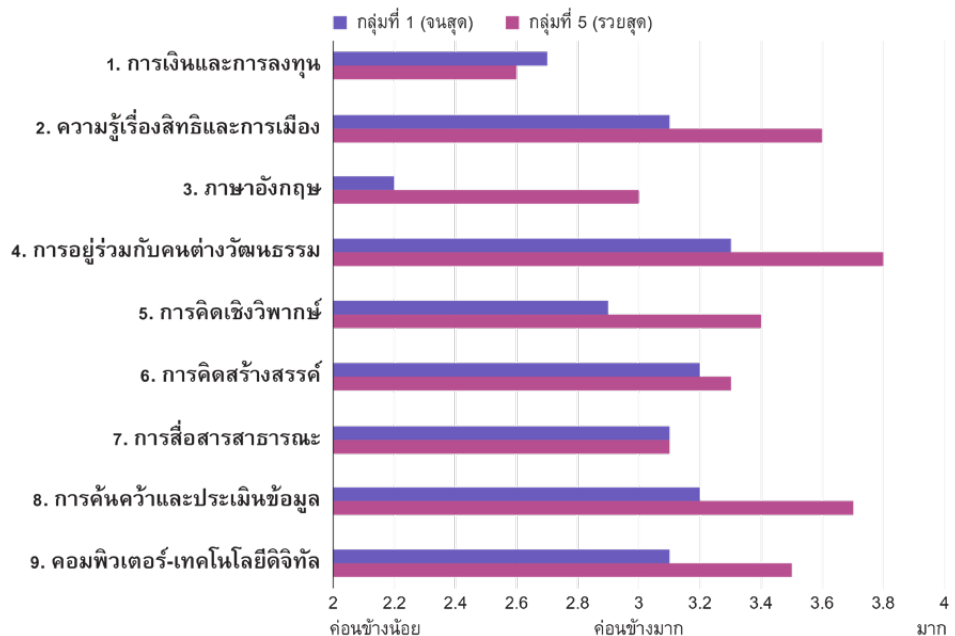

ภาษาอังกฤษ

คือ ทักษะที่เยาวชนเหลื่อมล้ำกันมากที่สุด

แผนภูมิที่ 3.2

ทักษะที่เยาวชนประเมินว่าระบบการศึกษาช่วยพัฒนาได้น้อยที่สุด และระดับทักษะของเยาวชนเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มรายได้ครัวเรือนต่ำสุด (กลุ่มที่ 1) กับสูงสุด (กลุ่มที่ 5)

ที่มา: ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ (2022)

บริการการศึกษาคุณภาพต่ำ: เยาวชนเผชิญปัญหา คุณภาพครู-อำนาจนิยม-การละเมิดสิทธิ

ภาวะการเรียนรู้ถดถอยและสถานการณ์ที่ระบบการศึกษาไม่สามารถช่วยพัฒนาทักษะจำเป็นชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของระบบการศึกษาที่ย่ำแย่ ผลสำรวจของ คัด for คิดส์ พบว่าปัญหาในระบบการศึกษาที่เยาวชนอายุ 15-25 ปีเผชิญร่วมกัน และเห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาครู อำนาจนิยม การละเมิดสิทธิ และการขาดช่องทางการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

ในประเด็นครู เยาวชนกว่าครึ่งหรือร้อยละ 55.2 รายงานว่าเคยมีครูที่ไม่มีเวลาให้และไม่สนใจตน⁴⁴ ส่วนหนึ่งเกิดจากจำนวนครูที่ไม่เพียงพอ โดยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีจำนวนครูกิตเป็นเพียง 1.3 เท่าของจำนวนห้องเรียนเท่านั้น⁴⁵ อีกทั้งครูยังต้องใช้เวลาถึงร้อยละ 42 ของเวลาทำงานไปกับภาระงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอน⁴⁶ ขณะที่เยาวชนอีกร้อยละ 38.6 รายงานว่าเคยมีครูที่ขาดความรู้ในเรื่องที่สอน⁴⁷ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาครูไม่มีเวลาข้างต้น ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสังกัด สพฐ. มากถึงร้อยละ 84.5 ก็มีครูไม่ครบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรด้วย⁴⁸

42%

คือ สัดส่วนเวลาทำงานที่ครู
ใช้กับภาระงานที่ไม่ใช่การสอน

84.5%

ของโรงเรียน สพฐ. มีครูไม่
ครบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

ในประเด็นอำนาจนิยม เยาวชนถึงร้อยละ 58.5 เคยมีครูที่ไม่เปิดกว้างต่อความเห็นต่าง ร้อยละ 54.3 มีครูที่บังคับให้ทำตามโดยไม่อธิบายเหตุผล ร้อยละ 47.8 มีผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่รับฟังปัญหาและตอบสนองความต้องการ และร้อยละ 47.3 เคยถูกลงโทษให้เจ็บปวดร่างกายหรือจิตใจ⁴⁹ หากแยกพิจารณาตามกลุ่มทัศนคติ กลุ่มทัศนคติ 1 ที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก และสิทธิการมีส่วนร่วมมากที่สุด จะรายงานปัญหาเป็นสัดส่วนสูงสุด รวมถึงรู้สึกไวใจครูน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มทัศนคติ 5 ที่ยึดถือคุณค่าเสรีนิยมและตั้งคำถามกับความรุนแรงน้อย จะรายงานปัญหาเป็นสัดส่วนต่ำสุด⁵⁰

... เรามัก[มี]อาจารย์ที่ค่อนข้างจะมีความคิดแบบอนุรักษนิยม เราไม่สามารถที่จะมีข้อสงสัยได้ หากมีข้อสงสัย เราสามารถสอบถามได้ก็จริง แต่เราก็มักจะโดนตำหนิว่า เราไม่ตั้งใจฟัง ไม่ให้ความสำคัญกับคำถามนั้นๆ แต่คนยุคใหม่ที่เริ่มความคิดที่แตกต่างออกไป เริ่มมีการแสดงออกทางความคิด [...]

การแสดงออกที่มากขึ้นในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นตัวตน รสนิยมทางเพศ การเป็นอยู่ต่างๆ ที่เมื่อก่อนเราจะปิดกันไว้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเปิดเผย ด้วยความเชื่อ กฎระเบียบของสังคมในสมัยนั้นๆ แต่ในยุคนี้เราควรเคารพการตัดสินใจในทุกฝ่าย เคารพทุกความเชื่อ ทุกความคิด ทุกการแสดงออก ...

เกียรติศักดิ์
อายุ 20 ปี

พรรคเน้นเสนอโยบายขยายการเข้าถึง หนุนเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับหลักสูตร ใช้เทคโนโลยี

เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญปัญหาคุณภาพการศึกษาย่ำแย่ ล้มเหลวในการป้องกันและชดเชยภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากช่วงวิกฤตโควิด รวมถึงไม่สามารถพัฒนาทักษะจำเป็นต่อการเติมเต็มความฝันของพวกเขาอย่างเพียงพอและทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากปริมาณ ภาระงาน และความสามารถของครู ประกอบกับ

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

อำนาจนิยม การละเมิดสิทธิ และการขาดช่องทางมีส่วนร่วมของนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งนอกจากจะบั่นทอนการพัฒนาทักษะอย่างการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังทำให้กลไกบริการการศึกษาขาดความเข้าใจปัญหาของนักเรียน และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างเหมาะสม

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 พรรคการเมืองหลักทุกพรรคล้วนมีข้อเสนอให้ขยายการเข้าถึงระบบการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้มากขึ้น

ในมิติคุณภาพ ทุกพรรคประกาศปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและความท้าทายของโลกยุคใหม่ โดยมีจุดร่วมในการเน้นพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ รวมถึงทักษะอาชีพ แต่ก็ปรากฏจุดต่าง เช่น พรรคภูมิใจไทยเน้นทักษะที่ตอบโจทย์การเติบโตของบางภาคเศรษฐกิจอย่างการเกษตรและการท่องเที่ยว พรรคก้าวไกลจะเปิดให้สามารถวิพากษ์อำนาจนิยมและประวัติศาสตร์ในตำราและชั้นเรียน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์มุ่งปลูกฝังจริยธรรม หน้าที่พลเมือง และภูมิปัญญาท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี พรรคการเมืองยังขาดนโยบาย แก้ปัญหาหลายประการที่ได้รายงานมาแล้ว โดยทั้งหกพรรคหลักไม่มีมาตรการชัดเจนในการชดเชยภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากช่วงวิกฤตโควิด ในประเด็นครู พรรคเพื่อไทย พลังประชารัฐ และก้าวไกลเสนอลดภาระงานอื่นที่มีชั่วโมงสอน พรรคภูมิใจไทยเสนอปรับระบบจัดสรรให้หมู่บ้านมีครูหลายสาขาในพื้นที่ และทั้งสี่พรรคมีแนวทางในการพัฒนาความสามารถของครูด้วยเครื่องมือและวิธีการที่แตกต่างกัน แต่ไม่ปรากฏนโยบายด้านนี้ ในเอกสารพรรคประชาธิปัตย์และรวมไทยสร้างชาติ

ที่มา: 101

ในประเด็นอำนาจนิยม การละเมิดสิทธิ และการขาดช่องทางมีส่วนร่วม พรรคก้าวไกลถือเป็นพรรคการเมืองเดียวที่มีนโยบายเป็นรูปธรรม โดยจะห้ามมิให้สถานศึกษาออกกฎระเบียบที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน อบรมบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ตั้งผู้ตรวจการนักเรียนเพื่อเป็นช่องทางร้องเรียนการละเมิด และปกป้องประกอบวิชาชีพครูที่กระทำความผิด นอกจากนี้ ยังเสนอให้มีผู้แทนนักเรียนจากการเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินครูด้วย

แผนภูมิที่ 3.3

นโยบายด้านการศึกษาของเยาวชนของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ	พท	พลังประชาชน	ภูมิใจไทย	ก้าวไกล	เพื่อไทย	รวมไทยสร้างชาติ
ปรับหลักสูตรสนองความต้องการ (ภาษา + STEM + อาชีวศึกษา)	✓	✓	✓ เสริมครูเก่งๆ, ศึกษาศึกษา	✓ วิพากษ์อำนาจนิยม, ประวัติศาสตร์	✓ ปลูกฝังจริยธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓
ขยายภาวะการเรียนรู้รดกลอยจากช่วงวิกฤตโควิด				?	เน้นเด็กหลุดระบบ	
พัฒนาขีดความสามารถและสนับสนุนสื่อการสอนให้ครู	✓ ครูต่างชาติ, ลดงานธุรการครู	✓ Teach & Travel, ลดงานธุรการครู	✓ ปรับระบบจัดสรรครู, ครูหมู่บ้าน	✓ อบรมตามต้องการ, ฝึกครูในห้องเรียน		
แก้ปัญหาอำนาจนิยมและการละเมิดสิทธิในสถานศึกษา	?	เน้นเฉพาะหลักการ		✓ แก้กฎเกณฑ์, ตั้งผู้ตรวจการ us.	?	เน้นเฉพาะหลักการ
ขยายการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการศึกษา				✓ us. ในบอร์ด s.s., us. ประเมินครู		

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023); สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2023); กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2023)

‘จับดินสอผิด-ไม่มีสมาธิ-เขียนหนังสือกลับด้าน’: มอง ‘การเรียนรู้ถดถอย’ ในเด็กเล็ก ผ่านสายตาคครู-ผู้ปกครอง

ประเด็นการเข้าสังคมของเด็กๆ ก็เป็นสิ่งที่ ‘เด่น’ ตั้งข้อสังเกตเช่นกัน เธอเป็นคุณครูชั้นอนุบาลของโรงเรียนรัฐเล็กๆ แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ และพบว่าเมื่อเด็กๆ กลับมาเข้าชั้นเรียน ทักษะการเข้าสังคม เช่น การต่อแถว การอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ลดน้อยถอยลงจนมองเห็นได้

“บางคนไม่รู้ว่าจะบอกสิ่งที่ต้องการให้คนอื่นรู้ได้อย่างไร อยากได้อะไรก็กรี๊ดก่อน ไม่รู้จักการรอคอย ถ้ามีเพื่อนรออยู่ก่อนแล้วก็จะผลักเพื่อนออกจากแถวหรือแทรกแถว” แตนกล่าว “เราเป็นครู เรามีหน้าที่ต้องทำให้เด็กๆ รู้ว่าเขาทำอย่างนั้นในสังคมไม่ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราสอนเด็กๆ เพียงสองสัปดาห์ พวกเขาก็เข้าใจแล้ว”

นอกจากเรื่องการเข้าสังคมแล้ว เรื่องทักษะด้านความรู้ต่างๆ ก็หดหายไปอย่างรวดเร็วด้วย โดยข้อจำกัดประการหนึ่งที่เด่นตระหนกดีคือ ผู้ปกครองของเด็กๆ หลายครอบครัวไม่มีความพร้อมที่จะสอนบุตรหลานของตนระหว่างที่เด็กเล็กเหล่านั้นต้องเรียนออนไลน์เนื่องจากโรงเรียนปิดเพราะโควิด

“เราต้องยอมรับตรงนี้ก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กๆ หลายคนก็ยังต้องหาเช้ากินค่ำ เขาไม่มีเวลายามานั่งดูแลลูกอย่างใกล้ชิดขนาดนั้น” เธอเล่า “ที่นี่เมื่อเด็กๆ กลับมาเรียนในชั้นเรียน เราก็พบว่าหลายคนมีปัญหาเรื่องการฟังจิตใจไม่จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ฟังหรือสิ่งที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถฝึกได้ในโรงเรียนเพราะครูจะค่อยๆ เล่านิทานให้เขาฟัง จบเรื่องแล้วก็ถามตอบกับเด็กๆ แต่ผู้ปกครองหลายคนไม่มีเวลามาอ่านนิทานให้บุตรหลานฟัง เมื่อเด็กกลับมาโรงเรียนก็จะเห็นเลยว่าพวกเขาไม่มีสมาธิฟังอะไร บางคนพูดไม่เป็นประโยค หรือไม่สามารถเล่าเรื่องของตัวเองได้เพราะไม่ได้ถูกฝึกให้ถามตอบเหมือนตอนอยู่ที่โรงเรียน”

เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย และพัฒนาทักษะจำเป็นจากระบบการศึกษา

แดนเล่าว่า สมัยที่สถานศึกษายังให้เรียนออนไลน์ เธอเคยไปเยี่ยมเด็กที่อยู่ในย่านชุมชน และเห็นว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครองให้เด็กอยู่กับโทรศัพท์เป็นเวลานาน หรือหากออกนอกบ้านมาเล่นกับเพื่อน ก็ยังหยิบโทรศัพท์ติดมือมาเพื่อเล่นด้วย อันส่งผลต่อพัฒนาการเรื่องความใจร้อนของเด็กในภาพรวม เธอยกตัวอย่างว่า โดยทั่วไปแล้วเมื่อเธออ่านนิทานให้เด็ก ๆ ฟัง เด็กจะฟังจนจบเรื่องอย่างอดทนและสามารถตอบคำถามง่าย ๆ ที่เธอถามจากเนื้อเรื่องได้ แต่ในยุคหลังโควิด เมื่อเธออ่านนิทานถึงแค่หน้าที่สองของเล่ม เด็ก ๆ ก็ไม่สนใจฟังสิ่งที่เธอเล่าแล้ว “ประเด็นเด็กไม่จดจ่อกับสิ่งที่ทำยังพบได้จากการฝึกระบายสี” เธอเล่า “โดยทั่วไป ถ้าเราให้เด็กระบายสีนั้นเด็กจะตั้งใจระบายสิ่งที่ได้รับมอบหมายในเวลาที่กำหนดให้ได้ สนใจสิ่งที่อยู่ตรงหน้า แต่หลังโควิดเมื่อเปิดภาคเรียนมา เด็ก ๆ ไม่มีสมาธิจดจ่อกับภาพที่เราให้ระบาย คือมีออเจอร์บายอยู่แต่ตาไม่ได้มอง เขามองไปที่อื่น มองเพื่อน ชวนเพื่อนคุย ดังนั้นแม้มีออเจอร์บายอยู่แต่ก็ออกนอกเส้นที่วางไว้ หรือบางคนก็ระบายสีไม่เสร็จในเวลาที่กำหนด” ยังไม่นับว่าการระบายสีทำให้เธอเห็นว่ากล้ามเนื้อเล็กที่มือของเด็ก ๆ นั้นยังมีพัฒนาการได้ไม่เต็มที่ ในช่วงแรก ๆ ของการเปิดภาคเรียน เด็กหลายคนระบายสีอ่อนมากเนื่องจากมือไม่มีแรงกดสีลงหน้ากระดาษ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องค่อย ๆ ใช้เวลาฝึกไปเป็นลำดับ

“หรือในด้านความรู้ เมื่อเด็กไม่มีสมาธิจดจ่อ เรารู้สึกเหมือนเขาอยู่กับเรา แต่เขาไม่ได้ฟังเรา บอกอะไรไปเขาก็จำไม่ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องค่อย ๆ ใช้เวลาในการทบทวนเด็ก ๆ และในช่วงหลัง ๆ นี้เราพบว่าพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กในชั้นที่เข้าเรียนเป็นประจำก็ดีขึ้นมาก” เธอเล่าอย่างชื่นใจ “บางเรื่องเป็นสิ่งที่ต้องมาเรียนรู้กันในระดับเรียนจริง ๆ แม้ว่าตอนเรียนออนไลน์เราจะพยายามดัดแปลง หาวิธีการที่เหมาะสมให้เด็ก ๆ เช่น ให้เกมเด็กไปเล่น แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ไม่มีเวลามาดูแลบุตรหลานหรือคอยเล่นด้วย ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร”

ดูเพิ่มเติม: พิมพ์ชนก พุกสุข, “จับดินสอดูด-ไม่มีสมาธิ-เขียนหนังสือกลับด้าน: มอง ‘การเรียนรู้ถดถอย’ ในเด็กเล็ก ผ่านสายตาคู่มือผู้ปกครอง,” *The101.world*, 8 กันยายน 2023, <https://www.the101.world/teachers-and-guardians-opinions-about-learning-loss/>.

4

เด็กและเยาวชนเผชิญ ปัญหาเครียดและซึมเศร้า แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง

ปัญหาสุขภาพจิตยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่คุกคามคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยต่อเนื่องมาจากช่วงวิกฤตโควิด เด็กและเยาวชนจำนวนมากต้องเผชิญภาวะเครียดและซึมเศร้า โดยมีความเครียดจากการศึกษาและสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ ถึงกระนั้น พวกเขากลับเข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ยากและไม่เท่าเทียมกัน เพราะบริการ สถานพยาบาล และบุคลากรด้านจิตเวชส่วนมากกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ข้อเสนอแนะนโยบายในการเลือกตั้งสะท้อนว่า พรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวเพิ่มขึ้น แต่หลายพรรคยังขาดมาตรการจัดการปัญหาที่ครอบคลุมทั้งระบบ

วัยเรียนเผชิญปัญหาสุขภาพจิต มากที่สุด เนื่องจากความเครียด เรื่องการศึกษา

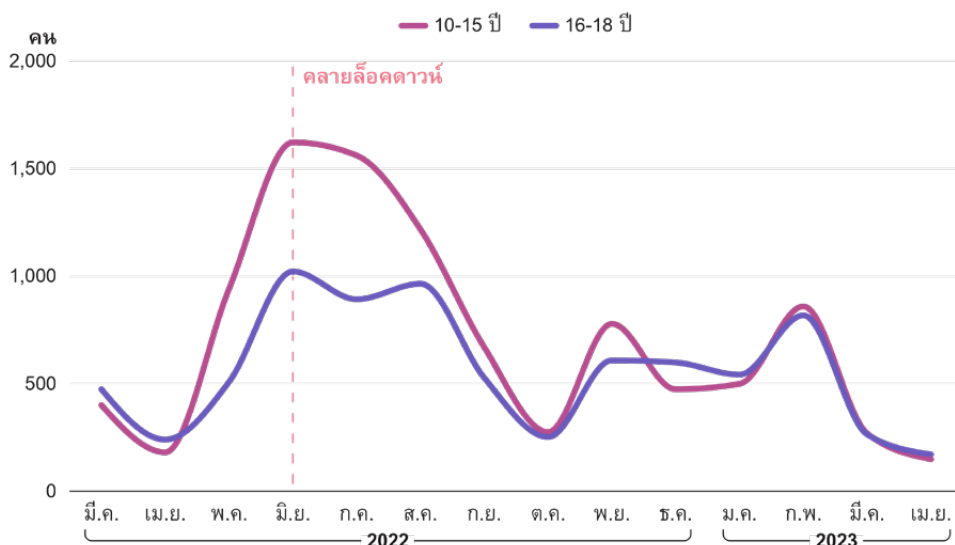
เด็กและเยาวชนวัยเรียนเป็นวัยที่เผชิญความ
ท้าทายด้านสุขภาพจิตรุนแรงที่สุดในปี 2022 อัตรา
การพยายามฆ่าตัวตายของเยาวชนอายุ 15-19 ปีสูงถึง
224 คนต่อหนึ่งแสนคน สูงสุดในทุกช่วงวัย และมากกว่า
วัยทำงานราว 5 เท่าตัว⁵¹

224 คน
ต่อหนึ่งแสนคน

คือ อัตราการพยายาม
ฆ่าตัวตายของเยาวชน
อายุ 15-19 ปี

แผนภูมิที่ 4.1

จำนวนเด็กและเยาวชนที่ทำแบบประเมินสุขภาพจิตออนไลน์ได้ผลเสี่ยงซึมเศร้า ในช่วงเดือนมีนาคม
2022-เมษายน 2023

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2023)

ที่มา: 101

จากข้อมูลผู้ทำแบบประเมินในเว็บไซต์ Mental Health Check ของกรมสุขภาพจิต ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2022 ถึงเมษายน 2023 จำนวนเด็กและเยาวชนเสี่ยงซึมเศร้าและฆ่าตัวตายอยู่ในระดับสูงสุดในเดือนมิถุนายน 2022 ซึ่งเป็นช่วงเปิดภาคเรียนที่ 1/2022 และสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากนั้น เมื่อรัฐบาลเริ่มผ่อนคลายมาตรการปิดสถานศึกษา จำนวนดังกล่าวก็มีแนวโน้มลดลงจนถึงระดับต่ำสุดในช่วงปิดภาคเรียนเดือนตุลาคม 2022 ก่อนจะเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงเปิดภาคเรียนที่ 2/2022 แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่จะกลับมาจัดการเรียนการสอนในสถานที่แล้ว⁵² แนวโน้มเช่นนี้สะท้อนว่า ความเสี่ยงข้างต้นสัมพันธ์กับการเรียน โดยจะเพิ่มขึ้นในช่วงเปิดภาคเรียนและเรียนออนไลน์

หากแยกพิจารณาเด็กและเยาวชนวัยเรียนสองช่วงอายุ คือ 10-15 ปี และ 16-18 ปี จะเห็นได้ว่าในช่วงเรียนออนไลน์ เด็กอายุ 10-15 ปีมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นมากกว่าเยาวชนอายุ 16-18 ปีอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในช่วงเรียนในสถานที่ ความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนทั้งสองกลุ่มจะไม่แตกต่างกันมากนัก⁵³

แนวโน้มที่ความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตสัมพันธ์กับเรื่องการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อมูลสาเหตุความเครียดของเยาวชนอายุ 15-25 ปี ตามผลสำรวจของ คิต for คิตส์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2022 ซึ่งพบว่า สาเหตุสำคัญที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ การศึกษาและการทำงาน (ร้อยละ 45.9) การเงิน (ร้อยละ 43.5) และความสัมพันธ์กับครอบครัว (ร้อยละ 24.5)⁵⁴

45.9%

ของเยาวชนเครียดจากเรื่องการศึกษาและการทำงานมากที่สุด

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ทั้งนี้ ความเครียดจากการเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการเรียนในสถานศึกษาในระบบเท่านั้น เพราะเยาวชนไทยกว่า 1 ใน 3 ยังเรียนพิเศษเพิ่มเติมเฉลี่ย 11 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยเยาวชนเขตชนบทในต่างจังหวัดราวร้อยละ 35.6 เรียนพิเศษ ถือเป็นสัดส่วนสูงกว่าเยาวชนกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เรียนเพียงร้อยละ 19.5 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะคุณภาพการศึกษาที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัด⁵⁵

...มัธยมศึกษาปีที่หกที่ควรจะสนุกสนานกลับเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก ช่วงเตรียมสอบอันแสนทรมาณทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่มีวันไหนที่หนังสือเตรียมสอบจะไม่เลอะน้ำตา การเตรียมตัวสอบแข่งขันกับคนทั่วประเทศเพื่อเป็นหนึ่งในตัวเลือกของมหาลัยนั้นกัดกินทั้งความสุข และกลืนกินวัยเยาว์ที่ควรงดงามจนหลงเหลือเพียงเสียงสะอึกสะอื้น ท้ายที่สุดในวันที่ยื่นร้องให้เป็นบำนาญพร้อมทั้งรอบกายที่เต็มไปด้วยแผ่นกระดาษมากมายจากสถาบันกวดวิชา จิตใจที่ฉันคิดว่าในช่วงเวลานั้นมันคงไม่ปกติไปแล้วกำลังเรียกร้องให้ฉันละเลิกทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ใช่ตัวตนของตัวเอง ...

ณน
อายุ 19 ปี

ที่มา: 101

ครอบครัวยังเป็นฐานสำคัญ ในการดูแลจิตใจ

ครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลและมีศักยภาพในการดูแลสภาพสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดีจะส่งผลให้เยาวชนเผชิญความเครียดน้อยกว่า

หากแยกพิจารณาตามกลุ่มทัศนคติ เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 และ 5 ซึ่งสนิทสนมกับครอบครัวมากที่สุด และราวสองในสามเลือกปรึกษาครอบครัว

เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า
แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง

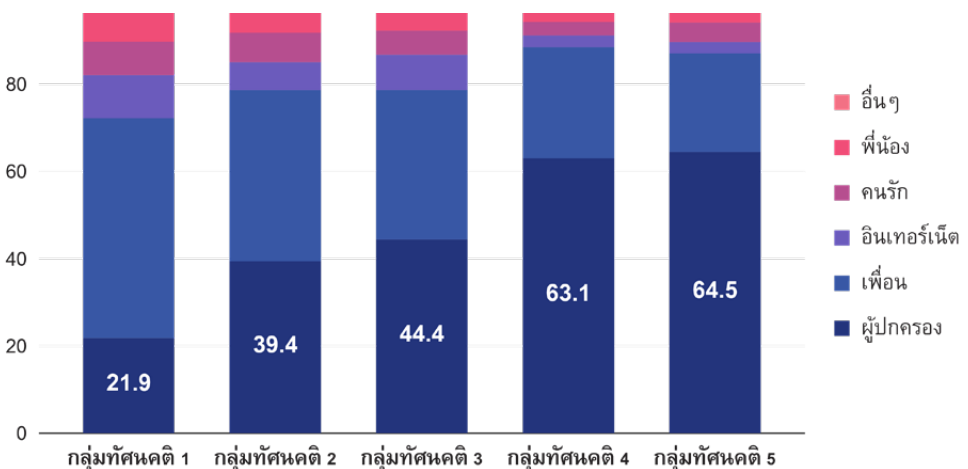
เป็นลำดับแรกยามเผชิญปัญหาในชีวิต จะเป็นกลุ่มที่เครียดน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทัศนคติอื่น โดยสัดส่วนเยาวชนสองกลุ่มนี้ที่รายงานว่าเครียดมากถึงมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 22.4 และร้อยละ 18.1 ตามลำดับ

ในทางกลับกัน เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 และ 2 ซึ่งมีความคิดขัดแย้งกับครอบครัวมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่เลือกปรึกษาครอบครัวเมื่อเผชิญปัญหา จะเป็นกลุ่มที่เครียดมากที่สุด โดยสัดส่วนเยาวชนสองกลุ่มนี้ที่รายงานว่าเครียดสูงถึงร้อยละ 47.1 และร้อยละ 40.4 ตามลำดับ⁵⁶

แผนภูมิที่ 4.2

สัดส่วนเยาวชนที่เลือกปรึกษาบุคคลกลุ่มต่างๆ เมื่อเผชิญปัญหาในชีวิต แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิณีเดช คำพูน (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแปร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

... มีเด็กส่วนหนึ่ง ที่ไม่สามารถออกมาทำอาชีพที่ตนเองต้องการได้ เนื่องจากถูกครอบครัวตีกรอบ ทำให้เด็กเกิดความกดดันจากคนในครอบครัวและการเรียน เราจึงจะเห็นข่าวเด็กที่จบชีวิตตนเองอยู่บ่อยครั้ง ครอบครัวดิฉันเองเป็นครอบครัวที่พร้อมยอมรับในการตัดสินใจของลูกว่าจะเรียนอะไร โดยไม่มีการบังคับแต่ต้องอยู่ในเส้นทางพอดี ตามหลักทางสายกลาง ครอบครัวของดิฉันคอยให้ความช่วยเหลือดิฉันตลอด ทำให้ดิฉันไม่เกิดความเครียด ทำให้ฉันสามารถเรียนได้โดยไร้ความกังวล ว่าครอบครัวจะเห็นด้วยกับสิ่งที่ดิฉันทำหรือไม่เพราะครอบครัวคือพื้นที่ที่ควรปลอดภัยที่สุด ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าความฝันของเด็กสามารถเกิดขึ้นจริงได้หากผู้ปกครองสนับสนุน ให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบ

อภิญา
อายุ 17 ปี

บริการสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไม่ทั่วถึง- กระจุกตัวในเมืองใหญ่

ท่ามกลางสถานการณ์สุขภาพจิตเด็กและเยาวชนที่น่ากังวล พวกเขากลับสามารถเข้าถึงบริการจิตเวชได้ยากยิ่งกว่าประชากรช่วงอายุอื่น ทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง จากการที่บริการเหล่านั้นมักไม่เพียงพอและกระจุกตัวอยู่เฉพาะพื้นที่เมืองใหญ่

ปัญหาดังกล่าวปรากฏตั้งแต่บริการติดตามอาการหลังคัดกรองชั้นปฐมภูมิด้วยตนเอง เด็กและเยาวชนที่ได้รับการประเมินว่าเสี่ยงซึมเศร้าและฆ่าตัวตายสูงผ่านเว็บไซต์ Mental Health Check ในช่วงเดือนมีนาคม 2022-เมษายน 2023 เพียงร้อยละ 64.9 ได้รับการติดตามและส่งต่อให้บุคลากรสาธารณสุขในพื้นที่ดูแลต่อ แม้บางพื้นที่จะมีอัตราการติดตามสูง เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ร้อยละ 100.0) และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 76.0) แต่บางพื้นที่ก็มีอัตราดังกล่าวต่ำมาก โดยกลุ่มเสี่ยงสูงในจังหวัดกระบี่ เพชรบุรี และมุกดาหาร ไม่ได้รับการติดตามเลยแม้แต่คนเดียว (ร้อยละ 0.0)⁵⁷

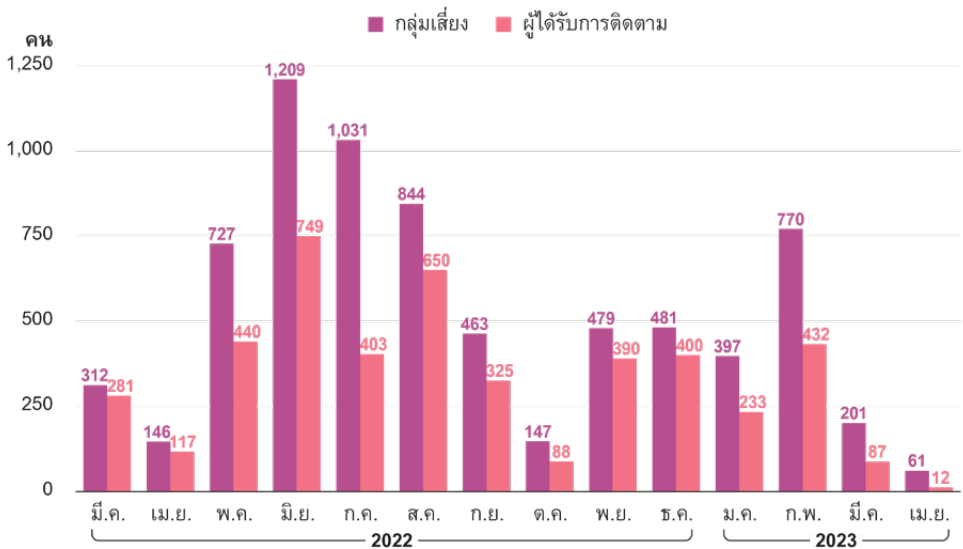
ประเทศไทยยังมีสถานพยาบาลที่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นประจำอยู่ 177 แห่ง จากจำนวนสถานพยาบาลที่ให้บริการด้านจิตเวชทั้งหมด 452 แห่ง (รวมโรงพยาบาลและ

คลินิกทั้งภาครัฐและเอกชน) และมีจิตแพทย์เด็กรวม 295 คน ในจำนวนนี้ สถานพยาบาล 40 แห่ง (ร้อยละ 22.6) และจิตแพทย์ 111 คน (ร้อยละ 37.6) กระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร ขณะที่มียังถึง 17 จังหวัดซึ่งไม่มีสถานพยาบาลเช่นนั้นเลย และ 15 จังหวัดที่มีจิตแพทย์เด็กแค่คนเดียว⁵⁸

แผนภูมิที่ 4.3

จำนวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปีที่เสี่ยงซึมเศร้าและ/หรือฆ่าตัวตายสูง เปรียบเทียบกับจำนวนผู้ได้รับการติดตามโดยบุคลากรสาธารณสุข ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2022-เมษายน 2023

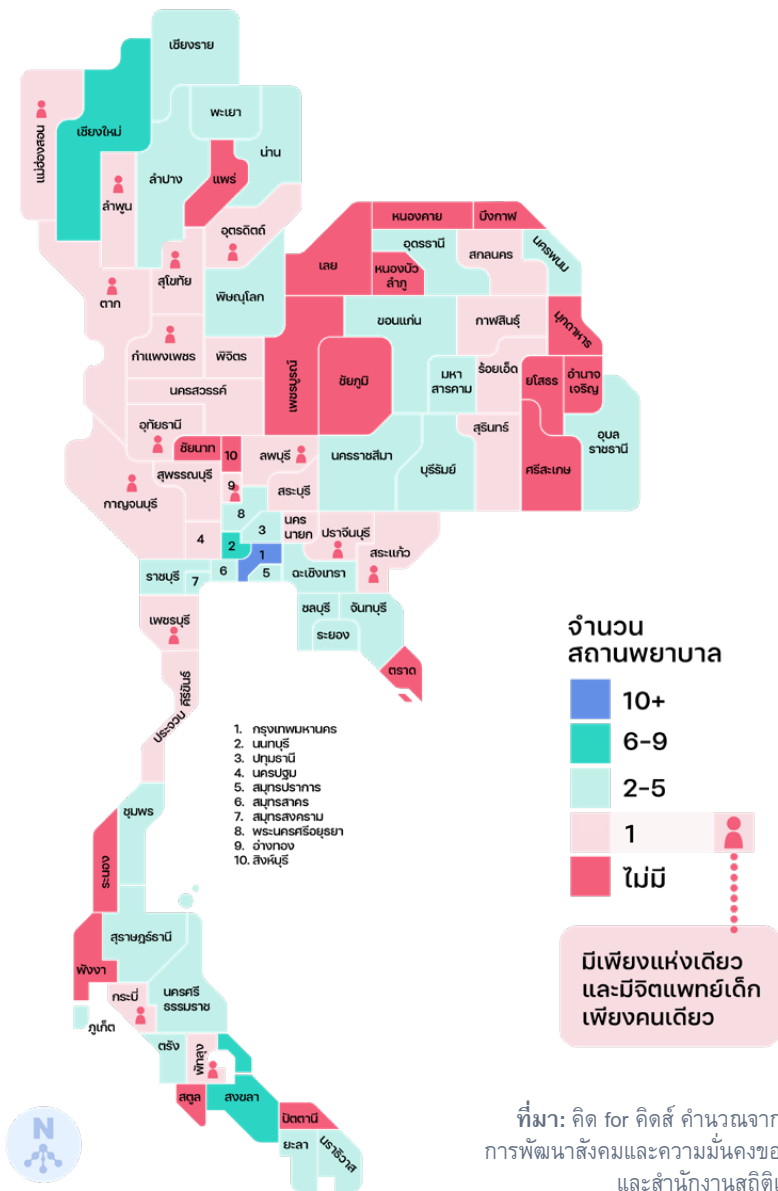

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2023)

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

แผนภูมิที่ 4.4

จำนวนสถานพยาบาลที่มีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น รายจังหวัด

ที่มา: คัด for คัดส์ คำนวณจากข้อมูลกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2023)
และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021)

เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง

ในทำนองเดียวกัน พยาบาลจิตเวชเด็กที่เป็นกำลังหลักในการคัดกรองและการบำบัดขั้นเบื้องต้น ก็ประสบปัญหาขาดแคลนและกระจายตัวไม่ทั่วถึง พื้นที่วิกฤตที่สุดคือเขตสุขภาพที่ 9 ซึ่งมีพยาบาลจิตเวชเด็กเพียง 6 คน เมื่อรวมกับจิตแพทย์เด็ก 9 คนแล้ว คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรหนึ่งแสนคนต่ำสุดในประเทศ⁵⁹ นอกจากนี้จะมีจำนวนไม่เพียงพอแล้ว พยาบาลจิตเวชเด็กส่วนใหญ่ยังต้องปฏิบัติงานพยาบาลทั่วไปควบคู่ไปด้วย ส่งผลให้ไม่สามารถให้บริการด้านจิตเวชได้เต็มเวลา ต่อยแก้ปัญหาให้รุนแรงยิ่งขึ้น⁶⁰

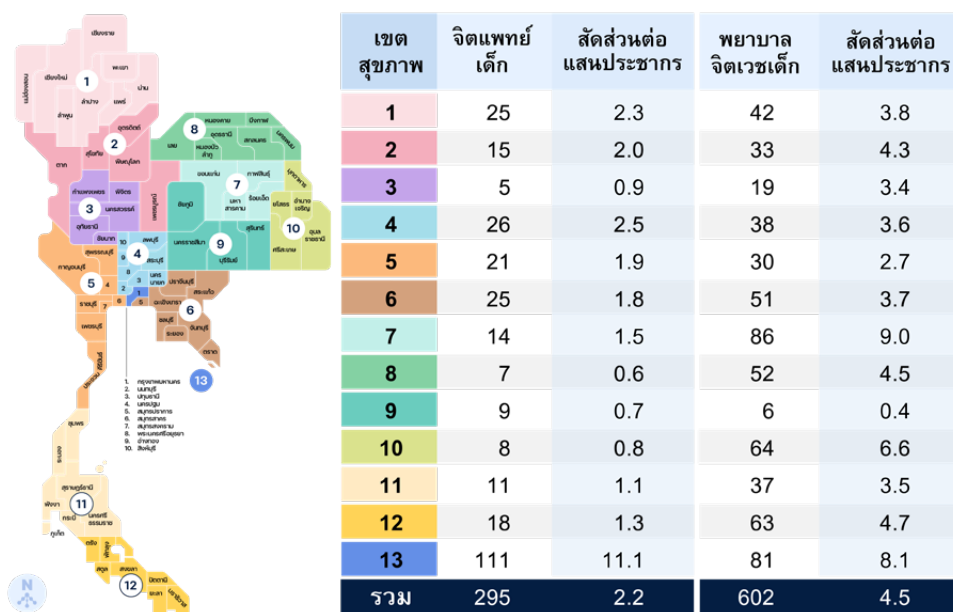

0.4 : 100,000

คือ อัตราส่วนพยาบาลจิตเวชเด็กต่อประชากรในเขตสุขภาพที่ 9

แผนภูมิที่ 4.5

จำนวนจิตแพทย์และพยาบาลจิตเวชที่เชี่ยวชาญด้านเด็กและวัยรุ่น รายเขตสุขภาพ

ที่มา: กรมสุขภาพจิต (2022)

พรรคให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น แต่มักเสนอนโยบายไม่ครอบคลุม

ปัญหาสุขภาพจิตถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการเติมเต็มความฝันของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงปีที่ผ่านมา ภัยร้ายถือเป็นภัยที่เสี่ยงซึมเศร้าและฆ่าตัวตายสูงสุด โดยมีสาเหตุใหญ่จากความเครียดเรื่องการศึกษา และได้รับผลกระทบจากสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อย่างไรก็ตาม บริการจิตเวชเฉพาะทางสำหรับพวกเขายังมีไม่เพียงพอ ไม่ทั่วถึง และกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เมืองใหญ่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากไม่สามารถได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมและเท่าเทียม

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 พรรคการเมืองหลักหลายพรรคแสดงจุดยืนว่าให้ความสำคัญกับปัญหาข้างต้นมากขึ้น ทว่ามีเพียงพรรคเพื่อไทย พรรคก้าวไกล และพรรคประชาธิปัตย์ ที่ประกาศข้อเสนอนโยบายสุขภาพจิตอย่างเป็นทางการ

การรับมือกับปัญหาสุขภาพจิตจำเป็นต้องมีมาตรการที่ครอบคลุมทั้งเชิงรุกและเชิงรับในระบบบริการสาธารณสุขไปจนถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่จะช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตตั้งแต่ต้นธาร มีเพียงพรรคเพื่อไทยและก้าวไกลที่ให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงต้นธาร โดยทั้งสองพรรคเสนอให้เตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่มือใหม่ รวมถึงแก้ไขปัญหาค่าความเครียดในโรงเรียนอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมอำนาจนิยม

อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดจะเห็นว่ามีเพียงพรรคก้าวไกลที่ถือเอาโรคจิตเวชเป็นโรคทางสังคมที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกมิติ อาทิ สภาพการทำงาน สวัสดิการสังคม

เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง

ไปจนถึงการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นพรรคเดียวที่เสนอนโยบายครอบคลุมประเด็นตั้งแต่การคัดกรอง เพิ่มบุคลากร เพิ่มการเข้าถึง ไปจนถึงการเพิ่มความครอบคลุมของบริการ

แม้จะไม่มีพรรคใดกล่าวถึงปัญหาความไม่กระจายตัวของบุคลากร แต่จะเห็นว่าทั้งพรรคเพื่อไทยและก้าวไกลเลือกนำเสนอให้ใช้เทคโนโลยีการแพทย์ทางไกล (telemedicine) มาแก้ปัญหาการเข้าถึงบริการจิตเวช เทคโนโลยีนี้ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่ามีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการบำบัดแบบพบหน้า⁶¹ และเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19⁶²

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการกระจุกตัวของบุคลากรในเมืองใหญ่ยังคงควรได้รับการทบทวนและประเมินว่าควรบริหารจัดการอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับนโยบายใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และควรคำนึงถึงการดูแลสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากรจิตเวชภายใต้เทคโนโลยีใหม่นี้ไม่น้อยไปกว่าการดูแลผู้ป่วย

แผนภูมิที่ 4.6

นโยบายด้านสุขภาพจิตเด็กและเยาวชนของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ	พท	เพื่อไทย	ภูมิใจไทย	ก้าวไกล	ประชาธิปัตย์	รวมไทยสร้างชาติ
เตรียมความพร้อมพ่อแม่	✓			✓		
ตรวจสุขภาพจิตประจำปีฟรี				✓	✓	
เพิ่มบุคลากรช่วยคัดกรอง				อสม. / แนวหน้าสุขภาพจิต	คจ. อสม.	
เพิ่มบุคลากรจิตเวช				✓	✓	
เพิ่มการเข้าถึงบริการ	✓ telemedicine			✓ คลินิกเยาวชน / telemedicine		
เพิ่มความครอบคลุมของบริการ	✓ ยกระดับบัตรทอง			✓ ปรับปรุง บัญชียาหลัก	✓ เพิ่มงบประมาณ ค่ายา-ค่ารักษา	

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023); สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2023)

เรื่องของมันม เยาวชนและคนที่ถูกทอดทิ้งจากระบบ: เมื่อไม่ใช่ทุกคนจะเข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้

เอเป็นจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่งแถบภาคเหนือที่ดูแลครอบครัวเยาวชน เท่ากับว่า หากเยาวชนในบริเวณนั้นต้องการเข้ารับบริการและคำปรึกษาจากจิตแพทย์ เอคือหนึ่งในคนที่ใกล้ตัวพวกเขามากที่สุด

ก่อนหน้าสี่ปี เอยังเป็นจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นในกรุงเทพฯ การเคยทำงานสองพื้นที่ทำให้เอเห็นภาพกว้างของปัญหาหลายอย่างในกลุ่มเด็กและเยาวชน “อาจจะมีกลุ่มที่ไม่ต่างกันมากคือกลุ่มเยาวชนที่มาจากบ้านที่มีฐานะ” เธอเล่า “เด็ก ๆ เหล่านี้มักเผชิญปัญหาคล้ายกัน คือพวกเขาอาจถูกตามใจจากครอบครัวมากเกินไป หรือได้วัตถุสิ่งของมากมาย แต่ขาดประสบการณ์ในการอดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง”

ขณะที่อีกกลุ่มซึ่งเธอพบเมื่อมาทำงานในภาคเหนือ คือกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ที่มักเกิดและโตในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจฐานะไม่ค่อยดีนัก และส่วนใหญ่แล้ว ครอบครัวมักมีปัญหาหลายอย่างจนส่งผลกระทบต่อตัวเด็กอย่างเลี่ยงไม่ได้ “เราได้เจอกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ซึ่งมักเป็นเด็กที่เกิดในครอบครัวที่เป็นแรงงาน หรือมาจากครอบครัวที่มีต้นทุนไม่มากนัก แน่นอนว่าเยาวชนเหล่านี้มักมีปัญหาอีกรูปแบบหนึ่ง”

ลักษณะร่วมที่เอพบคือ พ่อแม่ของเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมักยังไม่พร้อมที่จะมีครอบครัว อายุยังน้อยหรือแต่งงานเร็วเกินไป – ทั้งอาจด้วยวัฒนธรรมและสภาพสังคมที่ผลักดันให้คนหนุ่มสาวเร่งแต่งงาน – ก่อนจะลงเอยด้วยการเลิกกันไปมีครอบครัวใหม่และปล่อยให้เด็กที่เกิดมาแล้วนั้นเติบโตภายใต้การดูแลของปู่ย่าตายายที่บ้าน หรือหนีหนามาไปกว่านั้นก็อาจไม่มีคนทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองให้ชัดเจน

“ถ้าเยาวชนเหล่านี้อายุต่ำกว่า 15 ปี ก็ต้องมีผู้ปกครองเป็นคนพามาพบเรา ดังนั้นส่วนใหญ่แล้ว เคสที่เราเจอคือต้องมีผู้ปกครองพามา” เอบอก “ขณะที่อีก

กรณีหนึ่งที่เป็นส่วนน้อยคือ ต้องมาพบจิตแพทย์เองโดยไม่ต้องการให้พ่อแม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพราะรู้สึกว่าคุณแม่เป็นฝ่ายกระทำพวกเขา”

“อย่างไรก็ตาม เราคิดว่าในพื้นที่ต่างจังหวัด สังคมยังมองปัญหาสุขภาพจิตด้วยทัศนคติลบอยู่ เช่น ปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นภาวะป่วยใช้จริงจัง ถ้าผู้ปกครองจะพาเด็กมาหาเราก็เป็นเพราะคุณครูที่โรงเรียนบอกให้พาเด็กมา หรือไม่ก็เด็กร้องขอจะมาพบเราให้ได้ สิ่งหนึ่งที่เราเห็นค่อนข้างชัดคือผู้ปกครองเองอาจไม่ได้มองว่าปัญหาสุขภาพจิตหรือเรื่องจิตเวชเป็นเรื่องใหญ่หรือเป็นปัญหาด้วยซ้ำ”

“สังคมคนวัยทำงานและผู้สูงอายุในต่างจังหวัดยังมีวัฒนธรรมและการรับรู้ต่อเรื่องจิตเวชไม่มากเท่าในกรุงเทพฯ นอกจากนี้ เราคิดว่าที่ต่างจังหวัดก็ยังมีลักษณะของการเป็นชุมชนแบบปากต่อปากอยู่มาก สื่อข่าวสารถึงกันได้เร็ว ประกอบกับพวกเขาอาจยังไม่เข้าใจเรื่องจิตเวชมากนัก พอมีข่าวว่าเยาวชนบ้านไหนไปเข้าพบจิตแพทย์ ก็บอกว่าเป็นผีบ้าบ้างอะไรบ้าง ทำให้เยาวชนหลายๆ คนไม่กล้าเข้ามาใช้บริการเพราะกลัวถูกกล่าวถึงในลักษณะนี้ รวมทั้งไม่อยากถูกสังคมรอบตัวระบุว่า เป็นเด็กมีปัญหาด้วย”

ข้อสังเกตอีกข้อหนึ่งคือ ต่อให้ปัญหาสุขภาพจิตเป็นที่ยอมรับและเข้าใจในสังคมต่างจังหวัดจริง ความยากลำบากในการพาบุตรหลานมาเพื่อพบจิตแพทย์เด็กอย่างเอซึ่งอยู่ในตัวเมือง ก็เรียกร่องต้นทุนมากมาย ทั้งค่าเดินทาง ค่ากินโดยยังไม่รวมค่าปรึกษาที่จะได้พบตัวจิตแพทย์ ก็อาจกินพื้นที่ค่าแรงของผู้ปกครองไปอีกหลายวัน

“สมมติว่าเป็นเด็กอยู่ต่างอำเภอแต่ต้องเข้าไปรับการรักษาในตัวเมือง เหนือก็เป็นเรื่องยากสำหรับหลายๆ ครอบครัวแล้วเพราะมันต้องใช้เวลาทั้งวัน” เอบอก “เท่ากับพ่อแม่ผู้ปกครองต้องสูญเสียรายได้ของวันนั้นไป ดังนั้น ในหลายๆ กรณีผู้ปกครองจึงเลือกไม่พาเด็กมาพบจิตแพทย์เพราะมองว่ามันเสียเวลา เสียรายได้เขา”

ดูเพิ่มเติม: พิมพ์ชนก พุกสุข, “เรื่องของนึม เยาวชน และคนที่ถูกทอดทิ้งจากระบบ: เมื่อไม่ใช่ทุกคนจะเข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้,” The101.world, 1 มีนาคม 2023, <https://www.the101.world/provincial-child-and-adolescent-mental-health/>.

ศูนย์พัฒนาเด็ก

ธวัช

ชมรมวทหาแห่งประเทศไทย (เหรียญวทหา)
พ.ต.ว. ชัยทรัพย์ รัชฎาธิติ
สมทบทุนงานสำนึกงานตำรวจแห่งชาติ

ร้านไต้ต้นการยาง

สมาคมสันติธรรมกลาง

5

เด็กและเยาวชนเผชิญ ความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น

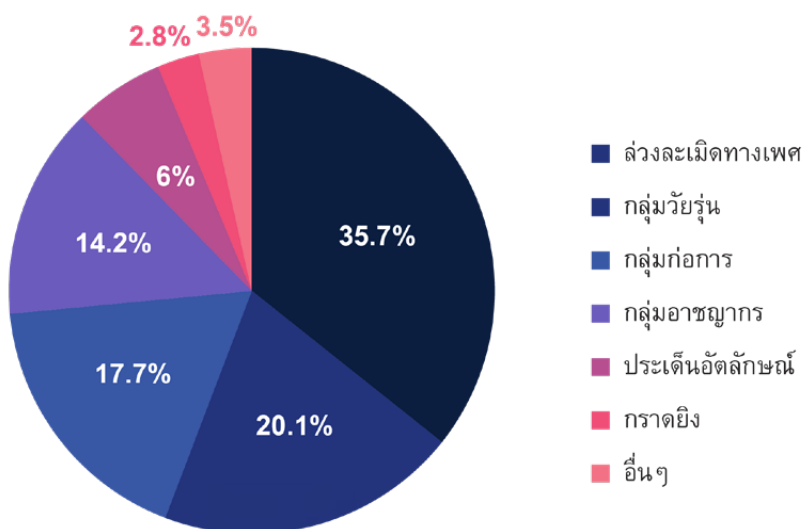
เหตุการณ์กราดยิงที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดหนองบัวลำภูเมื่อเดือนตุลาคม 2022 ถือเป็นกรณีฆาตกรรมหมู่โดยผู้ก่อเหตุรายเดียวที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดเท่าที่เคยบันทึกไว้ในไทย แต่น่าเสียดายยิ่งว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่เสียชีวิตและบาดเจ็บในเหตุการณ์นั้น ยังนับเป็นส่วนน้อยจากเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำ ความรุนแรงจนเสียชีวิตและบาดเจ็บทั้งหมดในประเทศตลอดหลายปีที่ผ่านมา กรณีส่วนใหญ่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในพื้นที่ใกล้ตัวอย่างครอบครัวและพื้นที่ออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดและทำร้ายทางเพศ อย่างไรก็ตาม การถูกคุกคามจำนวนมากกลับไม่เป็นที่รับรู้ของผู้เกี่ยวข้องและสังคม บางครั้งรวมถึงตัวเหยื่อที่เป็นเด็กเอง ขณะที่พรรคการเมืองก็ยังมีให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากเท่าที่ควร

ความรุนแรงส่วนใหญ่อยู่ในชีวิตประจำวัน จำนวนมากเกิดในพื้นที่ครอบครัว

ในช่วงปี 2016-2022 เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีเด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อ มีจำนวนรวม 948 เหตุการณ์ คิดเป็น 1 ใน 3 ของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ทั้งหมด สาเหตุที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุดได้แก่ การล้วงละเมิดทางเพศ (ร้อยละ 35.7) และความรุนแรงจากกลุ่มวัยรุ่น (ร้อยละ 20.1) หากพิจารณาเฉพาะกรณีเสียชีวิตจะได้แก่ ความรุนแรงจากกลุ่มวัยรุ่น (ร้อยละ 28.8) และกลุ่มอาชญากร (ร้อยละ 26.3) เหตุกราดยิงดังที่เกิดในจังหวัดหนองบัวลำภูนั้นเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตเพียงร้อยละ 9.4 ทั้งนี้ เหตุการณ์ความรุนแรงกว่า 2 ใน 3 มักมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต 1-2 คน ตามสถิติของศูนย์ติดตามข้อมูลเหตุรุนแรง⁶³

แผนภูมิที่ 5.1

สัดส่วนเด็กและเยาวชนที่บาดเจ็บและเสียชีวิตจากความรุนแรงสาเหตุต่างๆ ตามที่ปรากฏเป็นข่าว ปี 2016 -2022

ที่มา: ศูนย์ติดตามข้อมูลเหตุรุนแรง (2023)

เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่า เหตุการณ์ความรุนแรงส่วนมากมิใช่เหตุการณ์ใหญ่ที่จะได้รับความสนใจกว้างขวางอย่างกรณีกราดยิงในจังหวัดหนองบัวลำภู แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน เช่น การล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่ได้รับความสนใจ ถูกปิดเงียบ และไม่ถูกรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยนัยนี้ สถิติข้างต้นจึงน่าจะเป็นตัวเลขที่น้อยกว่าความเป็นจริงมาก

ข้อมูลที่อาจช่วยเติมเต็มภาพสถานการณ์ความรุนแรงนี้คือ จำนวนเด็กและเยาวชนผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเนื่องจากถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งระหว่างปี 2015-2021 มีจำนวนเฉลี่ยปีละ 3.2 หมื่นคน แม้จำนวนมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2019 เป็นต้นมา⁶⁴ แต่คาดว่าเกิดจากวิกฤตโควิด-19 ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงบริการการแพทย์ได้ยากขึ้น

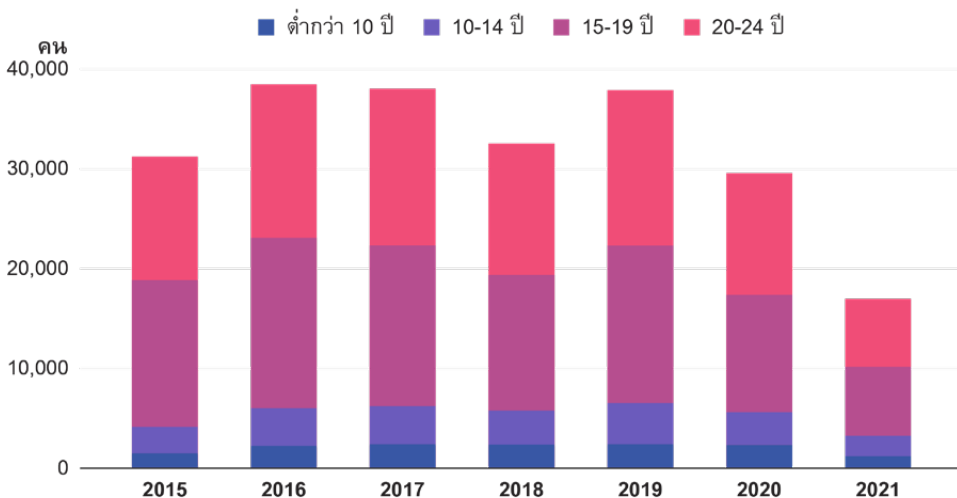

3.2 หมื่นคน

คือ จำนวนเด็กและเยาวชนที่
เข้าโรงพยาบาลเนื่องจากถูก
ทำร้ายร่างกายต่อปี

แผนภูมิที่ 5.2

จำนวนเด็กและเยาวชนเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเนื่องจากถูกทำร้ายร่างกาย ปี 2015-2021

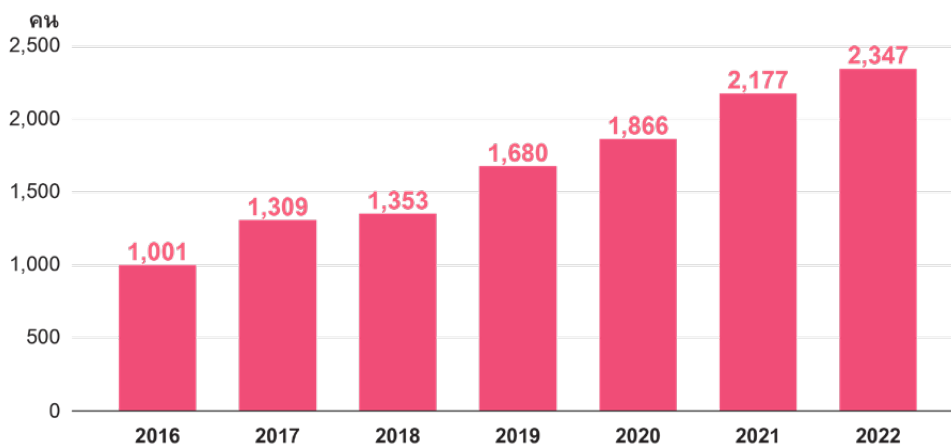
ที่มา: กรมป้องกันโรค (2022)

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

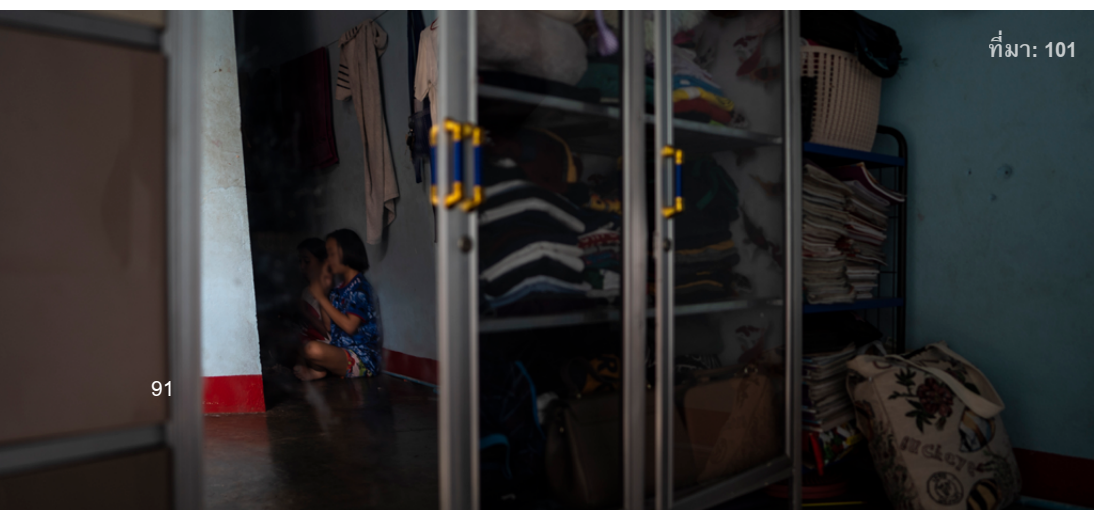
หนึ่งในพื้นที่ความรุนแรงในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนที่มีนัยสำคัญที่สุดคือ ครอบครัว จากข้อมูลกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำนวนผู้ถูกระทำ ความรุนแรงตามที่ได้รับแจ้งเหตุเพิ่มขึ้นทุกปี และเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา เฉพาะในปี 2022 มีผู้ถูกระทำ ความรุนแรงทั้งสิ้น 2,347 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กและสตรี และถูกทำร้ายโดยบุคคลใกล้ชิดโดยเฉพาะพ่อแม่ ในจำนวนนี้ เพียงร้อยละ 31.4 ไปแจ้งความกับตำรวจ⁶⁵

แผนภูมิที่ 5.3

จำนวนผู้ถูกระทำ ความรุนแรงตามที่ได้รับแจ้งเหตุ ปี 2016-2022

ที่มา: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2022)

ที่มา: 101

แนวโน้มการถูกทำร้ายทางเพศ น่าห่วง กลุ่มอายุต่ำกว่า 10 ปี ถูกทำร้ายโดยใช้กำลังรุนแรง มากที่สุด

จากข้อมูลในระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บของ
กรมควบคุมโรค เด็กและเยาวชนถูกทำร้ายทางเพศ
เฉลี่ยปีละ 459 ราย โดยร้อยละ 85.7 เป็นเด็กและ
เยาวชนหญิง กลุ่มที่ถูกทำร้ายมากที่สุดคือช่วงอายุ
10-14 ปี และเหตุการณ์ร้อยละ 45.8 เกิดขึ้นในบ้าน
ของตัวเอง⁶⁶

หากพิจารณาสัดส่วนการถูกทำร้ายทางเพศ
ต่อการถูกทำร้ายร่างกายทั้งหมด พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า
10 ปีเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนดังกล่าวสูงสุดและเพิ่มขึ้น
อย่างต่อเนื่อง โดยเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปีที่ถูกทำร้าย
ร่างกายรุนแรงจนต้องนอนโรงพยาบาล 1 ใน 7 เป็น
เด็กที่ถูกทำร้ายทางเพศโดยใช้กำลัง และร้อยละ 94.4
ของกลุ่มนี้เป็นเพศหญิง⁶⁷ ส่วนเด็กและเยาวชนอายุ
มากกว่า 10 ปีจะมีสัดส่วนข้างต้นน้อยกว่า แต่ก็อาจ
เกิดจากการที่พวกเขาอายุเพิ่มขึ้น แล้วตัดสินใจไม่
เปิดเผยสาเหตุแท้จริงของการถูกทำร้าย

85.7%

ของเด็กและเยาวชนที่ถูก
ทำร้ายทางเพศเป็นผู้หญิง

45.8%

ของเหตุการณ์ทำร้ายทางเพศ
เกิดขึ้นในบ้านของเด็กและ
เยาวชนเอง

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

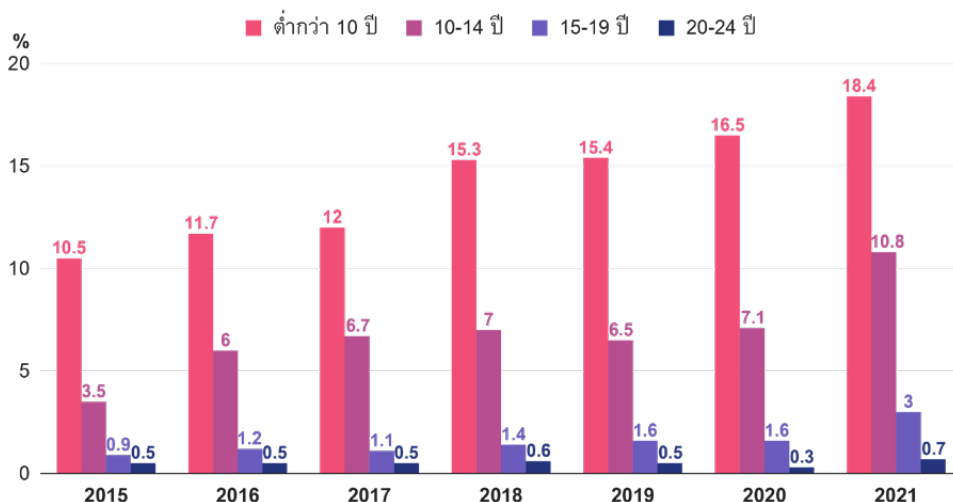
ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กและเยาวชนเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของแผลใจในวัยเด็ก (adverse childhood experience) ซึ่งอาจไม่ได้ส่งผลในทันทีเนื่องจากเด็กอาจยังไม่เข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แต่บาดแผลนี้สามารถฝังลึกในใจแล้วจึงแสดงอาการในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งอาการเจ็บป่วยทางจิตใจและร่างกาย⁶⁸

งานวิจัยพบว่า แผลใจในวัยเด็กเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการหางานที่ดี และการแสวงหารายได้ในอนาคต แผลใจดังกล่าวจึงทั้งบั่นทอนโอกาสและความฝันตลอดชีวิตที่เหลือของพวกเขา และยังส่งต่อความเปราะบางในด้านความยากจนและความเสี่ยงต่อความรุนแรงจากรุ่นสู่รุ่นอีกด้วย⁶⁹

แผนภูมิที่ 5.4

สัดส่วนเด็กและเยาวชนถูกทำร้ายทางเพศ ต่อจำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการรักษาในแผนกผู้ป่วยใน (IPD) จากเหตุทำร้ายร่างกายทั่วประเทศ ปี 2015-2021

ที่มา: กรมป้องกันโรค (2022)

เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น
ในรูปแบบช้อนเร็นยิ่งขึ้น

เด็กและเยาวชนไทยปลอดภัย จากความรุนแรงออนไลน์ 'รั้งท้ายโลก'

เด็กและเยาวชนเผชิญภัยคุกคามในพื้นที่ออนไลน์ โดยเฉพาะตั้งแต่ระยะการเรียนออนไลน์ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ซึ่งผลักดันให้พวกเขาต้องใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้น⁷⁰ ผลการศึกษาความปลอดภัยจากความรุนแรงออนไลน์ของเด็กและเยาวชนเปรียบเทียบกับ 30 ประเทศทั่วโลกเมื่อปี 2022 พบว่าไทยเป็นประเทศที่ปลอดภัยรั้งท้ายที่อันดับ 29 เหนือกว่าอุรุกวัยเพียงประเทศเดียวเท่านั้น⁷¹

เด็กและเยาวชนไทยอายุ 9-18 ปีร้อยละ 26 เคยถูกลั่นแกล้งออนไลน์ และร้อยละ 11 เคยถูกคุกคามทางเพศออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้น เด็กประถมศึกษาตอนปลายถึงร้อยละ 12 เคยมีประสบการณ์ถูกตีสนิทโดยมีเจตนาเพื่อละเมิดทางเพศ (grooming) ตามผลสำรวจของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยเมื่อปี 2022⁷²

26%

ของเด็กอายุ 9-18 ปี
เคยถูกลั่นแกล้งออนไลน์

11%

ของเด็กอายุ 9-18 ปี
เคยถูกคุกคามทางเพศ
ออนไลน์

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ผลสำรวจของมูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก องค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติในปีเดียวกัน ก็พบว่า เด็กและเยาวชนอายุ 12-17 ปีร้อยละ 9 เคยถูกแสวงหาประโยชน์และละเมิดทางเพศออนไลน์ เช่น ได้รับความภาพทางเพศโดยไม่ยินยอม และถูกข่มขู่เพื่อให้มีกิจกรรมทางเพศ โดยในบรรดาผู้ถูกละเมิดทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 1-3 เท่านั้นที่แจ้งเรื่องต่อตำรวจ อีกกว่าครึ่งไม่เล่าเรื่องการถูกละเมิดให้คนอื่นทราบ ในกลุ่มหลังนี้ ร้อยละ 47 ไม่ทราบว่าจะขอความช่วยเหลือได้จากที่ใดและอย่างไร อีกทั้งผู้ละเมิดยังคงมักเป็นบุคคลใกล้ชิด⁷³ สภาพดังกล่าวสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนเผชิญความท้าทายในการรับมือและเปราะบางต่อภัยคุกคามยิ่ง

เยาวชนที่มีทัศนคติก้าวหน้าที่สุด ระบุว่าเคยถูกกระทำ ความรุนแรงมากที่สุด

ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนจำนวนมากยังอาจไม่ถูกมองเห็นหรือ 'รับรู้' มิใช่เพียงเพราะเกิดในที่ลับ แต่การรับรู้ย่อมขึ้นอยู่กับการนิยามหรือความเข้าใจความรุนแรงของแต่ละคนและสังคม ตัวอย่างเช่น แม่และผู้ดูแลเด็กถึงร้อยละ 57.6 เชื่อว่าการลงโทษด้วยการใช้ความรุนแรงจำเป็นต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และร้อยละ 2.2 ลงโทษเด็กทางร่างกายอย่างรุนแรง⁷⁴ ฉะนั้น แม้พบเห็นการใช้ความรุนแรงลงโทษเด็กซึ่งหน้า บุคคลที่มีความเชื่อหรือความคุ้นเคยเช่นนี้ ก็อาจไม่รับรู้ว่าเป็นความรุนแรง

เด็กและเยาวชนก็รับรู้ความรุนแรงต่อตนเองแตกต่างกัน หากแยกพิจารณาตามกลุ่มทัศนคติเยาวชน เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 ที่ให้ความสำคัญกับตัวตนและสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งรวมถึงเสรีภาพและความเสมอภาคทางเพศ อีกทั้งยังไม่เชื่อถือลำดับชั้นสูงต่ำในสังคม ไม่เห็นว่าตนควรต้องรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของไทย และมีคุณค่าในประเด็นส่วนใหญ่ก้าวหน้ามากที่สุด จะเป็นกลุ่มที่ 'รายงาน'

เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น

ว่าเคยถูกระทำความรุนแรงมากที่สุด โดยร้อยละ 14.4 เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ และ ร้อยละ 35.8 เคยถูกทำร้ายร่างกาย ถือเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มทัศนคติอื่นอย่างน้อยหนึ่งเท่าตัว⁷⁵

ขณะที่เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 เชื่อถือและเกรงใจคนรอบตัว ยอมรับการใช้อำนาจ จำกัดสิทธิ เคารพลำดับชั้นทางสังคม และยึดมั่น-รักษาขนบธรรมเนียมธรรมเนียมมากที่สุด กลุ่มทัศนคติ 5 เน้นการเอาตัวรอดมากกว่ายึดถือคุณค่านามธรรม ยอมรับการใช้ความรุนแรง และอนุรักษ์นิยมในประเด็นทางสังคมและเพศสภาพมากที่สุด เยาวชนสองกลุ่มนี้ 'รายงาน' ว่าเคยถูกระทำความรุนแรงน้อยที่สุด โดยกลุ่มทัศนคติ 4 ร้อยละ 2.3 เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ และร้อยละ 11.6 เคยถูกทำร้ายร่างกาย ส่วนกลุ่มทัศนคติ 5 เคยถูกคุกคามในลักษณะดังกล่าวเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.7 และร้อยละ 9.8 ตามลำดับ⁷⁶

กลุ่มทัศนคติ 1

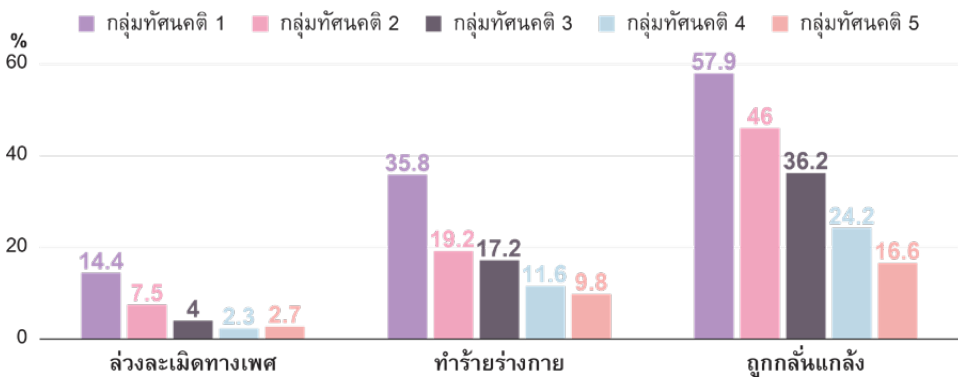
35.8%

กลุ่มทัศนคติ 5

9.8%

แผนภูมิที่ 5.5

สัดส่วนเยาวชนที่รายงานว่าเคยถูกระทำความรุนแรง แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิทธิ์เดช คำพูน (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ในแง่หนึ่ง เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 อาจถูกกระทำความรุนแรงมากกว่ากลุ่มทัศนคติอื่นจริง แต่ก็เป็นไปได้ว่า ด้วยคุณค่าและทัศนคติที่ก้าวหน้าและให้ความสำคัญกับสิทธิบนร่างกายของปัจเจกสูงสุด พวกเขาจึงนิยามความรุนแรงกว้างและรับรู้ถึงการถูกคุกคามมากที่สุด ต่างกับเยาวชนกลุ่มทัศนคติ 4 และ 5 ซึ่งโดยคุณค่าและทัศนคติแล้วน่าจะนิยามความรุนแรงแคบกว่า จึงรับรู้ถึงการถูกระทำน้อยกว่า แม้ในความจริงอาจถูกระทำไม่ต่างกันหรือมากกว่า โดยนัยนี้ ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนจำนวนมากจึงซ่อนเร้น คือเกิดขึ้นแต่ไม่ถูกมองเห็นและรายงาน เป็นปัญหาใหญ่กว่าที่สะท้อนผ่านชุดข้อมูลต่างๆ

... ฉันมักถูกแม่ตีและไม่ค่อยให้ความสำคัญ แม่ให้ความสำคัญแต่คนอื่น ฉันจำเหตุการณ์ครั้งนั้นได้ขึ้นใจ ฉันอยากกินขนมจึงซื้อมา 1 ห่อ ฉันเหลือเงินกลับบ้าน 5 บาท พอกลับมาถึงบ้าน แม่ถามว่าเหลือเงินเท่าไรฉันบอกว่าเหลือ 5 บาท เท่านั้นแหละแม่โกรธฉันมาก แม่ทุบกระปุกออมสินฉันแล้วตะโกนใส่ฉันว่า ถ้าไม่เหลือมากก็ต้องหยุด ฉันไม่เข้าใจในการกระทำของแม่ครั้งนั้น แต่ฉันก็จำจนถึงทุกวันนี้ [...]

ฉันแค่อยากบอกทุกครอบครัวว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” มันจะใช้ไม่ได้ถ้าคุณตีเขาเกินเหตุ ถ้าคุณจัดการเขาด้วยวิธีที่คุณคิดว่า ถ้าทำแล้วเขาจะหยุดพฤติกรรมที่คุณไม่ชอบ บางครั้งอาจไม่ใช่ คุณแค่ต้องใส่ใจเลี้ยงเขา ...

ไม่ประสงค์
เปิดเผยชื่อ
อายุ 16 ปี

พรรคไม่มีข้อเสนอโยกย้ายแก้ปัญหาความรุนแรงใน เด็กและเยาวชนที่เป็นเอกภาพ

เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันในพื้นที่ใกล้ตัวอย่างครอบครัวและพื้นที่ออนไลน์อย่างน่ากังวล โดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศ แต่หลายกลุ่มอาจไม่รับรู้ว่าตนถูกคุกคาม แม้เหตุได้เกิดขึ้น และอาจส่งผลบั่นทอนสุขภาพและพัฒนาการของตนในระยะยาว

เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 ข้อเสนอของพรรคการเมืองหลักยังมีได้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากนัก ข้อเสนอส่วนใหญ่มีกระจายอยู่ภายใต้ต้นนโยบายในประเด็นอื่น เช่น การแก้ปัญหาอำนาจนิยมและการละเมิดสิทธิโดยครุในประเด็นการศึกษา และการแก้ปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะลดความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในพื้นที่

พรรคที่มีข้อเสนอของนโยบายเรื่องความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนโดยตรงได้แก่พรรคก้าวไกล และพรรคประชาธิปัตย์ โดยพรรคก้าวไกลเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ อนาคต และกระทำชำเรา ให้มีนิยามที่ครอบคลุมและชัดเจน เพื่อลดช่องว่างทางกฎหมาย ส่วนพรรคประชาธิปัตย์เสนอเพิ่มการป้องกันการคุกคาม โดยบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเด็กอย่างเข้มงวดมากขึ้น วางมาตรการป้องกันการใช้แรงงานเด็กที่ชัดเจน พร้อมทั้งตรากฎหมายที่มีโทษรุนแรงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอของนโยบายข้างต้นนับว่าไม่เป็นเอกภาพ และไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาอันซับซ้อนซ่อนเร้นนี้อย่างรอบด้าน ยิ่งไปกว่านั้น ยังไม่พบว่ามีพรรคใดเสนอของนโยบายป้องกันและแก้ไขความรุนแรงในพื้นที่ออนไลน์อย่างเป็นทางการ

แผนภูมิที่ 5.6

นโยบายด้านการป้องกันและเยียวยาความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ	พท	พลังประชาชน	ชาติไทย	ก้าวไกล	ประชาธิปัตย์	ภูมิใจไทย
ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ				✓		
เพิ่มโทษและกวดขันการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเด็ก					✓	
ลดการครอบครองอาวุธปืน						✓

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023); The Standard (2023)

วัยรุ่นไทยภายใต้การเมืองแหลมคม อำนาจนิยมโดยรัฐ และการส่งต่อบาดแผล จากรุ่นสู่รุ่น: พนม เกตุมาน

ผศ.นพ.พนม เกตุมาน ที่ปรึกษาภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพจิตใจของวัยรุ่นไทย
ไว้ว่า

“... ผู้ใหญ่ยุคนี้อาจจะต้องกลับมาปรับความสัมพันธ์กับเด็กๆ และลูกหลาน
ใหม่ พยายามฟังเขา พยายามเข้าใจกันมากขึ้น เปิดพื้นที่ที่รับฟังเด็กๆ ผมว่าตอนนี้
ผู้ใหญ่จำนวนมากไม่ฟังเด็ก”

“เรามีประสบการณ์พวกนี้จากนักศึกษาแพทย์ เคยมีกรณีที่นักศึกษาแพทย์
โวยอาจารย์ที่ใช้อำนาจ กลั่นแกล้งเขา ปรากฏว่าเมื่อได้คุย เขารู้สึกว่าตัวเองไม่มีพื้นที่
ให้เขาเข้าใจหรือได้ฟังผู้ใหญ่เลย ด้านผู้ใหญ่ก็คิดว่า ตราหน้านักศึกษาโดยไม่ได้ฟังว่า

ที่มา: 101

อีกฝ่ายคิดอย่างไร ทั้งที่จริงๆ ต้องฟังก่อน เพื่อที่เด็กจะได้ฟังผู้ใหญ่ด้วย แต่ถ้าเป็นเช่นนี้ เด็กไม่มีทางรู้เลยว่าทำไมผู้ใหญ่ถึงยังยึดติดอะไรแบบเก่าๆ อยู่ เพราะเขาไม่รู้ว่าผู้ใหญ่รุ่นนี้ผูกพันกับอะไรบ้าง ทำไมจึงเชื่อแบบนั้น และเมื่อไหร่ก็ตามที่เด็กได้ฟังผู้ใหญ่บ้าง ได้รู้ว่าความแตกต่างนี้ไม่ใช่เรื่องผิดอะไร ก็จะเข้าใจกัน ขณะที่ผู้ใหญ่ก็ต้องฟังเด็กๆ ด้วย เด็กรุ่นนี้เขาไม่ได้โตมากับค่านิยมแบบเก่าๆ แล้ว ไปฟังว่าเด็กคิดอย่างไรกับสิ่งที่เขาไม่ชอบ ไปฟังว่าสิ่งที่เด็กพูดนั้นจริงไหม ซึ่งหลายครั้งก็จริง เพราะบางทีผู้ใหญ่ก็ใช้อำนาจ เราก็มองไม่จัดการอะไร ปลอ่ยให้มันเกิดขึ้น”

“เมื่อเราโดนทำร้าย มักจะมีผลลัพธ์ออกมาเป็นสองแบบ แบบแรกคือเก็บกด เครียด เศร้าและเบื่อ กลัว กังวล และขาดความมั่นใจ แบบที่สองคือเลียนแบบ กลายเป็นคนที่ทำร้ายคนอื่นต่อ เมื่อมีลูก เขาก็จะไปทำร้ายลูกเขาต่อโดยที่เขาเองก็ไม่ต้องมีปัญหาคือวิธีการทำร้ายเช่นนี้ได้ผลในระยะสั้นเพราะเด็กจะกลัว และอยู่ในกติกากฎ power over ของพ่อแม่ แต่เด็กจะเก็บกด และมาหาจิตแพทย์ในเวลาต่อมา เพื่อดูว่าเก็บกดแล้วกลายออกมาเป็นอะไร บางรายเป็นซึมเศร้า บางรายก้าวร้าว หรือบางรายย้ำคิดย้ำทำ”

“มีเด็กคนหนึ่งบอกว่าอยากทำร้ายพ่อ แต่ทำไม่ได้เพราะรู้ว่ามันผิด ก็จะเกิดเป็นภาวะย้ำคิดย้ำทำ เราก็ต้องใช้วิธีจิตบำบัดกับเด็ก หาวิธีที่ทำให้เด็กคลี่คลายเรื่องนี้ด้วยตัวเอง จะไปแก้ที่เหตุก็ยาก เราก็แนะนำเด็กว่าถ้าโกรธ เครียด ก็ให้ไปทำกิจกรรมที่ระบายความเครียด โกรธที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมบางอย่างที่อยู่ในกติกาก็น่าจะช่วยลดความโกรธลงไปได้”

ดูเพิ่มเติม: พิมพ์ชนก พุกสุข, “วัยรุ่นไทยภายใต้การเมืองแหลมคม อำนาจนิยมโดยรัฐ และการส่งต่อบาดแผล จากรุ่นสู่รุ่น: พนม เกตุมาน,” *The101.world*, 20 กรกฎาคม 2023, <https://www.the101.world/panom-ketumarn-interview/>.

6

เด็กและเยาวชนฝันถึง สังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

เด็กและเยาวชนมีความฝันถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองใหม่ แม้ความฝันนั้นจะแตกต่างกันหลากหลาย แต่มีจุดร่วมใหญ่คือต้องการให้เกิดการคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด ยุติระบบอุปถัมภ์ เส้นสาย และการทุจริต รวมถึงสร้างระบบเศรษฐกิจการเมืองที่เปิดโอกาสสำหรับทุกคนอย่างเสมอภาค ขณะเดียวกัน ก็มีความเห็นต่างสำคัญในความฝันเรื่องชาติ วัฒนธรรม เพศสภาพ และครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความฝันเหล่านี้ยังไม่สามารถส่งผ่านไปสู่อำนาจกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากนัก ข้อเสนอของพรรคการเมืองหลักก็แทบไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

เยาวชนฝันถึงสังคมหลากหลาย แนวทาง แต่มีฉันทมติวงกว้าง ใน '3 หลักการใหญ่'

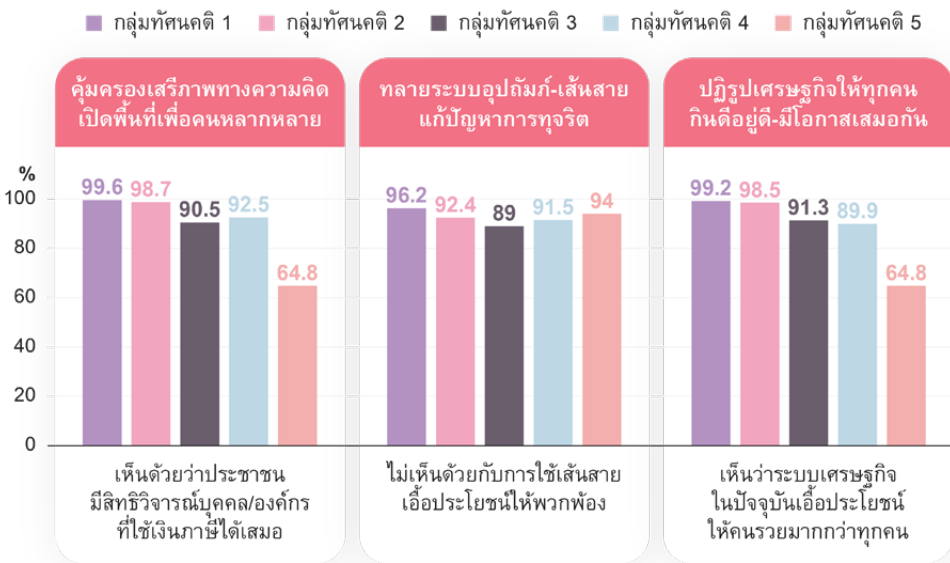
ความตื่นตัวทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนว่า พวกเขามีความฝันถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองใหม่ และต้องการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายนั้น งานศึกษาผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ พบว่าเยาวชนอายุ 15-25 ปีมีความฝันแตกต่างหลากหลายมาก แต่มี “ฉันทมติของรุ่น” หรือความฝันร่วมที่เห็นพ้องต้องกันในวงกว้างใน 3 ประเด็นใหญ่⁷⁷

ที่มา: 101

แผนภูมิที่ 6.1

ฉันทมติของเยาวชน 3 ประเด็นใหญ่ และสัดส่วนเยาวชนที่เห็นด้วยกับคำถามตัวอย่าง แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำฟูซ (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

ประเด็นแรก เยาวชนหวังให้เสรีภาพทางความคิดได้รับการคุ้มครอง และสังคมเปิดพื้นที่เพื่อคนหลากหลาย ในเชิงหลักการ เยาวชนร้อยละ 85.1 เห็นว่าเสรีภาพทางความคิดสำคัญสำหรับตนเอง ถือเป็นสิทธิเสรีภาพที่เยาวชนให้ความสำคัญสูงสุดทั้งในภาพรวมและทุกกลุ่มทัศนคติ ในประเด็นเชิงปฏิบัติ เยาวชนถึงร้อยละ 91.9 เห็นว่าประชาชนมีสิทธิวิจารณ์บุคคลและองค์กรที่ใช้เงินภาษีเสมอ โดยกลุ่มทัศนคติ 1-4 มีสัดส่วนเห็นด้วยเกินร้อยละ 90.5 ส่วนกลุ่มทัศนคติ 5 เห็นด้วยร้อยละ 64.8 ซึ่งนับว่าสูงมากสำหรับกลุ่มที่มักไม่ค่อยแสดงจุดยืนเช่นนี้ เยาวชนร้อยละ 90.8 ยังเห็นว่าสังคมไทยกดทับความแตกต่างเกินไป สะท้อนเสียงเรียกร้องอิสระและความอดกลั้นต่อความหลากหลายทางความคิดในสังคม

91.9%

ของเยาวชนเห็นว่าประชาชน
มีสิทธิวิจารณ์บุคคลและ
องค์กรที่ใช้เงินภาษีเสมอ

ประเด็นที่สอง เยาวชนฝันถึงการทลายระบบอุปถัมภ์และเส้นสาย พร้อมทั้งแก้ปัญหาการทุจริต โดยร้อยละ 97.7 ไม่เห็นด้วยกับการใช้เส้นสายเพื่อประโยชน์ของตนและพวกพ้อง สัดส่วนไม่เห็นด้วยนี้เกินกว่าร้อยละ 89.0 ในทุกกลุ่มทัศนคติ ขณะเดียวกัน เยาวชนร้อยละ 86.0 ก็เห็นว่าการลดการทุจริตถือเป็นประเด็นนโยบายที่สำคัญและน่าห่วงกังวลสำหรับประเทศ แม้กลุ่มทัศนคติ 5 จะมีสัดส่วนเห็นด้วยเพียงร้อยละ 35.4 แต่ก็ยังเห็นเป็นประเด็นนโยบายสำคัญที่สุดอันดับสอง รองจากการพัฒนาการศึกษา (ร้อยละ 35.8) เช่นเดียวกับเยาวชนภาพรวม

97.7%

ของเยาวชนไม่เห็นด้วยกับ
การใช้เส้นสายเพื่อประโยชน์
ของตนและพวกพ้อง

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

ฉันฝันเห็นเมืองไทยใหญ่และยิ่งใหญ่
อำนาจเป็นของปวงไทยไปชั่วกาล

ฉันฝันเห็นความงามของธรรมชาติ
เกิดรู้สึกผ่อนคลายเมื่อหายใจ

ฉันฝันเห็นยามชาติวิบัติร้าย
ล้วนเลือดเนื้อเชื้อไขไทยทุกทิศ

ฉันฝันเห็นสังขรณ์ความถูกต้อง
หากยังครองและนำด้วยตัวข้า

มีเสรีแท้จริงเจิมถิ่นฐาน
ใครประหารเสรีจงลีไกล

ถนน ตึก อากาศ สะอาดใส
คนอยู่ได้สวัสดีอยู่ดีทุกชีวิต

ทุกคนหมายสมัครสมานมั่นในจิต
ร่วมแรงมิตรนำชาติพัฒนา

ของผู้ครองผู้นำผู้ล้ำค่า
ขอแสงหล้าสาดลบลบสยบเลื่อน ...

อัศวร
อายุ 19 ปี

ประเด็นสุดท้าย เยาวชนต้องการการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทุกคนกินดีอยู่ดีและมีโอกาสเสมอภาคกัน โดยร้อยละ 88.8 เห็นว่าระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันเอื้อประโยชน์ให้เฉพาะคนรวยมากกว่าให้ทุกคน กลุ่มทัศนคติ 1-4 มีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 89.9 ขึ้นไป ขณะที่กลุ่มทัศนคติ 5 ก็มีสัดส่วนเห็นด้วยถึงร้อยละ 64.8 อย่างไรก็ตาม แม้เยาวชนทุกกลุ่มทัศนคติจะเล็งเห็นปัญหาและมุ่งหวังให้เกิดการแก้ไขเหมือนกัน แต่เข้าใจสาเหตุรวมถึงมีแนวทางแก้ไขในอุดมคติที่ต่างกัน

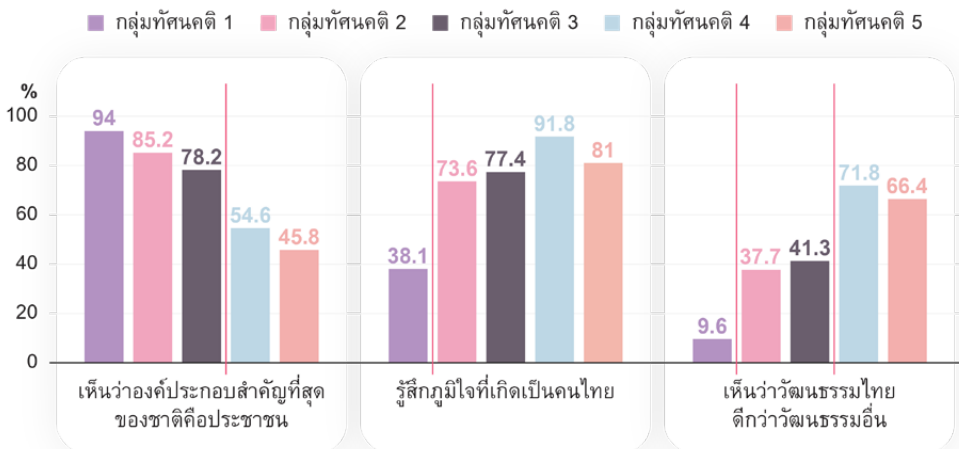

‘รอยแยกสำคัญ’ ในความฝันเยาวชนอยู่ในประเด็น ชาติ-วัฒนธรรม และเพศสภาพ-ครอบครัว

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ความฝันถึงสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเยาวชนแตกต่างกันหลากหลายมาก งานศึกษาผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ พบรอยแยก (cleavage) ระหว่างกลุ่มทัศนคติที่สำคัญอยู่ในความฝันเรื่องชาติและวัฒนธรรม กับเพศสภาพและครอบครัว⁷⁸

แผนภูมิที่ 6.2

สัดส่วนเยาวชนที่เห็นด้วยกับคำถามตัวอย่างในประเด็นชาติและวัฒนธรรม แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรตกร เลิศรัตน์ และ กษิณี เตชะ คำฟูช (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

ในประเด็นชาติและวัฒนธรรม เยาวชนอายุ 15-25 ปีนิยมชาติและมีความรู้สึกชาตินิยมในรูปแบบต่างกัน กลุ่มทัศนคติ 1-3 มองประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของชาติอย่างเด็ดขาด แต่กลุ่มทัศนคติ 4-5 จะให้น้ำหนักกับสถาบันอื่นค่อนข้างสูง เช่น แผ่นดินและศาสนาพุทธ ภายใต้อุดมการณ์ชาตินิยมกระแสหลักในปัจจุบัน

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแปร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 เพียงร้อยละ 38.1 รู้สึกภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย ขณะที่กลุ่มทัศนคติอื่นมีสัดส่วนภูมิใจร้อยละ 73.6 ขึ้นไป สูงสุดในกลุ่มทัศนคติ 4 ที่ร้อยละ 91.8 เมื่อให้เปรียบเทียบชาติและวัฒนธรรมไทยกับต่างชาติ กลุ่มทัศนคติ 1 เกือบทั้งหมดไม่คิดว่าวัฒนธรรมไทยดีกว่าเหนือกว่า กลุ่มทัศนคติ 2-3 เห็นว่าดีกว่าเป็นสัดส่วนปานกลางที่ร้อยละ 37.7-41.3 ส่วนกลุ่มทัศนคติ 4-5 มองว่าดีกว่าเป็นสัดส่วนสูงที่ร้อยละ 66.4-71.8

นิยามและความรู้สึกชาตินิยมที่แตกต่างนำไปสู่มุมมองต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาติกับคนในชาติ ตลอดจนความคาดหวังต่อคนในชาติที่ไม่เหมือนกัน เช่น เยาวชนกลุ่มทัศนคติ 1 คาดหวังให้เอาใจใส่ปัญหาสิทธิมนุษยชนเพื่อนร่วมชาติ และเสียภาษีมากที่สุด ขณะที่กลุ่มทัศนคติ 4 คาดหวังให้ปกป้องแผ่นดินและชื่อเสียงของชาติ จงรักภักดีต่อสถาบันหลัก และสนับสนุนรัฐบาลทุกรัฐบาลมากที่สุด

ใส่ใจปัญหาในชาติ-เสียภาษี

คือ ความคาดหวังของ
กลุ่มทัศนคติ 1 ต่อคนในชาติ

ปกป้องชาติ-จงรักภักดี

คือ ความคาดหวังของ
กลุ่มทัศนคติ 4 ต่อคนในชาติ

ในเรื่องเพศสภาพและครอบครัว ปรากฏรอยแยกระหว่างกลุ่มทัศนคติ 1-3 กับกลุ่มทัศนคติ 4-5 ในความผันเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศสภาพ อันหมายรวมถึงการยกระดับสิทธิของ LGBTQ+ ให้เท่าเทียม ตัวอย่างได้แก่การเปิดกว้างให้คนทุกคนจดทะเบียนสมรสกันโดยไม่จำกัดเพียงชายหญิง หรือ สมรสเท่าเทียม ซึ่งกลุ่มทัศนคติ 1-3 มีสัดส่วนการสนับสนุนถึงร้อยละ 87.6-97.4 แต่กลุ่มทัศนคติ 4-5 เห็นด้วยเพียงร้อยละ 32.5-60.3 อีกตัวอย่างคือการให้สิทธิเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อและเพศในเอกสารทางการ ซึ่งเยาวชนสองช่วงดังกล่าวมีสัดส่วนการสนับสนุนที่ร้อยละ 79.7-91.5 และ 26.2-46.7 ตามลำดับ

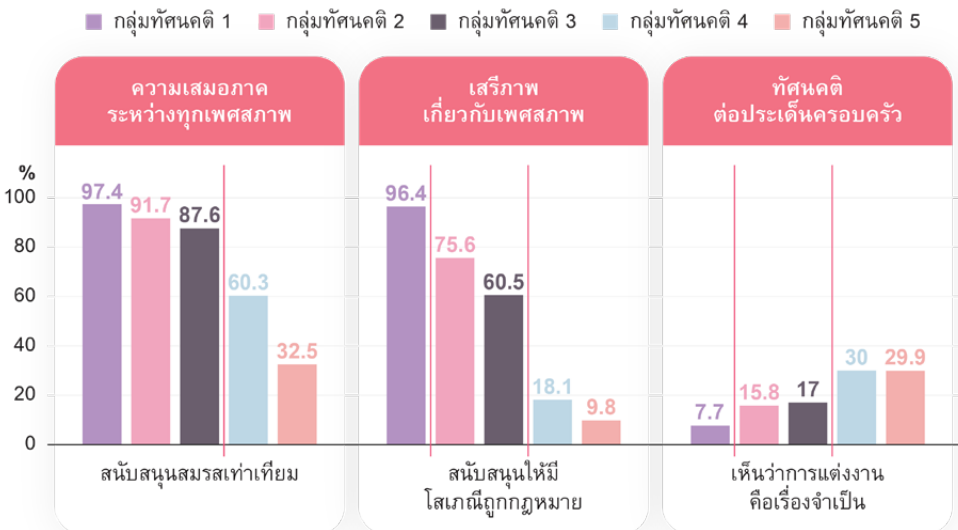
เด็กและเยาวชนฟันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย
แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

อย่างไรก็ดี รอยแยกในความฝันว่าด้วยเสรีภาพเกี่ยวกับเพศสภาพและครอบครัวมีลักษณะต่างออกไป คืออยู่ระหว่างกลุ่มทัศนคติ 1, กลุ่มทัศนคติ 2-3, กับกลุ่มทัศนคติ 4-5 เป็นหลัก โดยเยาวชนสามชั่วข้างต้นสนับสนุนให้มีโสเภณี ถูกกฎหมายเป็นสัดส่วนร้อยละ 96.4, 60.5-75.6, และ 9.8-18.1 ตามลำดับ ขณะเดียวกัน ก็สนับสนุนให้สามารถมีเพศสัมพันธ์นอกสมรสร้อยละ 82.2, 44.6-58.0, และ 10.0-16.4 ตามลำดับ สำหรับความฝันเรื่องครอบครัว เยาวชนสามชั่วรู้สึกจำเป็นต้องแต่งงานเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.7, 15.8-17.0, 29.9-30.0 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 6.3

สัดส่วนเยาวชนที่เห็นด้วยกับคำถามตัวอย่างในประเด็นเพศสภาพและครอบครัว แยกตามกลุ่มทัศนคติ

ที่มา: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำฟูช (2023); ผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (2022)

ความฝันเชิงคุณค่าสะท้อนผ่าน ‘จินตนาการ’ ถึงนโยบายรูปธรรมและความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ความฝันเชิงคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเยาวชนสะท้อนผ่านความต้องการนโยบายและกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายที่เป็นรูปธรรม

โครงการจินตนาการพลเมืองเยาวชนของ คิด for คิดส์ พบว่าเยาวชนอายุ 15-18 ปีปรารถนาให้ประเทศมีสวัสดิการและบริการสาธารณะที่ประชาชนทุกสถานะ เศรษฐกิจสังคมในทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงได้ มีระบบการศึกษาที่คุณภาพเท่าเทียมกัน ในทุกสถานศึกษาและเปิดกว้างสำหรับความต้องการอันหลากหลายของผู้เรียน ตลอดจนมีพื้นที่สาธารณะและระบบขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุม ปลอดภัย รวดเร็ว และค่าธรรมเนียมการใช้บริการถูก⁷⁹

ในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ เยาวชนก็มุ่งหวังให้ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการที่ชอบธรรมและยั่งยืน คืออาศัยระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และเริ่มต้นจากการเปลี่ยนความคิดคนในสังคม เลียงให้ “คนดี-คนวิเศษ” มีอำนาจนำ การเปลี่ยนแปลงอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เพื่อป้องกันการเกิดทรราชใหม่⁸⁰

ที่มา: 101

เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

ความต้องการข้างต้นล้วนสะท้อนความฝันอันเป็นฉันทมติของเยาวชนที่ได้กล่าวมาแล้ว การสร้างระบบการศึกษาที่โอบรับความแตกต่าง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเริ่มจากความคิดและเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งถึงการให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางความคิด การเลี่ยงการเกิดทรราชก็นับเป็นการป้องกันระบบอุปถัมภ์และการทุจริต ขณะที่ความต้องการเรื่องสวัสดิการและบริการสาธารณะก็เป็นแนวทางเสริมสร้างโอกาสในระบบเศรษฐกิจการเมืองให้ทุกคนอย่างเสมอภาคกันมากขึ้น

... ฉันแค่อยากเกิดมาแล้วได้สวัสดิการที่ดี ที่ภาครัฐต้องจัดหาให้ ให้แม่ฉันมีสิทธิลาคลอดได้โดยที่ไม่ต้องมีใครมาคอยเขม่นหรือต่อว่าที่แม่ฉันลาคลอดแต่ยังได้เงินเดือนเหมือนกับคนอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่นั่นคือสิทธิที่แม่ฉันพึงได้รับอยู่แล้ว [...]

ฉันแค่อยากได้ใส่ชุดอะไรหรือทำอะไรไปเรียนก็ได้...ก่อนเปิดเทอมเป็นช่วงที่ฉันเห็นแม่นั่งนับเงินอยู่เสมอ ฉันรู้ นั่นคือเงินที่แม่ต้องเอาไปซื้อชุดนักเรียนให้ฉัน แต่มันไม่ได้จบแค่ชุดนักเรียน มันยังมีของจุกจิกอีกมากมายที่จำเป็นต้องซื้อภาครัฐให้เงินอุดหนุนก็จริง แต่พูดกันตามตรงเถอะ เงินจำนวนนั้นพอซื้อแค่เสื้อกับกระโปรงก็หมดแล้ว แล้วก็เหลือล่ะ ก็ต้องเป็นเงินที่แม่ฉันหามาเพื่อจ่ายอยู่ดี

ฉันแค่อยากได้เรียนโรงเรียนดีๆ ที่อยู่ใกล้บ้าน แต่มันก็ดูเป็นเรื่องที่ยากอีกเช่นเคย ในหลายๆ โรงเรียนรัฐไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอส่งผลให้โรงเรียนนั้นๆ ขาดคุณภาพไป ถ้าอยากที่จะเรียนโรงเรียนดีๆ ก็ต้องกระเสือกกระสนไปเรียนโรงเรียนดังๆ ที่ไกลบ้าน ซึ่งก็เพิ่มค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีก [...]

ฉันอยากมีค่าครองชีพที่สมดุลกับรายได้ของตัวเอง ฉันแค่อยากซื้อหนังสือแล้วไม่รู้สึกรำคาญว่าแพงรายได้ที่ฉันได้รับต่อวันนั้นมากกว่าค่าหนังสือเพียงนิดเดียว ฉันเลยต้องเก็บเงินตรงนั้นไว้ใช้จ่ายมากกว่าที่จะเอาไปซื้อหนังสือ มันทำให้ฉันรู้สึกเศร้าใจ เพราะการอ่านหนังสือก็เหมือนเป็นการเปิดโลก เปิดรับอะไรใหม่ๆ แต่คนที่ทำงานได้เงินเดือนเท่าค่าแรงขั้นต่ำนั้นคงไม่สามารถซื้อหนังสือมาอ่านได้ ...

ไม่ประสงค์
เปิดเผยชื่อ
อายุ 18 ปี

พรรคก้าวไกลเป็นพรรคเดียวที่มั่นนโยบายขยาย- คุ้มครองการมีส่วนร่วมของเยาวชน

เยาวชนไทยมีความฝันต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองแตกต่างหลากหลาย แต่มีความหวังร่วมที่อยากจะคิดและแสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างเสรี ไม่ต้องการให้สังคมถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์และเส้นสายจนเป็นบ่อเกิดแห่งการทุจริต รวมถึงปรารถนาให้ระบบเศรษฐกิจสามารถเอื้อให้ทุกคนกินดีอยู่ดี และมีโอกาสเติมเต็มความฝันของตนได้ ทั้งยังอยากเห็นนโยบายรูปธรรมที่สอดคล้องและสนับสนุนความฝันเหล่านั้น

อย่างไรก็ดี ความฝันของเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถกลายเป็นความจริง ส่วนหนึ่งเพราะระบบการเมืองขาดช่องทางการรับฟัง และให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศไปสู่ภาพฝันอย่างเพียงพอและเหมาะสม⁸¹ ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลปัจจุบันยังกดปราบเด็กและเยาวชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรุนแรง โดยใช้กำลังสลายการชุมนุมจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ควบคู่กับการใช้เครื่องมือทางกฎหมายดำเนินคดีและคุกคาม⁸²

ถึงกระนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2023 พรรคการเมืองหลักแทบทุกพรรคก็ไม่มีแนวนโยบายแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างชัดเจน พรรคก้าวไกลถือเป็นพรรคเดียวที่เสนอให้ขยายช่องทางการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการ โดยนอกจากให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังจัดตั้งสภาเยาวชนที่มาจากการเลือกตั้งและมีอำนาจเสนอร่างกฎหมายไปยังรัฐสภา

ที่มา: 101

นอกจากนี้ พรรคก้าวไกลยังประกาศเจตจำนงในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้ง และชุมนุม เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และ 116 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ รวมถึงตรากฎหมายต่อต้านการปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ เพื่อคุ้มครองเด็ก เยาวชน และประชาชนที่สื่อสารและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนความฝัน ท้ายที่สุด พรรคยังจะนิรโทษกรรมคดีการแสดงออกทางการเมือง อันจะเป็นการสร้างความยุติธรรมแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนที่เคยถูกกดปราบด้วย

แผนภูมิที่ 6.4

นโยบายการมีส่วนร่วมของเยาวชนของพรรคการเมืองหลักในการเลือกตั้งปี 2023

ประเด็นเปรียบเทียบ	พท	พลังประชาชน	ภูมิใจไทย	ก้าวไกล	ประชาธิปัตย์	รวมไทยสร้างชาติ
ขยายช่องทางมีส่วนร่วมเชิงสถาบัน/เป็นทางการ				✓ สภาเยาวชนจากการเลือกตั้ง		
คุ้มครองการมีส่วนร่วมผ่านารแสดงความคิดเห็นและการชุมนุม				✓ แก้กฎหมายจำกัดเสรีภาพ		
สร้างความยุติธรรมแก่เยาวชนที่เคยถูกกดปราบเพราะมีส่วนร่วม				✓ นิรโทษกรรมคดีการเมือง		

ที่มา: เว็บไซต์พรรคการเมือง (2023)

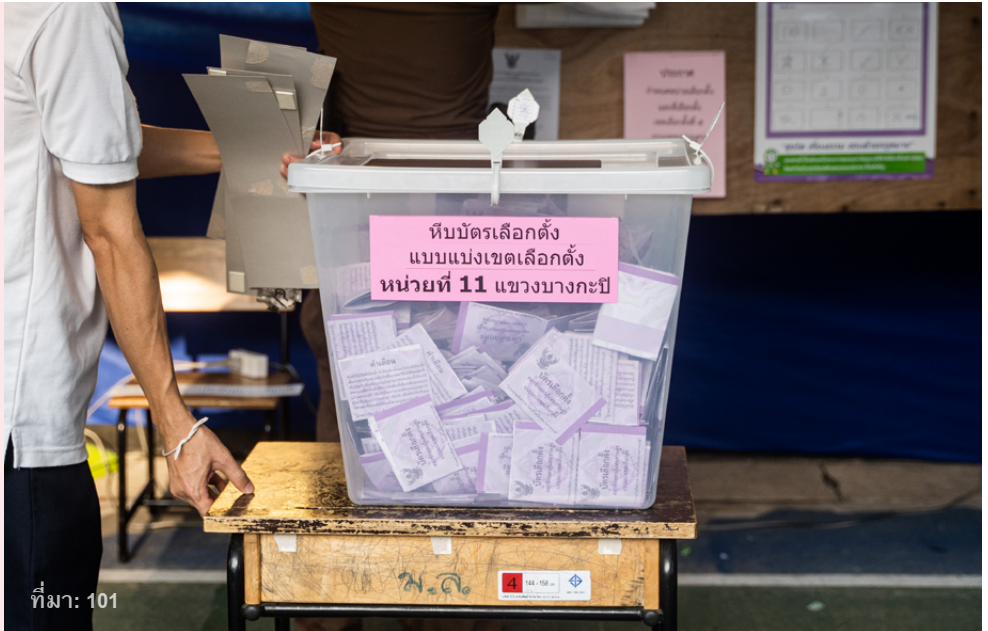
‘เด็กคืออนาคตของชาติ?’: คุยกับนักขับเคลื่อนสังคมเจน Z ในวันที่เสียงเด็กไทยไม่อยู่ในสมการเลือกตั้ง

“เพื่อนรุ่นเดียวกับเราก็อยากเลือกตั้ง เพราะทุกคนได้รับผลกระทบจากผลทางการเมืองกันหมด ทั้งนโยบายเรื่องการศึกษาและเศรษฐกิจ อีกทั้งเด็กอายุ 15 เป็นวัยที่ได้รับผลกระทบหลายๆ อย่างในทางกฎหมายแล้ว เป็นวัยที่สามารถทำงานได้อย่างถูกกฎหมาย ทำพินัยกรรมได้ และเป็นวัยที่ส่วนใหญ่โดนดำเนินคดีทางการเมืองด้วย” อੰนาเสริม

ความเห็นของคนที่ไม่เห็นด้วยกับการให้สิทธิเลือกตั้งแก่เยาวชนอายุตั้งแต่ 15 ปีเป็นต้นไปยังมีปัจจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองที่อาจยังไม่มากพอ อੰนาให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ได้น่าสนใจไม่น้อย ทั้งยังเสริมว่าในความเป็นจริงเด็กและเยาวชนยังมีอีกหลายช่องทางในการแสดง ‘เสียง’ ของตัวเองนอกจากการเลือกตั้ง

เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

ที่มา: 101

“เราต้องมีแนวทางทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้นกว่านี้ ที่สำคัญคือต้องเปิดโอกาสให้เด็กเข้าไปร่วมกำหนดคนที่จะไปบริหารประเทศ เลือกคนที่จะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับตัวเขาได้ ไม่เหมือนที่เป็นอยู่ตอนนี้ที่เอาคนอายุ 70-80 มาร่างนโยบายให้เด็ก 17 ใช้ เราไม่อยากได้แบบนี้แล้ว”

“สำหรับเพื่อนๆ ที่ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้งรอบนี้ จริงๆ เสียงของทุกคนสามารถถูกรับฟังได้ด้วยการออกไปจับตาคาการเลือกตั้ง ออกมาประท้วง หรือออกมาตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพราะเรื่องการเมืองไม่ใช่แค่เลือกตั้งแล้วทุกอย่างจะจบ เรายังทำหน้าที่ของประชาชนไปได้อีกยาวๆ เลย”

ดูเพิ่มเติม: ภัทจิรา มาตาพิทักษ์, “เด็กคืออนาคตของชาติ?":คุยกับนักขับเคลื่อนสังคมเจน Z ในวันที่เสียงเด็กไทยไม่อยู่ในสมการเลือกตั้ง,” *The101.world*, 3 พฤษภาคม 2023, <https://www.the101.world/thai-youth-2023-election/>.

‘มีความตั้งใจ แต่ก็ไร้พลัง’ ฟังปัญหาสภาเด็กและเยาวชนไทยที่ผู้ใหญ่มักมองข้าม

“วันที่เราคุยกับ โยธิน ทองพะวา อดีตประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เป็นวันเดียวกันกับที่ พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ไม่ผ่านด่านการลงมติเห็นชอบเป็นนายกรัฐมนตรีในสภารอบแรก ตลอดการสนทนาจึงสอดแทรกไปด้วยความเห็นต่อการเมืองไทยมากมาย และโยธินก็ได้แถมพรายถึงประสบการณ์ ‘แก้อีร่อน’ ในช่วงแรกของการรับตำแหน่งประธานสภาเด็กกราว 3 ปีที่แล้ว

“ช่วงปี 63 ผมเพิ่งมาเป็นประธานได้ประมาณเดือนหนึ่งก็มีการชุมนุมเจ้าหน้าที่ฉีดน้ำผสมสารเคมีใส่ผู้ชุมนุมแถวแยกราชประสงค์ ผมก็ออกแถลงการณ์เพราะมองว่าวันนั้นเป็นวันศุกร์ พื้นที่สาธารณะแถวสยาม-จुฬา เป็นที่ที่เด็กมาเรียนพิเศษ มาเที่ยวพักผ่อนวันสุดสัปดาห์ การที่เจ้าหน้าที่รัฐสลายการชุมนุมทำให้ไม่มีพื้นที่เซฟโซนรองรับเด็ก เราจึงออกมาปกป้องสิทธิความปลอดภัยของเด็ก”

ผลปรากฏว่าวันเสาร์-อาทิตย์สัปดาห์นั้น บรรดาอาชีพดี รัฐมนตรีหลายท่านถึงขั้นยกหูโทรศัพท์หาโยธินไม่เว้นว่ว่าง เพราะสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยกลายเป็นหัวข้อข่าวบนหน้าสื่อ แต่ถึงแม้ภายหลัง เขาจะถูกจับจ้องจากผู้ใหญ่ในหน่วยงานรัฐตลอดวาระดำรงตำแหน่ง โยธินก็ยังยืนยันว่านี่คือสิ่งที่สภาเด็กและเยาวชน ‘ควรทำ’

ก่อนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งประธานสภาเด็กแห่งชาติ เส้นทางของโยธินเริ่มต้นจากการเป็นประธานนักเรียน โรงเรียนทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งถูกเสนอชื่อให้เป็นตัวแทนทำงานในสภาเด็กอำเภอทุ่งสงตอนอายุ 17 ปี ได้รับตำแหน่งประธานสภาเด็กระดับอำเภอจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนด้วยกัน มาสู่ระดับจังหวัด และประเทศ ตามลำดับ ประสบการณ์ทำงานทั้งในท้องถิ่นบ้านเกิดจนถึงระดับชาติ ทำให้โยธินมองเห็นภาพปัญหาคนทำงานสภาเด็กที่แตกต่างกัน

เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

เขาริบายว่า “กฎหมายกำหนดให้หน้าที่ของสภาเด็กทุกระดับใกล้เคียงกัน ตั้งแต่การรวบรวมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากเด็กเยาวชนในพื้นที่ เป็นกระบอกเสียงของเยาวชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ทั้งกีฬา วัฒนธรรม วิชาการ สุขภาพ” แต่ในความเป็นจริง สมาชิกสภาเด็กระดับตำบลและอำเภอส่วนใหญ่กลับทำงานไม่ต่างจาก ‘นักจัดกิจกรรม’ ที่นำนโยบายของกระทรวงมาเปลี่ยนเป็นอีเวนต์ แล้วค่อยมีโอกาสทำหน้าที่เสนอแนะเชิงนโยบายเมื่อกลายเป็นสมาชิกสภาเด็กระดับจังหวัด และนั่งเก้าอี้สมาชิกคณะกรรมการของจังหวัดด้านต่างๆ ประปราย

เช่นเดียวกับกับหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนระดับชาติ โยธินกล่าวว่า “หน้าที่สำคัญคือการรวบรวมปัญหาด้านเด็กและเยาวชน เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุขที่ดูแลมิติสุขภาพ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ที่ดูแลด้านสังคม ความเป็นอยู่ กระทรวงศึกษาธิการเรื่องการศึกษา สิ่งที่สภาเด็กทำทุกวันนี้คือเปิดเวทีสมัชชารวบรวมเสียงของเด็ก แต่บางอย่างที่เสนอไป เขาก็ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง เหมือนเสียงของเราที่ยังดังไม่พอ”

ดูเพิ่มเติม: ภววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, “มีความตั้งใจ แต่ก็ไร้พลัง” ฟังปัญหาสภาเด็กและเยาวชนไทยที่ผู้ใหญ่มักมองข้าม, *The101.world*, 20 กรกฎาคม 2023, <https://www.the101.world/children-and-youth-council/>.

ที่มา: สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

เชิงอรรถ

เข้าใจตัวตน-ความคิดของ 'เด็กสมัยนี้': คุณค่าและทัศนคติเยาวชนไทยจากผลสำรวจ คิด for คิดส์

1. ฉัตร คำแสง, วรตริ เลิศรัตน์, เจณิตตา จันทวงษา, และ สรวิต มา, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์: รอบการสำรวจ พฤษภาคม 2022* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2022).

2. ผู้วิจัยสร้างคะแนนประจำเรื่อง โดยสรุปจากคำตอบของคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น หลายคำถาม ด้วยการทำ Principle Component Analysis (PCA) ซึ่ง PCA เป็นการจับรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวเลขคำตอบจากหลายคำถามให้เหลือตัวเลขเพียงตัวเดียวที่สรุปความสอดคล้องกันของคำตอบมากที่สุด หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีรูปแบบคำตอบของเรื่องที่ชัดเจนก็จะมีค่าเข้าใกล้ 0 แต่หากคำตอบมีความคงเส้นคงวา ก็จะมีค่าเข้าใกล้ 1 หรือ -1 ซึ่งสะท้อนทิศทางของขั้วจุดยืน

3. ผู้วิจัยจัดกลุ่มด้วยวิธี K-mean clustering โดยมีหลักการคือ หากเยาวชนมีทัศนคติโดยรวมในทั้ง 6 ประเด็นใกล้เคียงกัน ก็ควรจะอยู่กลุ่มเดียวกัน แต่หากเยาวชนมีทัศนคติโดยรวมแตกต่างกัน ก็ควรจะอยู่คนละกลุ่มกัน ในการกำหนดจำนวนกลุ่ม ใช้ระเบียบวิธีตาม Mackle (2012) โดยทดลองจัดกลุ่มตั้งแต่ 2-20 กลุ่ม และพบว่าการจัดกลุ่ม 5 กลุ่มเหมาะสมที่สุด

แนວໂນ້ມທີ່ 1 เด็กและเยาวชนเติบโตในครัวเรือนเปราะบางกับช้อน และยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต

4. United Nations Children's Fund [UNICEF], *Is Thailand on The Path to An Inclusive Recovery?: Findings from The First Round of A High-Frequency Survey 2022* (UNICEF, 2022).

5. เพิ่งอ้าง.

6. ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์*.

7. คิด for คิดส์ *คำนวณจากผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน* (2021)

8. สร้อยมาศ รุ่งมณี, วาสนา ละอองปลิว และ บุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล, พลวัตครอบครัวในสังคมไทยในสถานการณ์โควิด-19: การปรับตัวของครัวเรือนเปราะบางและข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเด็กและครอบครัว (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้ันโยบายเด็กและครอบครัว, 2022).

9. เฟิ่งอ้าง.

10. ฉัตร คำแสง และคณะ, ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์.

11. วิเคราะห์โดยอาศัยการจัดกลุ่มทัศนคติจาก: วรต เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำพูน, เข้าใจตัวตน-ความคิดของ ‘เด็กสมัยนี้’: ผลการศึกษาคุณค่า-ทัศนคติเยาวชน จากผลสำรวจเยาวชน คิด for คิดส์ (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้ันโยบายเด็กและครอบครัว, 2023); คู่มือรายงานนี้ หน้า 8-30.

12. เฟิ่งอ้าง.

13. คิด for คิดส์ คำนวณจากผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (2021)

14. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สมุดปกครอบครัวอิเล็กทรอนิกส์, 2023, <https://mso-logbook.m-society.go.th/> (เข้าถึงเมื่อ 11 พฤษภาคม 2023).

15. เฟิ่งอ้าง.

แนວໂນ້ມທີ່ 2 ເຍາວຊນມິງານທີ່ດີແລະສອດຄ້ອງກັບຄວາມຝັນໄດ້ຍາກຂຶ້ນ

16. ฉัตร คำแสง และคณะ, ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์.

17. คิด for คิดส์ คำนวณจากผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2019-2022)

18. เฟิ่งอ้าง.

19. เฟิ่งอ้าง; สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, GPP – Dashboard, 2022, https://lookerstudio.google.com/u/0/reporting/704fe6c7-aecb-4362-9062-3dc971c75982/page/p_woqsppkotc (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023); “จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ ภาคและจังหวัด พ.ศ. 2564,” สำนักงานสถิติแห่งชาติ, http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_01_11101_TH_.xlsx (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023).

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

20. “Share of youth not in employment, education or training (NEET) by sex and education (%) | Annual,” *ILOSTAT*, April 16, 2023, https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/Excel/INDICATOR/EIP_NEET_SEX_EDU_RT_A_EN.xlsx (accessed May 14, 2023); “Youth not in employment, education or training (NEET) by sex and education (thousands),” *ILOSTAT*, May 6, 2023, https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/Excel/INDICATOR/EIP_NEET_SEX_EDU_NB_A_EN.xlsx (accessed May 14, 2023).

21. เฟิ่งอ้าง.

22. UNICEF & College of Population Studies, Social Research Institute, Chula Unisearch, *In-depth Research on Youth Not in Employment, Education or Training (NEET) in Thailand* (Bangkok: UNICEF, 2023), 41.

23. นัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.

24. เฟิ่งอ้าง.

25. คิต for คิตส์ คำนวณจากผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021)

26. กษิต์เดช คำฟูช, “ยกระดับค่าจ้างขั้นต่ำไทยให้ไปถึงค่าจ้างเพื่อชีวิต,” *101 Public Policy Think Tank*, 29 กันยายน 2022, <https://101pub.org/minimum-wage-to-living-wage/> (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023).

27. คิต for คิตส์ คำนวณจากผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021)

28. “ผลโพลอาชีพในฝันเด็กไทย อยากเป็น “ครู” มากที่สุด,” *คมชัดลึกออนไลน์*, 14 มกราคม 2023, <https://www.komchadluek.net/news/education/540900> (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023).

29. “Employment by sex, age and occupation (thousands),” *ILOSTAT*, April 16, 2023, https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/Excel/EMP_TEMP_SEX_AGE_OCCU_NB_A_EN.xlsx (accessed May 14, 2023).

30. นัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

42. ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.
43. เฟิงอ้าง.
44. เฟิงอ้าง.
45. คิต for คิตส์ คำนวนจากสถิติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [สพฐ.] (2022)
46. จารุวรรณ เนนสุทัฬ, “สสค.เผยผลสำรวจภาระงานนอกห้องเรียนถึงเวลาควร ทั้งการสอนถึง 42%,” *สำนักข่าวอิศรา*, 9 ธันวาคม 2014, <https://www.isranews.org/content-page/item/34990-soesorkor.html> (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023).
47. ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.
48. คิต for คิตส์ คำนวนจากสถิติสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2022)
49. ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.
50. วิเคราะห์โดยอาศัยการจัดกลุ่มทัศนคติจาก: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิทธิ์เดช คำพูน, *เข้าใจตัวตน-ความคิดของ ‘เด็กสมัยนี้’*; ดูในรายงานนี้ หน้า 8-30.

**แนวโน้มที่ 4 เด็กและเยาวชนเผชิญปัญหาเครียดและซึมเศร้า
แต่เข้าถึงบริการสุขภาพจิตได้ไม่ทั่วถึง**

51. ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย, *ปัญหาการฆ่าตัวตายในคนไทย ปี 2565*, กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2022
52. คิต for คิตส์ คำนวนจากข้อมูลกรมสุขภาพจิต (ข้อมูลวันที่ 30 เมษายน 2023)
53. เฟิงอ้าง.
54. ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.

55. สรวิต มา, “เปิดสถิติเรียนพิเศษนักเรียนไทย: เมื่อโรงเรียนไม่อาจพาเด็กไปถึงฝั่ง”, 101 Public Policy Think Tank, 19 มกราคม 2023, <https://101pub.org/shadow-education-in-thailand/>, (เข้าถึงเมื่อ 11 พฤษภาคม 2023).

56. วิเคราะห์โดยอาศัยการจัดกลุ่มทัศนคติจาก: วรตกร เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำพูน, *เข้าใจตัวตน-ความคิดของ ‘เด็กสมัยนี้’*; ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์*.

57. คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลกรมสุขภาพจิต (ข้อมูลวันที่ 30 เมษายน 2023)

58. คิด for คิดส์ รวบรวมและคำนวณจากข้อมูลกรมสุขภาพจิต; สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย; และชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย (2022)

59. คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลกรมสุขภาพจิต (2022)

60. สรัช สินธุประมา, *ดูแลหัวใจไม่ให้ใครร่วงหล่น: เปลี่ยนระบบบริการสุขภาพจิตให้เข้าถึงง่ายและทันทั่วทั้งที่* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2023).

61. Jones, Michael, and Girmay Berhie, “Efficacy of Telemedicine in Psychiatry and Mental Health Nursing,” *International Journal of Extreme Automation and Connectivity in Health-care 1*, January 2019, 29–39.

62. Bulkes, Nyssa Z., Kaley Davis, Brian Kay, and Bradley C. Riemann, “Comparing Efficacy of Telehealth to In-Person Mental Health Care in Intensive-Treatment-Seeking Adults,” *Journal of Psychiatric Research 145*, January 2022, 347–52.

แนวโน้มที่ 5 เด็กและเยาวชนเผชิญความรุนแรงในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในรูปแบบซ่อนเร้นยิ่งขึ้น

63. คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลศูนย์ติดตามข้อมูลเหตุรุนแรง (2023)

64. คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลกรมป้องกันโรค (2022)

65. คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2022)

เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง:
รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2023

66. ข่าวออนไลน์7HD, “สข.เปิดสถิติผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรง อายุ 10-14 ปีถูกกระทำทางเพศมากที่สุด”, 25 พฤศจิกายน 2022, <https://news.ch7.com/detail/607812>, (เข้าถึงเมื่อ 11 พฤษภาคม 2023).

67. คิต for คิตส์ คำนำฉนจากข้อมูลระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค (2022)

68. Centers for Disease Control and Prevention, “Adverse Childhood Experiences (ACEs),” August 17, 2021, <https://www.cdc.gov/policy/polaris/healthtopics/ace/index.html>, (accessed May 11, 2023).

69. Metzler, Marilyn, Melissa T. Merrick, Joanne Klevens, Katie A. Ports, and Derek C. Ford, “Adverse Childhood Experiences and Life Opportunities: Shifting the Narrative,” *Children and Youth Services Review, Economic Causes and Consequences of Child Maltreatment* 72, January 2017, 141–49.

70. ดูเพิ่มเติม: ฉัตร คำแสง และคณะ, *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต*, แนวโน้มที่ 3.

71. Surfshark, “Kids and Cybersecurity Statistics,” 2022, <https://surfshark.com/research/cybersecurity-for-kids/statistics>, (accessed May 11, 2023).

72. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, *การสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ พ.ศ. 2565*, 2022.

73. ECPAT, INTERPOL, and UNICEF, *Disrupting Harm in Thailand: Evidence on online child sexual exploitation and abuse*, 2022.

74. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, *การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562*, 2019.

75. วิเคราะห์โดยอาศัยการจัดกลุ่มทัศนคติจาก: วรธร เลิศรัตน์ และ กษิตรีเดช คำพฤษ, *เข้าใจตัวตน-ความคิดของ ‘เด็กสมัยนี้’*; ฉัตร คำแสง และคณะ, *ผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์*.

76. เฟิ่งอ้าง.

แนวนโยบายที่ 6 เด็กและเยาวชนฟันถึงสังคมใหม่อย่างหลากหลาย แต่ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง-รับฟัง

77. เฟิ่งอ๋าง.

78. เฟิ่งอ๋าง.

79. วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, ภาคิน นิมมานนรวงศ์, และ สรัช สินธุประมา, *จินตนาการใหม่ของเยาวชนไทย* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้ันโยบายเด็กและครอบครัว, 2022), 130.

80. เฟิ่งอ๋าง, 132-133.

81. ดูเพิ่มเติม: วรตริ เลิศรัตน์, “ให้เสียงเยาวชนมี ‘ความหมาย’: เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม,” *101 Public Policy Think Tank*, 27 ตุลาคม 2022, <https://101pub.org/youth-participation-in-policy-process/> (เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2023).

82. จักร คำแสง และคณะ, *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต*, 95-96

รู้จักศูนย์ความรู้นโยบาย เด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์) เป็นศูนย์วิจัยและสื่อสารความรู้ที่มุ่งวิเคราะห์ เผยแพร่ความรู้ ตลอดจนออกแบบและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ด้านเด็ก เยาวชน ครอบครัว และการเรียนรู้ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนทางวิชาการให้แก่สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สำนัก 4 สสส.) และภาคีเครือข่าย จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนัก 4 สสส. กับศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (101 Public Policy Think Tank, 101 PUB) บริษัท ดี วันโอวัน เปอร์เซนส์ จำกัด

ภารกิจ

ผลิตงานวิชาการ
ด้านนโยบายเด็กและ
ครอบครัว

สร้างเครือข่ายความรู้
ด้านนโยบายเด็กและ
ครอบครัว

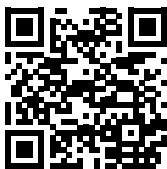
เผยแพร่ความรู้
ด้านนโยบายเด็กและ
ครอบครัวสู่สังคม

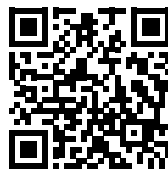
เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ
ให้แก่สำนัก 4 สสส. และ
ภาคีเครือข่าย

ช่องทางติดตามและติดต่อ

เว็บไซต์:

เฟซบุ๊ก:

อีเมล:

รู้จักผู้เขียน

วรต เลิศรัตน์

วรต เลิศรัตน์ เป็นนักวิจัยและหัวหน้าทีมเครือข่ายวิจัยและนโยบาย 101 PUB วรตสำเร็จการศึกษารัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (เหรียญทอง) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานานาชาติศึกษา จากมหาวิทยาลัยไลเดิน ประเทศเนเธอร์แลนด์, มหาวิทยาลัยปอมเปอ ฟาบรา ประเทศสเปน, และมหาวิทยาลัยชาร์ลส์ ประเทศเช็ก วรตเคยทำงานสอน งานวิจัย และงานบรรณาธิการที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วรตสนใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และความมั่นคงของมนุษย์ในการเมืองโลก โดยงานวิจัยของเขาที่ 101 PUB จะเน้นศึกษานโยบายการพัฒนาประชาธิปไตย รัฐสวัสดิการ และการพัฒนาเยาวชน

สรัช สินธุประมา

สรัช สินธุประมา เป็นนักวิจัยและหัวหน้าทีมสื่อสารสาธารณะ 101 PUB สรัชสำเร็จการศึกษาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง (เหรียญทอง) และสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สรัชเคยทำงานสอนและงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงเคยทำงานออกแบบกราฟิกและพัฒนาเว็บไซต์ร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหลายกลุ่ม สรัชสนใจวัฒนธรรมศึกษาและมานุษยวิทยาออกแบบ งานวิจัยของเขาที่ 101 PUB จะเน้นศึกษานโยบายการพัฒนาเด็กเล็ก ครอบครัว และสุขภาพจิต

สถานการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัวกำลังอยู่ใน ‘สองทางแพร่ง’ คือ ทางแพร่งของการฟื้นฟูและพัฒนาหลังโควิด และทางแพร่งของนโยบายสาธารณะหลังการเลือกตั้ง - กำลังอยู่ในช่วงเวลาสำคัญที่ชี้ชะตาว่า พวกเขาจะสามารถเติบโตและเติมเต็มความฝันของตนต่อไปได้ดีเพียงใด

ท่ามกลางบริบทเช่นนี้ คิด for คิดส์ - ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว ชวนสำรวจสถานการณ์:

- ครอบครัวยากจน เปราะบาง ไม่พ้นตัวจากวิกฤต
- ไม่มีงานที่ดี-ตรงตามฝันเยาวชนเพียงพอ
- การศึกษาไม่ช่วยฟื้นฟูภาวะเรียนรู้ถดถอย-พัฒนาทักษะจำเป็น
- เด็กและเยาวชนเครียด-ซึมเศร้า แต่บริการสุขภาพจิตไม่ทั่วถึง
- ความรุนแรงในครอบครัว-โลกออนไลน์ และความรุนแรงทางเพศพุ่งสูง
- เด็กและเยาวชนฝันถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองใหม่ แต่ไม่ถูกรับฟัง

ใน เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023